

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

6/2016

NYT PUHUTAAN TILIN-
TARKASTUKSESTA

12, 14, 26, 50

KATSAUS OSAKEYHTIÖLAIN
UUDISTUKSIIN JA
VEROTUKSEEN

16, 22

Timo Ritakallio:

Sijoittaja odottaa
arvokasta lisätietoa uusista
tilintarkastuskertomuksista

BALANSSIN
JÄÄHYVÄISNUMERO

MIKÄ ON FOKUS?

Fokuksessa tiivistyy Suomen paras asiantuntemus taloushallinnon, verotuksen ja juridiikan eri aihealueilta. Fokus sisältää 50 jatkuvasti päivitettävää teosta johtavilta asiantuntijoilta. Fokuksesta saat lain lisäksi sen tulkinnan.

AINA OLENNAISIN. Mikä on sinun työssäsi välttämätöntä tietoa? Poimi Fokuksesta käyttöösi sinulle olennaiset teokset. Haku löytää etsimäsi tiedon hetkessä.

AINA TUOREIN. Fokusken teosten sisällöistä vastaavat asiantuntijat päivittävät teoksia jatkuvasti, kun lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö muuttuvat. Kerromme sinulle aina, kun uutta tietoa on saatavilla.

AINA MUKANASI. Fokus-teokset ovat käytettävissäsi aina, kun sinulla on verkkoyhteys, millä tahansa päätelaitteella.

Hinnat alkaen 54 €/vuosi - tutustu veloituksesta pro.almatalent.fi/#fokus

HAASTATTELUSSA

- 8 TIMO RITAKALLIO**
Sijoittaja toivoo tilintarkastajalta lisätietoa
- 12 SANNA ALAKARE**
Tilintarkastus turvaa yritysten hyvinvoinnin ja tukee kasvua
- 40 TOMI SEPPÄLÄ JA HANNA TÄHTIVAARA**
Tasokkaita standardikäänöksiä IFRS-raportoijille jo 15 vuotta

TILINTARKASTUS

- 14 RISTO RUUSKA:** Hallinnon tarkastus – mitä se on ja mitä sen pitäisi olla?
- 26 PONTUS TROBERG:** Tilintarkastus – teoria, käytäntö vai politiikka?
- 50 KARI LYDMAN:** Tilintarkastuksella on merkitys

YHTIÖOIKEUS

- 16 MANNE AIRAKSINEN:**
Osakeyhtiölakiuudistusten virstanpylväitä
- 46 JOHANNA FAGERVIK:**
Kokemuksia uuden säätiölain lähipiirisääntelystä

VEROTUS

- 22 PAULI K. MATTILA:** Osakeyhtiöt verotuksen kohteina
- 64 TIMO TORKKEL:**
Veroasiantuntijoiden muuttuva rooli tilintarkastusyhteisöissä
- 68 EINARI KARHU:** Pelisäännöt selviksi – asianajajan kokemuksia veroprosessista

– Sijoittajan näkökulmasta entistä informatiivisemmat tilintarkastuskertomukset ovat tervetullut uudistus, sanoo Ilmarisen toimitusjohtaja **Timo Ritakallio**. **8**

SISÄINEN TARKASTUS

- 30 JAAKKO RÖNKKÖ:** Virheiden etsijästä lisäarvoa tuottavaksi sisäiseksi konsultiksi
- 36 PIA LINJA:** Koputa joka ovelle

CORPORATE GOVERNANCE

- 34 NIGEL IYER:** Tiimityöskentelyllä väärinkäytöksiä vastaan

ARVOPAPERIMARKKINAT

- 54 ARI ENGBLOM:** MAR-sääntely pyrkii parantamaan sijoittajansuojaa

AJANKOHTAISTA

- 6** Suomen Tilintarkastajat ry luopuu Balanssi-lehdestä ja Balanssi Online -palvelusta

- 60** Paikallisuus ja digikanavat fokuksena Suomen Tilintarkastajien jäsenpalveluissa
- 73** ST-Akatemia hakee uutta kurssia viestintä- ja julkaisu toimintaan

VAKIOPALSTAT

- 7 PÄÄKIRJOITUS:** Pidetään Suomi sujuvana
- 45 VEROTUKSEN VIISARIT – OUTI UKKOLA:** Verotuksen tyyllitaurit vai -taikurit?
- 58 KIRJOISSA JA KANSISSA**
- 62 PYKÄLÄPILOTTI**

TILINTARKASTAJAPÄIVÄ 2017

Aika: pe 13.1.2017 klo 9.00–16.30

Paikka: Finlandia-talo, Mannerheimintie 13e, Helsinki

Tammikuinen Tilintarkastajapäivä tarjoaa tuttuun tapaan ajankohtaisimmat aiheet tilintarkastusalalta sekä mielenkiintoiset puhujat. Tervetuloa starttaamaan vuosi 2017 kiinnostavien keskusteluiden ja kollegojen parissa!

Tilaisuus on Suomen Tilintarkastajat ry:n jäsenille.

 Suomen
TILINTARKASTAJAT

 ST-AKATEMIA

HINTA

Jäsenhinta 330,00 €
Varsinaiset jäsenet
etuhintaan 295,00 €

Hintoihin lisätään alv. 24 %.

Lisätiedot:
suomentilintarkastajat.fi

Ilmoittautuminen
koulutusportaalissa.

OHJELMA

8.30 Ilmoittautuminen ja aamukahvi

9.00 Avauspuheenvuoro - Ajankohtaista alalla

Hallituksen puheenjohtaja, KHT Petri Kettunen, Suomen Tilintarkastajat ry

9.15 PRH:n ja tilintarkastusvalvonnan vuoden painopistealueet

Tilintarkastusvalvonnan johtaja Riikka Harjula, PRH

9.30 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen erottaminen sekä uudet yleisohjeet

KILAn puheenjohtaja Timo Kaisanlahti

10.00 Mikroyrityssäännöstö ja suojasatamasäännös tilintarkastajan kannalta

KILAn puheenjohtaja Timo Kaisanlahti

10.30 Tauko

10.45 Pääomallainan kirjaaminen taseeseen - omaa vai vierasta pääomaa?

Professori, OTT Seppo Villa, Helsingin yliopisto

11.30 Tilintarkastuksen hyöty yritykselle - tutkimustulosten esittely

Professori Pontus Troberg, Hanken

12.00 Lounas

13.15 Tilintarkastajan brändäys - miten ja miksi?

Toimitusjohtaja Mikael Jungner, Kreab Oy

13.45 Ajankohtaisia veroprosessikysymyksiä

- veron kiertämistä koskeva säännöstö ja kanteenmuutoskielto
  - ennakkoratkaisua koskeva valitus ja olosuhteiden muutos
- Veroyliasiamies, dosentti Timo Räbinä, Verohallinto

14.30 Kahvitauko

15.00 Osakeyhtiölakiin kaavailut muutokset ja niihin liittyvät näkökohdat

Professori, OTT, VTM Veikko Vahtera, Tampereen yliopisto

15.45 Tilintarkastajan vahingonkorvausvastuu

Professori, OTT, VTM Veikko Vahtera, Tampereen yliopisto

16.15 Yhteenveto

Hallituksen puheenjohtaja, KHT Petri Kettunen, Suomen Tilintarkastajat ry

16.30-19.00 Cocktail-tilaisuus

Pidätämme oikeuden muutoksiin.

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY LUOPUU BALANSSI-LEHDESTÄ JA BALANSSI ONLINE -PALVELUSTA

Balanssi-lehti ja Balanssi Online -palvelu lakkautetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Tilintarkastusta ja taloudellista raportointia koskevia ajankohtaissisältöjä julkaistaan jatkossa yhdistyksen kotisivuilla.

Media-alan kohdistuva murros on vaikuttanut voimakkaasti myös Kustannus Oy Tase-Balansiin. Edellytykset jatkaa nykymuotoista laskentatoimeen ja taloushallintoon liittyvää aikakauslehtimäistä julkaisu tuotantoa ovat heikentyneet olennaisesti resurssien osoittaututtua riittämättömiksi reaaliaikaisen Balanssi Online -palvelun kehittämiseksi kaupallisena tuotteena.

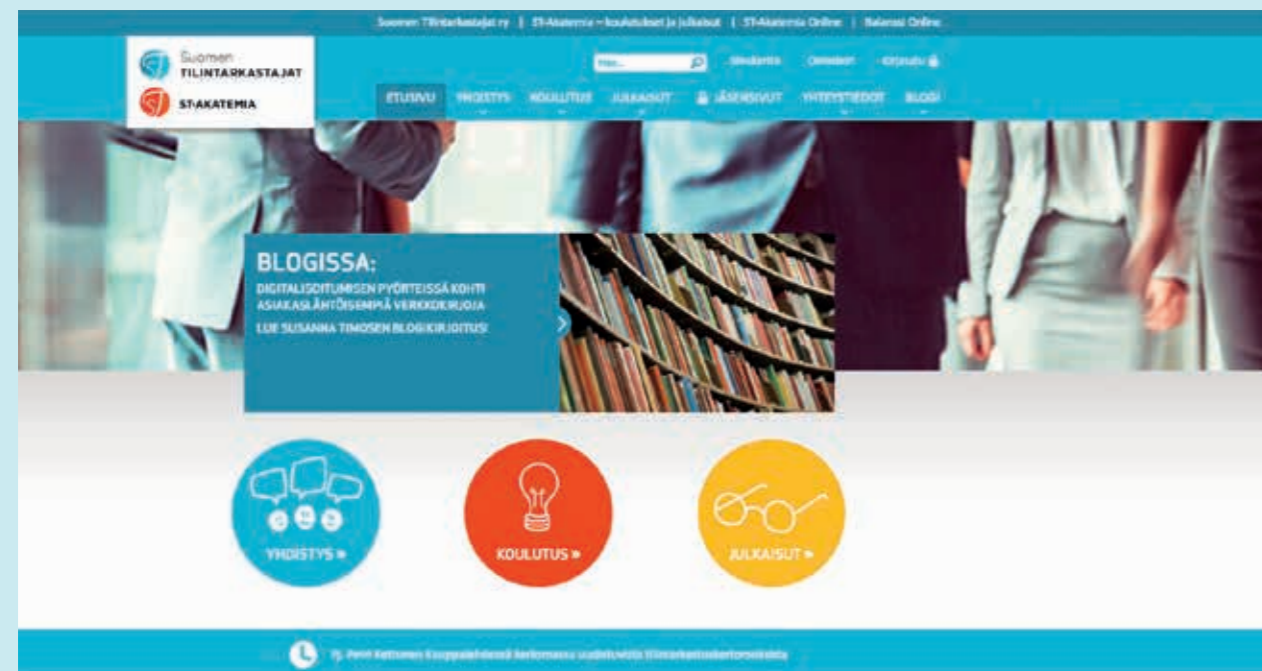
Suomen Tilintarkastajat ry:n omistaman Kustannus Oy Tase-Balansin julkaisema Balanssi – Raportointi & Hyvä hallinto -lehti ja maksullinen Balanssi Online -palvelu lakkautetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Lehden viimeinen numero ilmestyy 16.12. ja samassa yhteydessä tehdään viimeiset sisältöpäivitykset Balanssi Online -palveluun.

Toiminnanjohtaja **Sanna Alakare**n mukaan ajankohtais-tiedon julkaiseminen keskitetään yhdistyksen verkkosivuille, www.suomentilintarkastajat.fi.

– Yhdistyksen verkkosivuja kehitetään edelleen, jotta tietosisällöt olisivat jatkossa entistäkin selkeämmin ja vaivat-tomammin sidosryhmien, asiakkaiden ja alasta kiinnostu-neiden saatavilla. Pyrimme panostamaan entistä enemmän uutiskirjekäytänteisiimme varmistaaksemme, että ajankoh-tainen informaatio olisi mahdollisimman helposti ja reaaliaikaisesti jäsentemme ja sidosryhmiemme käytössä, Sanna Alakare kertoo.

Lisätietoja

Viestintä- ja sisältöpäällikkö Minttu Sallinen
minttu.sallinen@suomentilintarkastajat.fi
puh. 09 7552 2014
www.suomentilintarkastajat.fi

BALANSSI

Julkaisija

Kustannus Oy Tase-Balans

Kustannus Oy Tase-Balans on Suomen Tilintarkastajat ry:n omistama yhtiö.

Toimitus

Päätoimittaja Tarja Sviili
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A, 4. krs.
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto

Eero Suomela, puheenjohtaja
Ari Engblom
Jani Heikkala
Markku Järvenoja
Lasse Niemi
Jukka Prepula
Tarja Sviili

Taitto

Crisme Kotilainen, Citrus Agency Oy

Ilmestymistiheys

Lehti ilmestyy v. 2016 viisi kertaa.
Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %) sisältää veloituksetta lukuoikeuden vuonna 2016 Balanssi Online -palveluun.
Irttonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Yhteystiedot

toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 7552 2017
Suomen Tilintarkastajat ry / ST-Akatemia Oy

Painopaikka

Painotalo Plus Digital Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä omistajayhteisön virallista kantaa.

ISSN 2323-4695 (lehti)
ISSN 2343-3612 (verkkokjulkaisu)

Kansikuva
Olli Häkämies

Pidetään Suomi sujuvana

Kun Tilintarkastus-lehden nimellä 41 vuotta ilmestyneen julkaisun nimi muutettiin vuonna 2013 *Balanssi – Raportointi & Hyvä hallinto* -lehdeksi, määritettiin luotettava taloudellinen raportointi erääksi lehden pääteemaksi. Viimeisen Balanssi-lehden nyt ilmestyessä liikutaan perimmäisten kysymysten äärellä, jatkuuhan tilinpäätösten lakisääteisestä varmennuksesta ja sen merkityksestä käyty debatti vilkkaana.

Talous ja yhteiskunta tarvitsevat toimiakseen eri osapuolten välistä keskinäistä luottamusta. Tätä aineetonta pääomaa kutsutaan luottamuspääomaksi, ja se on merkittävä resurssi niin talouselämän kuin yhteiskunnankin kehittämisessä. Professori Vesa Kannianen on nimennyt luottamuspääoman kansantalouden kalleimmaksi pääomaksi. Eräs sitä vahvistava mekanismi on laajalle ulottuva tilintarkastusvelvollisuus.

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä jatkaa tilintarkastusvelvollisuuden laajuutta ja muutostarpeita koskevaa selvitystään kevääseen saakka. Kokorajakeskusteluun kiteytyy kysymys siitä, halutaanko tulevaisuudessakin pitää kiinni suomalaisen yhteiskunnan ehdottomasta vahvuudesta – korkeasta luottamuspääomasta, josta kaikki hyötyvät mm. matalampina transaktiokustannuksina ja eri osapuolten välisen yhteistoiminnan sujuvuutena.

Suuri osa yrityskannastamme kuuluu tilintarkastusvelvollisuuden piiriin. Jotkut ovat nähneet tämän yrityksiä kuormittavana turhana sääntelynä. Tilintarkastus tulisi kuitenkin nähdä nimenomaan toimintona, joka keventää eri osapuolten hallinnollista taakkaa, koska omistajat, johto ja sidosryhmät saavat riippumattoman asiantuntijan varmennuksen siitä, onko yritys hoitanut velvoitteensa säädösten ja määräysten mukaisesti oikein.

Myönteiset vaikutukset ulottuvat siten laajemmalle yhteiskuntaan, koska eri toimijat voivat perustaa päätöksentekonsa luotettavaan tilinpäätösinformaatioon. Tarkastamattomaan tilinpäätökseen sisältyvän informaatoriskin kantaa aina tiedon hyödyntäjä.

Riippumattomasti suoritettu varmennus myös tehostaa tarkastettavan yhtiön taloushallinnon prosesseja ja parantaa tilinpäätöksen laatua. Tarkastettu tilinpäätös sujuvoittaa yhteydenpitoa viranomaisten kanssa. Tilintarkastuskertomus poistaa turhia kuluja ja hidasteita yritysten ja yhteisöjen välisestä kanssakäymisestä.

Kalleinta kansallista pääomaa kannattaa vaalia säilyttämällä tilintarkastusvelvollisuus nykyisessä laajuudessaan. Näin Suomi pidetään jatkossakin sujuvana.

Hyvää joulua ja menestystä tulevalle vuodelle!

TARJA SVIILI

päätoimittaja
tarja.sviili@balanssilehti.fi

KUVA: ALAN LEPPIKON

Sijoittaja toivoo tilintarkastajalta lisätietoa

Ilmarisen toimitusjohtaja Timo Ritakallio kannustaa tilintarkastajia entistä informatiivisempiin tilintarkastuskertomuksiin ensi keväänä. Ne toisivat sijoittajalle arvokasta lisätietoa.

TEKSTI / MATTI REMES KUVAT / OLLI HÄKÄMIES

– Toivon uusiin tilintarkastuskertomuksiin tilintarkastajan havaintoja taseessa olevan goodwillin suuruudesta ja suhteesta yhtiön omaan pääomaan tai markkinaan, Timo Ritakallio sanoo.

Timo Ritakallio siirtyi helmikuussa 2015 Ilmarisen toimitusjohtajaksi eläkkeelle jääneen **Harri Sialaksen** tilalle. Hän toimi aiemmin Ilmarisen sijoitustoiminnasta vastaavana varatoimitusjohtajana ja seuraa edelleen tarkasti yritysten talouskehitystä.

Enemmän tietoa tilintarkastuksesta

Uuden työkalun seurantaan tarjoavat uudistuvat tilintarkastuskertomukset. Ensi keväästä lähtien listayhtiöiden tilintarkastuskertomuksissa raportoidaan asioista, jotka tilintarkastajan harkinnan mukaan ovat olleet merkittävimpiä suoritettussa tilintarkastuksessa.

Vuonna 2018 uudistus ulottuu myös pankkien ja vakuutuslaitosten tilintarkastuskertomuksiin.

Ritakallio sanoo, että sijoittajan – eli omistajan – näkökulmasta entistä informatiivisemmat tilintarkastuskertomukset ovat tervetullut uudistusperinteisten standardoitujen sanamuotojen sijaan.

– Toivon, että tilintarkastajat käyttäisivät rohkeasti uutta mahdollisuutta, johon uudet säännökset tilintarkastajia kannustavat.

Irti talouden jähmeistä rakenteista

Timo Ritakallio kaipaa päättäjiltä rohkeutta kokeilla uusia asioita. Myös työnteon kannustimia tulee lisätä, jotta mahdollisimman moni pääsisi työn syrjään kiinni.

Talouden mittareista on haettu syksyn aikana merkkejä varovaisesta käänteestä parempaan. Ilmarisen toimitusjohtaja Timo Ritakallio sanoo kuitenkin, ettei suureen riemuun ole toistaiseksi aihetta.

– Maailmantalouden kasvuodotteen vuodelle on reilut kolme prosenttia eli vain hieman enemmän kuin tänä

vuonna. Eurooppaan odotetaan 1,5 prosentin ja Suomeen reilun prosentin talouskasvua, Ritakallio toteaa.

Hän huomauttaa, että talouden isossa kuvassa ei ole tapahtunut muutosta.

– Pitkään jatkunut hitaan kasvun aika jatkuu edelleen.

Jäykät rakenteen hydyttävät talouden

Ilmarinen on yksi Suomen suurimmista sijoittajista ja sen sijoitukset olivat syyskuun lopussa 36,5 miljardia euroa. Sijoituksista 38 prosenttia oli tuolloin osakkeissa, 38 prosenttia korkotuot-

teissa ja 11 prosenttia kiinteistösijoituksissa.

Kolmasosa Ilmarisen sijoitussalkusta on sijoitettu kotimaisiin kohteisiin. Ei siis ihme, että Ritakallio on huolissaan Suomen talouden tilasta. Kilpailukyky sopimus saatiin aikaiseksi, mutta se ei yksin riitä lisäämään talouskasvua, työpaikkoja ja investointeja.

– Keskeinen ongelma Suomessa ja Euroopassa ovat liian jäykät rakenteet. Työmarkkinat eivät ole uudistuneet riittävän nopeasti. Lisäksi meillä on liikaa sääntelyä, mikä jähmettää taloutta.

Ritakallio huomauttaa, että taloutta varjostavat myös geopoliittiset kriisit, joista Ukraina on Suomea lähimpänä.

– Talouspakotteet puolin ja toisin jatkuvat. Pakotteet heikentävät Venäjän näkymiä, mutta ne heijastuvat kielteisesti myös muuhun Eurooppaan, erityisesti Suomeen.

Sääntelyn purkutalkoot pantava toimeen

Esimerkiksi taloutta jäykistävästi sääntelystä Ritakallio nostaa finanssisektorin. Muun muassa pankeille on nyt asetettu entistä tiukemmat vakavaraisuusvaatimukset.

– Ne ovat heikentäneet yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta Suomessa ja koko Euroopassa. Etenkin pk-yritykset kärsivät tästä.

Ritakallion mielestä hyvään alkuun välttämättömissä uudistuksissa päästäisiin, jos hallitusohjelmaan kirjatut asiat toteutettaisiin.

– Turhan sääntelyn purkaminen on hyvä esimerkki lupauksista, joissa pitäisi päästä eteenpäin.

Tärkeimmät ja samalla ehkä myös vaikeimmat uudistukset Ritakallio teki työmarkkinoilla.

– Työmarkkinoiden joustavuutta tarvitaan, jotta olisi aina kannattavampaa tehdä töitä ja yrittää kuin olla tekemättä mitään.

Lisää kannustimia työnteoon

Ritakallio huomauttaa, että nykyinen työllisyysaste on aivan liian alhainen hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseksi.

– Palkkasumman tulee kasvaa ja saada sitä kautta enemmän verotuloja. Nyt Suomessa mennään väärään suuntaan.

Hän kiirehtiikin kannustimia, joilla mahdollisimman moni saataisiin työelämään.

– Hyvinvointiyhteiskunnan tukiverkostossa käy kuitenkin liian usein niin, että ihmisen ei kannata ottaa työtä vastaan, jos sillä ei ole vaikutusta tulotasoon.

Ritakallio kaipaa myös rohkeutta kokeilla uusia asioita. Esimerkiksi hallituksen valmistelemissa liikennekaavassa haetaan keinoja edistää uusien digitaalisten palvelumallien syntymistä ja vapauttaa kilpailua.

– Myös tieverkon yhtiöittäminen olisi varteenotettava vaihtoehto ja keino saada kuntoon rapistuvia teitä. Tällaisista infrahankkeista voisi löytyä myös eläkerahoille mielekkäitä sijoituskohteita. □

Outotecin tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimivan Timo Ritakallion mukaan tarkastusvaliokuntien työ on kasvanut jo liikakkin.

– Huoleni kuitenkin on, löytyykö suhteellisen konservatiiviselta tilintarkastusalalta rohkeutta ottaa asioihin kantaa vai tuleeko tilintarkastuskertomuksista samantyyppisiä kuin ennenkin.

Yrityksen riskit kiinnostavat

Ritakallion mukaan erityisen paljon sijoittajaa kiinnostavat tilintarkastajan havainnot yrityksen riskeistä. Hän toivoo tilintarkastuskertomuksiin esimerkiksi tilintarkastajan havainnot taseessa olevan goodwillin suuruudesta ja suhteesta yhtiön omaan pääomaan tai markkinaan.

– Ymmärrän, että liikesalaisuuksien vuoksi tilintarkastuskertomuksessa ei voida mennä aivan yksityiskohtiin. Sijoittajalle tilintarkastajan havainnot ovat kuitenkin tärkeitä antamaan lisäymmärrystä yhtiön tuloksesta ja taseesta.

Tilintarkastuksessa on Ritakallion mielestä olennaista, että toiminto on riippumatonta yhtiön johdosta ja hallituksesta. Siksi uuden tilintarkastus-

lain määräykset etenkin lista- ja yleisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden kohdalla ovat hänestä paikallaan.

Hallitustyö entistä ammattimaisempaa

Ritakalliolla on kokemusta myös pörssi-yhtiöiden hallitusten jäsenyydestä. Tällä hetkellä hän toimii Outotecin hallituksen varapuheenjohtajana ja on tarkastusvaliokunnan jäsen.

Aiemmin hän vaikutti Technopoliksen hallituksessa ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana.

Lisäksi hän on jäsenenä yhdeksän pörssi-yhtiön nimitystoimikunnassa. Ne ovat omistajien nimittämiä toimikuntia, jotka valmistelevat hallituksen henkilövaihdoksia yhtiökokouksen päätettäväksi.

Ritakallion havainto on, että suomalaisten yritysten hallitusten työskentely on entistä ammattimaisempaa ja kestää kansainvälisen vertailun. Myös tarkastusvaliokuntien työn laatu on nousut huomattavasti viimeksi kuluneen viiden vuoden ajan.

Tarkastusvaliokuntien työt lisääntyvät

Uusi sääntely lisää tarkastusvaliokuntien työtä ja sitä koskevia vaatimuksia yleisen edun kannalta merkittävässä yhteisöissä eli PIE-yhteisöissä. Valiokunnan tehtävänä on esimerkiksi seurata yhtiön taloudellisia raportointijärjestelmiä. Sen tulee myös arvioida sisäisen valvonnan ja tarkastuksen sekä riskienhallintajärjestelmän tehokkuutta.

– Tarkastusvaliokuntien työn määrä on kasvanut ehkä vähän liikaakin. Pidän kuitenkin uudistusta hyvänä, totea Ritakallio.

Ritakallion mukaan tarkastusvaliokuntien työ on parantunut asteittain.

– Ensin kiinnitettiin huomiota siihen, että tilinpäätökseen ja taloudelliseen raportointiin liittyvät luvut ovat oikein. Sen jälkeen tarkastusvaliokuntien pöydälle tuli riskienhallinta.

Hyvä hallitus lisää luottamusta sijoittajien silmissä

Sisäinen valvonta on Ritakallion mukaan noussut valiokuntien agendalle

hieman myöhemmin. Sama pätee sisäiseen valvontaan liittyviin compliance-kysymyksiin eli lakien, sääntöjen ja määräysten noudattamiseen.

Tarkastusvaliokunta arvioi vuosittain tarpeen sisäisen tarkastuksen toiminnolle ja tekee suosituksen hallitukselle sekä raportoi hallitukselle sisäisen tarkastuksen järjestämisestä.

– Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan jäsenten valvontarooli on keskeinen. Hallituksen yksi keskeisistä tehtävistä on valvoa, että prosessit ovat niin kuin yhtiön periaatteet ja säännöt edellyttävät.

Ritakallio huomauttaa, että jos hallitus hoitaa hyvin valvontaroolinsa, on yrityksellä mahdollisuus lisätä luottamusta sijoittajien silmissä.

Yhtälö toimii myös toisinpäin. Jos esimerkiksi sisäinen valvonta ja siihen liittyvä raportointi eivät ole kunnossa, se syö sijoittajien luottamusta. □

TILINTARKASTUS TURVAA YRITYSTEN HYVINVOINNIN JA TUKEE KASVUA

Sanna Alakare Suomen Tilintarkastajat ry:stä sanoo, että yritykset ja yhteiskunta hyötyvät monin tavoin siitä, että valtaosa yrityskannastamme lukeutuu tilintarkastusvelvollisuuden piiriin. – Tilintarkastuksen myönteisten ja laajalle yhteiskuntaan ulottuvien vaikutusten takia emme näe tarvetta nykyisten kokorajojen muuttamiseen.

TEKSTI / TARJA SVIILI KUVA / OLLI HÄKÄMIES

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmässä selvittää tilintarkastuksen kokorajojen muutostarpeita. Virkamiestyöryhmän piti alun perin julkistaa asiaa koskevat esitykset heti alkuvuodesta, mutta toiminnanjohtaja **Sanna Alakare** Suomen Tilintarkastajat ry:stä kertoo, että työryhmän toimikautta on pidennetty kevääseen.

Kokorajoja ei ole tarvetta muuttaa

Selvitystyön eräänä pontimina on ollut hallitusohjelmaan kirjattu tavoite yrityksiä koskevan turhan sääntelyn purkamisesta. Alakare kannattaa nykyisäntelyn mukaisten kokorajojen säilyttämistä, koska laajan tilintar-

kastusvelvollisuuden myönteiset vaikutukset ovat hänen mielestään kiistattomat.

– Yritykset ja yhteisöt Suomessa hyötyvät monin tavoin siitä, että valtaosa yrityskannasta kuuluu tilintarkastusvelvollisuuden piiriin. Lakisäänteisen tilintarkastuksen yrityksille ja yhteiskunnalle tuottama hyöty on huomattavasti suurempi kuin siitä aiheutuva kustannus. Emme siten näe tarvetta muuttaa nykyisiä kokorajoja, hän sanoo.

Tilintarkastus luo luottamusta Tilintarkastettavasta yrityskannasta pien- ja mikroyritysten kokoluokkaan lukeutuu lähes 98 % yhtiöistä. Tilintarkastajat antavat vuosittain noin 200 000 tilintarkastuskertomusta eri-

laisten yhteisöjen ja säätiöiden tilinpäätöksistä. Alakareen mukaan pienyritysvaltaisessa toimintaympäristössä valteimamme ovat perinteisesti olleet avoimuus ja keskinäinen luottamus, joita laaja tilintarkastusvelvollisuus on edistänyt.

– Yritykset ja yrittäjät saavat säännöllisesti suoritettua tilintarkastuksesta mielenrauhaa ja varmuuden siitä, että asiat ovat kunnossa. Tilintarkastuskertomus on yhteistyökumppaneille selkeä signaali yrityksen luotettavuudesta, kun esimerkiksi neuvotellaan rahoituksesta ja sopimuksista.

Alakareen mukaan tilintarkastamattomuus sen sijaan heikentää yrittäjän ja yrityksen asemaa sopimus- ja yhteistyökumppanien silmissä, koska sidosryhmien on pyrittävä varmentamaan muulla tavoin yhtiön luotettavuus.

Positiivinen ohjausvaikutus

Hänen mielestään tilinpäätösten lakisääteinen varmennus tulee nähdä niin yrityksiä kuin yhteiskuntaakin ohjaavana toimintona, joka ennaltaehkäisee epäeettistä toimintaa ja vahvistaa yritysten välistä tervettä kilpailua.

– Tilintarkastus varmentaa laajasti taloudellista informaatiota ja kannustaa yrityksiä toimimaan lakien ja säännösten mukaisesti. Kansantalouden kannalta tällä on merkitystä esimerkiksi veropohjan oikeellisuuden ja

yritysten maksamien työnantajamaksujen osalta sekä torjuttaessa harmaata taloutta.

Riippumaton keskustelukumppani ja sparraaja

Sanna Alakare kertoo, että keskusteluissa yhdistyksen jäsenten kanssa nousee toistuvasti esiin tilintarkastajan rooli omistajan ja yrittäjän riippumattomana, luotettuna – ja joskus ainoana – keskustelukumppanina ja sparraajana.

– Erilaisia toimialoja ja yrityksiä tunteva tilintarkastaja pystyy tukemaan yritystä sen toiminnan ylläpitämisessä ja kriittisissäkin vaiheissa. Yrittäjälle ja yritysjohdolle ne voivat olla ainutkertaisia tapahtumia, mutta vastaavalla tavalla tilanteita uransa varrella nähnyt tilintarkastaja pystyy auttamaan asioiden syy-seuraussuhteiden ymmärtämisessä, riskeihin varautumisessa ja toiminnan viemisessä hallitusti läpi erilaisissa suhdanteissa.

Laadukkaampaa informaatiota ja tehokkaat prosessit

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee lain mukaan antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Alakare toteaa, että tilintarkastettavien yritysten raportointi on laadukkaampaa, koska ne tarvittaessa saavat juoksevasti jo tilikauden aikana tilintarkastajaltaan ohjeistusta oikean ja riittävän kuvan edellytysten täyttämiseksi.

– Laadukkaamman informaation lisäksi yhtiön tilinpäätösprosessi tehostuu, koska jälkikäteen vaadittavilta isoilta muutostöiltä säästytään, kun korjausta vaativat asiat on ehditty laittaa kuntoon jo ennen kuin tilintarkastuskertomus allekirjoitetaan.

Alakare lisää, että tilintarkastuksen myönteiset ohjausvaikutukset konkretisoituvat myös viranomaisraportoinnissa.

– Veroilmoitusten laatiminen perustuu tilintarkastettuun tilinpäätökseen

– Tilinpäätösten lakisääteinen varmennus tulee nähdä niin yrityksiä kuin yhteiskuntaakin positiivisesti ohjaavana toimintona, toteaa Sanna Alakare Suomen Tilintarkastajat ry:stä.

ja tilintarkastetuissa yhtiöissä näistä raportointivelvoitteista selvittää käytännössä vähemmällä täydennys- ja korjauspyynnöillä. Verotarkastuksen kohteeksi valitussa yrityksessä todennäköisyys suuriin yllätyksiin on vähäisempi, koska tilinpäätösinformaatio on lakisääteisesti varmennettu.

Tilintarkastus edistää yritysten hyvinvointia

Toiminnanjohtaja Sanna Alakareen mukaan tiedon epäsymmetriasta aiheutuvat transaktiokustannukset ovat yhteiskunnassamme matalammat, koska päätöksenteko yrityksissä ja muissa yhteisöissä perustuu varmennettuun taloudelliseen informaatioon.

– Näemme, että talousinformaation luotettavuus on itsessään arvo, jota pi-

tää myös jatkossa vaalia. Pienyritysvaltainen toimintaympäristömme huomioiden pidämme nykyisiä tilintarkastusvelvollisuuden rajoja toimivina ja perusteltuina. On tärkeää, että mikro- ja pienyritysluokkaan kuuluvat yritykset voivat hyvin. Hyvinvoinnin varmistamisessa tilintarkastaja on yksi tärkeä kumppani, joka omassa asiantuntijaroolissaan tukee yrittäjien ja yritysten kasvua ja menestystä.

Alakare odottaa keskustelun kokorajoista jatkuvan vireänä.

– Kuulemme mielellämme, miten tilintarkastaja voisi tulevaisuudessa tuoda entistäkin enemmän lisäarvoa yrityksille ja rakentaa luottamusta yhteiskunnassa. □

Hallinnon tarkastus

– mitä se on ja mitä sen pitäisi olla?

Hyvän tilintarkastustavan sisällön kehittyminen on tehnyt tarpeettomaksi säätää erikseen hallinnosta tilintarkastuksen kohteena. Hallinnon tarkastukseen liittyvää huomautusvelvollisuutta tulisi täsmentää.

RISTO RUUSKA

Suomen Tilintarkastajat ry on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriön tilintarkastuslain muuttamista selvittäväälle työryhmälle, että hallinto erillisenä osa-alueena poistetaan tilintarkastuksen kohteesta. Ehdotamme myös, että hallinnon tarkastukseen kytkettyä huomautusvelvollisuutta täsmennetään. Olemme edelleen sitä mieltä, että tilintarkastajan tulee tarkastaa myös hallintoon liittyviä asioita ja huomauttaa havaitsemistaan rikkeitä tietyissä tilanteissa tilintarkastuskertomuksessa.

Hallinnon tarkastuksen sisältö on epämääräinen

Hallinnon tarkastus on vakiintunut yleiseen kielenkäyttöön, mutta sillä ei ole selvästi määritettyä sisältöä, vaan sisältö on muodostunut muista tilintarkastuslain ja muiden lakien säännöksistä. Termillä on viitattu erilaisiin tilintarkastajan lakisääteisen tilintarkastuksen yhteydessä suorittamiin tarkastuskohteen hallintoon kohdistuviin toimintoihin.

Vaikka hallinto erikseen mainitaan tilintarkastuksen kohdepykälässä, tilintarkastuslain tai aikaisempien tilintarkastuslakien esitöiden tai oikeuskirjallisuuden perusteella hallintoa ei kuitenkaan ole tarkoitettu erottamaan itsenäiseksi osa-alueeksi muusta tilintarkastuksesta.

Hallinnon tarkastus ja kansainväliset tilintarkastusstandardit

Tilintarkastus ja sen taustalla oleva metodologia on muuttunut ajan kuluessa. Tilintarkastajien tulee noudattaa kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja osana hyvää tilintarkastustapaa. Hyvä tilintarkastustapa ja kansainväliset tilintarkastusalan standardit ovat kehittyneet ja kasvaneet valtavasti viime vuosikymmeninä ja niihin sisältyy huomattavilta osin hallinnon tarkastukseen käsitetyt menettelypiirteitä. Hyvän tilintarkastustavan sisällön kehittyminen on tehnyt tarpeettomaksi säätää erikseen tarkastuksen kohteesta.

Nämä kansainväliset standardit – ISA – käsittelevät mm. johdon/hallintoelinten toimintaa ja tilintarkastajan

kommunikointia hallintoelinten kanssa. Standardit sisältävät tarkastustoimenpiteitä, jotka on ehkä mielletty hallinnon tarkastamiseen liittyviksi, vaikka niiden tavoitteena on tilinpäätöksen oikeellisuuden varmentaminen.

Mainittu esimerkki omalta osaltaan osoittaa, miten tilintarkastuksen kehityksen ja metodologisen jäsentymisen seurauksena hallinnon tarkastuksen itsenäinen maininta tilintarkastuslaissa voidaan kyseenalaistaa. Erillinen maininta hallinnosta tilintarkastuksen kohteena on siksi vanhentunut.

Odotuskuilu kaventuu – hallintoa tarkastetaan edelleen

Hallinnon tarkastukseen sisältyviä toimenpiteitä ei olla poistamassa, vaan selventämässä sääntelyä. Sääntelyn yhdenmukaistamisen seurauksena yhdenmukaistuu myös tilintarkastuksen sisältö. On erityisen tärkeää, että eri osapuolille on selvää, mitä tilintarkastaja hallinnon osalta tarkastaa.

Tilintarkastajalla, tilintarkastuskohdeella ja muilla sidosryhmillä tulee olla yhteinen käsitys tarkastuksen sisällöstä. Nykyisin näin ei valitettavasti ole. Osapuolten erilaisten – etenkin hallinnon tarkastukseen liittyvien – odotusten myötä on syntynyt ns. odotuskuilu, jota sääntelyä selkiyttämällä tulisi kaventaa, tai mielellään jopa poistaa.

Oikeusturva paranee

Tilintarkastajien oikeusturvan näkökulmasta tilintarkastajien intressissä pitäisi olla hallinnon tarkastuksen sisällöllinen selkeys. Tilintarkastajan tulee pystyä ennakoimaan se, millainen toiminta katsotaan hyvän tilintarkastustavan mukaiseksi.

Hallinnon tarkastus -käsitteen epäselvyys johtaa siihen, että tilintarkastaja ei voi etukäteen varmistua toimintansa hyvän tilintarkastustavan mukaisuudesta, vaikka toimisi kuinka huolellisesti. Tilanne on tilintarkastajan oikeusturvan kannalta kestämätön.

Hallinnon tarkastuksen epäselvyyttä kuvaa osaltaan myös se, että tilintarkastajilla keskenään ei ole täysin yhtenäistä käsitystä siitä, mitä hallinnon tarkastus sisältää.

Tilintarkastuslain hallinnon tarkastusta koskeva sääntely poikkeaa kansainvälisestä käytännöstä. EU-lainsäädännössä tai kansainvälisissä tilintarkastusalan standardeissa hallintoa ei ole nimetty erilliseksi tilintarkastuksen kohteeksi.

Aika selkeyttää myös huomautusvelvollisuutta

Tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämää huomautusta on pidetty Suomessa tärkeänä osana yhtiöoikeudellista vastuujärjestelmää. Tilintarkastaja on tarvittaessa raportoinut mm. siitä, ettei osakeyhtiölain säännöksiä ole noudatettu.

Tämän huomautusvelvollisuuden säilyttäminen on Suomen Tilintarkastajat ry:n mielestä tarpeen, vaikka hallinto edellä esitetyllä tavalla poistettaisiin tarkastuksen kohteesta. Myös huomauttamisvelvollisuutta koskevaa säännöstä on kuitenkin hyvä selkeyttää.

ISA-standardit tai EU:n tilintarkastusdirektiivi eivät sisällä TTL 5:5:n mukaista tilintarkastajan huomauttamisvelvollisuutta tilintarkastuskertomuksessa. Säännösten paikallisuus ja niiden soveltamista koskevien ohjeistusten puuttuminen aiheuttavat oikeus epävarmuutta.

Huomautusvelvollisuus kytkettävä ISA 250 -standardiin

Huomauttamisvelvollisuus tulisi kytkeä niihin säännöksiin ja määräyksiin, jotka tilintarkastajan tulee ottaa tilintarkastuksessa huomioon kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA 250) mukaisesti. Säännösala kattaa esimerkiksi osakeyhtiössä osakeyhtiölain määräysten sekä osana tilinpäätöksen tilintarkastusta suoritetun väärinkäy-

tösuhan arvioinnin ottaen kuitenkin huomioon tilintarkastukseen sovelletavan olennaisuusperiaatteen.

Nykyisellään huomautusvelvollisuus kattaa raportoinnin siitä, että vastuuvollinen on:

1) syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhteisöä tai säätiötä kohtaan; tai

2) rikkonut yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia taikka yhteisön tai säätiön yhtiöjärjestystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä.

Ensimmäinen kohtaa sisältää useita tulkinnanvaraisia ilmaisuja, mikä vuoksi sitä tulisi vähintäänkin selventää. Sitä ei käytännössä ole sovellettu juuri lainkaan, mikä voisi perustella jopa sen poistamista. Toinen kohta on yleisempi, mutta myös sen sisältöä ja suhdetta yhtiöoikeudellisen vastuujärjestelmän toteuttamiseen (ts. yhtiön johdon esim. OYL:n mukaisten velvollisuuksien toteutuminen) olisi hyvä täsmentää.

Mikä muuttuisi?

Hallinnon poistaminen tilintarkastuksen kohteesta ei merkittävästi muuttaisi tilintarkastajan tarkastustoimenpiteitä. Huomattava osa hallinnon tarkastukseen luettavista tarkastustoimenpiteistä tulee suoritettua tilinpäätöksen oikeellisuuden tarkastamisen yhteydessä.

Lakisääteisessä tilintarkastuksessa tarkastuskohteen hallintoon kohdistuvissa tarkastustoimenpiteissä tai kustannuksissa ei todennäköisesti tapahtuisi kovinkaan suuria muutoksia. Myös huomautusvelvollisuus ts. tilintarkastuskertomuksessa oleva tilintarkastajan huomautus tietyistä rikkeistä säilyisi, joskin hieman täsmennettynä.

Jos mikään ei muutu, niin miksi muuttaa sääntelyä? Merkityksellistä on saada poistettua nykytuoteista ”hallinnon tarkastuksesta” aiheutuva yleinen epävarmuus. Koska tilintarkas-

tajalla on rajoittamaton vastuu, voi tarkastuksen sisällön epämääräisyys johtaa myös ajoittaiseen opportunistiseen käyttäytymiseen, kun vastuuta pyritään sääntelyn epämääräisyyden varjolla siirtämään tilintarkastajalle.

Tarkastuksen sisällöllinen epäselvyys on leventänyt odotuskuilua erityisesti tilintarkastajan ja yhteisön johdon ja tilintarkastajan ja osakkeenomistajien välillä. Sääntelyä selventämällä se saataisiin kaventumaan, toivottavasti jopa poistumaan. Tiedetään, mitä tilintarkastus sisältää ja mistä tilintarkastaja raportoi osana tilintarkastustyötä. Muita asioita voidaan tarvittaessa tarkastaa ja raportoida erikseen. □

Risto Ruuska toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

Osakeyhtiölain uudistamisen virstanpylväitä

Osakeyhtiölain muutostarpeita pohditaan jälleen. Historia osoittaa, että uudistukset kannattaa tehdä taloudellisesti vakaina aikoina, jotta yksittäiset tapahtumat eivät saa ratkaisevaa merkitystä lainvalmistelussa.

MANNE AIRAKSINEN

Osakeyhtiö on vain noin 150 vuodessa kehittynyt selvästi tärkeimmäksi yhtiömuodoksi Suomessa. Tässä kirjoituksessa kuvataan osakeyhtiölain kehittymistä sekä esitetään näkökohtia jälleen ajankohtaisesta osakeyhtiölain uudistamisesta.

”Talouselämän ja oikeustieteen risteytyksen huipentuma”

Osakeyhtiön merkityksen kiteyttivät aikanaan professorit **Caselius, Heikonen** ja **Huttunen** seuraavasti:

”Kuten tunnettua, ovat hakaneula ja vetoketju insinööritieteen nerokaimmat saavutukset, jos kohta auto onkin taloudelliselta merkitykseltään näitä tärkeämpi. Vastaavasti oikeustieteen ihmeellisimpiä saavutuksia ovat

maisterinvekseli samoin kuin kiinteistöön kiinnitetty haltijavelkakirja, jonka avulla maan raha-arvo voidaan panna kiertämään vaikkapa vieraissa valtakunnissa. Talouselämän ja oikeustieteen risteytyksen huipentuu kuitenkin osakeyhtiössä, erityisesti yhdenyhtiössä.”¹

Vaikka mainitut professorit pitivät osakeyhtiötä merkittävänä keksintönä, he myös arvostelivat sen liiallista suosiota. Osakeyhtiömuodon suosio on kuitenkin professorien ajoista edelleen kasvanut ja esimerkiksi kaupparekisterin tilastossa osakeyhtiöitä on nykyään enemmän kuin rekisteröityneitä yksityisiä elinkeinonharjoittajia.

Muut yhtiömuodot eivät yllä lähellekään osakeyhtiötä. Osakeyhtiön ylivoima on kehittynyt vain noin 150 vuo-

den aikana, sillä ensimmäinen osakeyhtiön erillisvarallisuutta ja osakkeenomistajan rajoitettua vastuuta tukeva säännös, osakeyhtiöasetus, annettiin vuonna 1864.

Osakeyhtiöitä jo ennen vuoden 1864 asetusta

Osakkeenomistajan rajoitetun vastuun ei periaatteessa pitänyt olla mahdollista ennen vuoden 1864 osakeyhtiöasetusta, koska laki tunsu vain henkilökohtaisella vastuulla toimivia yhtiömuotoja. Suomen ensimmäinen osakeyhtiö, Hertonäs Fajansfabrik Bolag, perustettiin kuitenkin jo vuonna 1762. Ennen vuoden 1864 asetusta ehdittiin ilmeisesti perustaa ainakin 62 osakeyhtiötä.²

¹ Caselius, Ilmari – Heikonen, A.R. – Huttunen, Allan: Osakeyhtiö I (1964), s. 6.

² Schybergsson, Per: Aktiebolagsformens genombrutt i Finland (1964), s. 19 ss.

Ensimmäisten osakeyhtiöiden osakkeenomistajien vastuuta ei tiettävästi koskaan selvitetty tuomioistuimessa. On mahdollista, että osakkeenomistajat ovat vapaaehtoisesti vastanneet maksukyvyttömän osakeyhtiön velvoitteista.

Esikuvana Ruotsin osakeyhtiöasetus

Suomen ensimmäisen osakeyhtiöitä koskevan säännöksen 11 pykälää katsoivat osakeyhtiömuodon keskeiset elementit kuten osakkaan rajoitettu vastuu ja yhtiön erillisvarallisuus, hallitus, yhtiön edustaminen, yhtiöjärjestyksen muuttaminen, yleinen oikeuspaikka sekä varojen jakaminen. Asetuksessa edellytettiin monista asioista määrättäväksi yhtiöjärjestyksessä. Asetusta laadittaessa käytettiin esikuvana yksinomaan Ruotsin vuoden 1848 osakeyhtiöasetusta.³

Osakkeenomistajan rajoitetun vastuun edellytyksenä oli, että yhtiöjärjestys oli toimitettu senaatin hyväksyttäväksi. Senaatilla oli täysi vapaus hyväksyä tai olla hyväksymättä yhtiöjärjestyksiä ja se ilmeisesti asetti erinäisiä asetusta täydentäviä ehtoja yhtiöiden perustamiselle.

Modernit puitteet osakeyhtiön toiminnalle vuonna 1895

Suomen ensimmäinen osakeyhtiölaki sisälsi alun perin 47 pykälää jaettuna neljään lukuun. Vaikka vuoden 1895 laki oli lyhyt, siinä käsiteltiin kuitenkin lähes kaikkia modernin osakeyhtiön toiminnan kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia.

Yhtiön perustaminen sai laissa paljon huomiota. Vaikka yhtiön yhtiöjärjestys tuli vahvistuttaa Senaatin Talousosastolla, laki merkitsi siirtymistä pois konsessiojärjestelmästä. Laissa ei ollut säännöksiä yritysjärjestelyistä kuten sulautumisista, mitä pidettiin puutteena jo pian lain voimaantulon jälkeen.

Vuoden 1895 laki oli voimassa yli 80 vuotta. Lakiin tehtiin sen voimassaoloaikana muutoksia, mutta loppujen lopuksi melko vähän. Yleisellä tasolla merkittävin muutos oli professori **Lauri Cederbergin** kehittämän niin sanotun yleislausekkeen sekä eräiden muiden vähemmistönsuojaa parantaneiden säännösten ottaminen lakiin vuonna 1935.

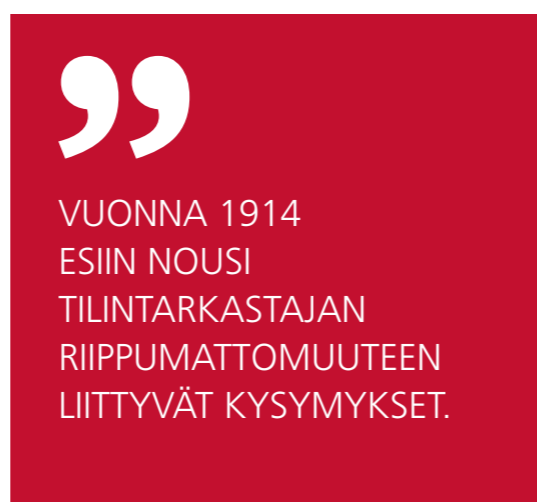
Yleislauseke on sittemmin omaksuttu muissakin pohjoismaissa sekä otettu esimerkiksi Saksan vuoden 1937 osakeyhtiölakiin.⁴ Merkittävänä muutoksena mainitaan usein myös ulkomalaisomistukseen liittyvät muutokset vuonna 1939. Vuonna 1966 lakiin lisättiin muun muassa osakepääoman alentamista ja sulautumista koskevia säännöksiä.

Viittaukset taloudelliseen raportointiin vähäisiä

Kirjanpitoonormiston keskeinen merkitys yhtiöoikeudelle on ymmärretty selvemmin vasta 1950-luvulla eikä alkuperäisessä vuoden 1895 osakeyhtiölaissa ollutkaan juuri viittauksia taloudelliseen raportointiin. Lain 26 §:n mukaan varsinaisen yhtiökokouksen tehtävänä oli tilinpäätöksen vahvistamisen, voitonjaosta päättämisen ja hallituksen valinnan lisäksi asettaa ”yksi tai useampi henkilö tarkastamaan hallintoa ja tilejä kuluvalta toimintavuodelta tai siltä ajalta, jonka yhtiöjärjestys määrää.”

Vuoden 1895 lain aikaisessa kirjallisuudessa viitataan tänäkin päivänä ajankohtaisen hallinnon tarkastuksen tekemiseen sellaisessa laajuudessa, että se voi toimia muun muassa vastuuvapautta koskevan päätöksen pohjana. Hallinnon tarkastukseen kuului sen selvittäminen ”onko hallitus lain ja yhtiöjärjestyksen sekä osakasten antamien osoitusten mukaan kaikella ahkeruudella ja huolellisuudella tarkastettu.”

⁴ Vähemmistönsuojan kehittämisestä esim. Cederberg, Lauri – Ylöstalo, Matti: Vähemmistön oikeuksien turvaamisesta osakeyhtiössä (1962).

la hoitanut yhtiön asioita” sekä ”hallinnon järjestelyn asianmukaisuuden tarkastaminen”.⁵

Vuonna 1914 huomiota tilintarkastajan riippumattomuuteen

Vuoden 1895 osakeyhtiölain katsottiin heti tuoreeltaan olevan kokonaisuudistuksen tarpeessa ja niinpä vuonna 1914 julkaistiin Lainvalmistelukunnan ehdotus uudeksi asetukseksi osakeyhtiöistä. Ehdotus ei johtanut lainsäädäntötoimiin, mutta kuvaa tuon aikaista ajattelua.

Ehdotuksessa pykälien määrä oli noussut jo lähelle sataa. Yksi erityisen huomion kohteena ollut kokonaisuus oli tilintarkastus, jonka osalta ongelmanna oli pidetty sääntelyn suppeutta ja tilintarkastajien riippumattomuuden puutetta: ”On siis ollut tarpeen toiselta puolen asettaa tarkastajat, mikäli se käy laatuun, riippumattomiksi hallituksen niukoista tai rajoitetuista ilmoituksista, toiselta puolen lujasti alleviivata heidän oikeuttaan ja velvollisuuttaan täysin määrin ja tarmokkaasti syventyä hallinnon ja kirjanpidon kaikkiin yksityiskohtiin.”

⁵ Caselius – Heikonen – Huttunen: Osakeyhtiö II,2 (1973), s. 141.

Ehdotus sisälsi säännöksiä myös tilinpäätöksestä: ”Varoiksi saadaan merkitä ainoastaan todelliset ja varmat varat, älköönkään niille pantako korkeampaa arvoa kuin mitä niillä kohtuudella voidaan katsoa olevan...”. Lain muuttamiseksi tehtiin uusi ehdotus myös vuonna 1946, mutta sekään ei johtanut lainsäädäntötoimiin.

Ensimmäisellä lailla ulkomaisia esikuvia

Vuoden 1895 lain esikuvina käytettiin kirjallisuuden mukaan Ruotsin ja Norjan lainvalmisteluasiakirjoja, ja tulkinna-apuna suositeltiin käytettävän Ruotsin vuoden 1895 osakeyhtiölakia.⁶ Kirjallisuudessa on lisäksi viitattu Saksan, Ranskan ja Italian lain vaikutukseen.

Lainsäädännöllisten esikuvien monipuolisuudesta kertoo edellä mainittu vuoden 1914 ehdotus, jonka mukaan sen laadinnassa oli kiinnitetty huomiota Saksan, Ruotsin ja Norjan lakeihin sekä niiden lisäksi mm Venäjän, Ranskan, Sveitsin, Italian ja Englannin lainsäädäntöihin.

Uudistus pohjoismaisessa hengessä vuonna 1978

Vuonna 1980 voimaantulleen vuoden 1978 osakeyhtiölain valmistelu alkoi yhteispohjoismaisena projektina vuonna 1960. Pohjoismaat lähtivät hankkeeseen täysin erilaisista lähtökohdista.

Projektin tuloksena Ruotsin niin sanotun Kreuger-skandaalin seurauksena kohtuuttomasti ankaroitunutta Ruotsin vuoden 1944 osakeyhtiölakia liberalisoitiin, kun taas viitteellistä Suomen vuoden 1895 lakia laajennettiin moninkertaiseksi samalla kaventaen osakkeenomistajien sopimusvapautta.

Vuoden 1978 osakeyhtiölain sisältöön vaikutti selvästi eniten pyrkimys yhteispohjoismaiseen harmonisointiin, mihin melko hyvin päästiinkin. Yhdenmukaisuus alkoi kuitenkin mur-

⁶ Ks. esim. Caselius – Heikonen – Huttunen: Osakeyhtiö I (1964), s. 4-5.

tua jo 1970-luvun alussa Tanskan EEC-jäsenyyden myötä. Yhteisen valmisteluhistorian takia kaikkien pohjoismaiden yhtiölainsäädännöillä on edelleen paljon yhteisiä piirteitä, vaikka maiden osakeyhtiölait ovatkin kirjoittamistavan ja yksityiskohtien osalta erkaantuneet tosistaan.

Vähemmistöosakkaat ja velkojat uudistuksen keskiössä

Vuoden 1978 laissa pidettiin silmällä perinteisiä osakeyhtiöoikeuden suojan kohteita, vähemmistöosakkaita ja velkojia. Lainvalmisteluasiakirjoissa korostettiin kuitenkin ajan hengen mukaan myös pyrkimystä yhteiskunnalliseen tasa-arvoon sekä oikeudenmukaisuusnäkökohtien huomioon ottamista.

Näitä päämääriä tuettiin lisäämällä yhtiöstä annettavia tietoja. Uudistukseen ei kuitenkaan sisällytetty säännöksiä yritysdemokratiasta vaan sitä koskevat säännökset katsottiin tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa muussa lainsäädännössä.

Kattavat säännökset tilintarkastuksesta

Yksi uutuuksien vuoden 1978 osakeyhtiölaissa olivat konsernisuhteita koskevat, sinänsä suppeat säännökset. Myös sulautumisia ja selvitystilaa koskevat säännökset kehittyivät olennaisesti. Uutuutena lakiin otettiin vähimmäisosakepääomaa koskeva sääntely.

Lain 10 lukuun otettiin ajankohtaan nähden kattavat säännökset tilintarkastuksesta. Mielenkiintoista on, että lain uudistamisen yhteydessä keskusteltiin myös muun muassa fuusiokontrollista mahdollisuutena rajoittaa yritystoiminnan keskittymistä.

Osittaisuudistus 1997 tasoitti tietä EU-jäsenyyteen

Vuoden 1978 osakeyhtiölakiin tehtiin sen voimassaoloaikana useita muutoksia, joista selvästi merkittävin oli vuoden 1997 osittaisuudistus (HE 89/1996, L 147/1997). Uudistuksessa toteutettiin

muutokset, joita tarvittiin Suomen liittyttyä ensin Euroopan talousalueeseen ja sittemmin Euroopan Unioniin, sekä pyrittiin vastaamaan 1990-luvun alun laman esille tuomiin ongelmiin. Samassa yhteydessä tehtiin myös yritystoimintaa palvelevia uudistuksia kuten mahdollisuus hankkia omia osakkeita ja mahdollisuus jakautua.

Osittaisuudistuksen jälkeen laki näytti tilkkutäkiltä eivätkä laman hättämät uudistukset vaikuttaneet toimivilta – siitä huolimatta, että virkamiesvalmistelussa luovuttiin esimerkiksi Osakeyhtiölakitoimikunnan ehdottamasta osakkeenomistajien, hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan yhtiön alkuajan kahden vuoden henkilökohtaisesta vastuusta.

Vaikutteita Ruotsista ja Iso-Britanniasta vuoden 2006 uudistuksessa

Vuoden 1997 osittaisuudistuksen jälkeen oli selvää, että vuoden 1978 laille pitää tehdä jotakin. Oikeusministeriö julkaisi vuonna 2000 muistion ”Kohti kilpailukykyisempää osakeyhtiölakia”, jonka saama lausuntopalautte oli yllättävän positiivista ja joka johdatti vuonna 2001 osakeyhtiölakityöryhmän asettamiseen.⁷ Muistiossa maalailtiin osakeyhtiölakia, jonka valmistelussa lähtökohtana ei olisi väärinkäytösten estäminen hinnalla millä hyvänsä vaan rehellisen yritystoiminnan edistäminen.

Vuoden 2006 laki noudattaa pitkälti pohjoismaissa omaksuttuja osakeyhtiösääntelyn lähtökohtia. Valmistelussa omaksuttiin vaikutteita ensisijassa Ruotsin ja Ison-Britannian osakeyhtiölakiuudistuksista lähinnä siksi, että niissä maissa oli vireillä kokonaisuudistukset. Ruotsi on luonnollisesti erittäin luonteva yhteistyökumppani lainvalmistelun alalla muutenkin.

⁷ Allekirjoittanut oli Taustamuistion toinen kirjoittaja, Osakeyhtiölakityöryhmän puheenjohtaja ja vastasi työryhmän jälkeen lain jatkovalmistelusta, joten varsinkin tässä jaksossa esitettyyn on syytä suhtautua varauksella.

Esimerkiksi Norjan osakeyhtiöla-
kiuudistukset eivät vaikuttaneet sääntelyyn yhtä voimakkaasti, koska sikäläinen lainvalmistelu koettiin konservatiiviseksi. Siitä huolimatta esimerkiksi kolmikantasulautumisen sääntely omaksuttiin Norjasta. Yhdysvaltain sääntelyllä oli merkitystä lähinnä nimellisarvotonta pääomajärjestelmää arvioitaessa sekä eräissä varojen jakamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Tasapainoa suojaamisen ja liiketoiminnan harjoittamisen välille

Vuoden 2006 osakeyhtiölaissa lähtökohtana oli velkojien suoja ja vähemmistönsuojan ”optimointi”, eli jonkinlainen tasapainotila suojaamisen ja liiketoiminnan harjoittamisen välillä. Aikaisemmin kaikkea velkojien ja vähemmistöosakkaiden suojaamista lisä-

tä pidettiin positiivisena.⁸ Ajatuksena uudistuksessa oli, että kustannukset puutteellisesta vähemmistön- ja velkojien suojaamisesta kantaa yhtiö, koska sijoittajan suurempi riski tarkoittaa matampaa arvoa yhtiön liikkeeseen laskeville arvopapereille.

Toisaalta suojaan jatkuva parantaminen johtaa toiminnan halvaantumiseen, mikä olisi kaikkien osakkeenomistajien ja pitkällä tähtäyksellä myös rahoittajien etujen vastaista. Vuoden 2006 laissa pyrittiin myös omaksu-
maan mallilaki-ajattelua, jolloin laki takaisi yhtiöille olettamasääntelyn, johon voi tukeutua, mutta jonka voi tarvittaessa sivuuttaa yhtiöjärjestystä räyksiin.

⁸ Esim. Skog, Rolf: Rodhes Aktiebolagsrätt, 22. upplagan (2009), s. 22; jossa todetaan, että tiukentaminen on aina pitkän päälle osakkaiden etu.

Toimiviksi osoittautuneita sääntelyratkaisuja

Vuoden 2006 laissa on muutama onnistunut sääntelyratkaisu. Yleisten periaatteiden korostaminen on toiminut hyvin ja se on johtanut yleisiä periaatteita käsittelevän ja sivuavan kirjallisuuden olennaiseen lisääntymiseen sekä periaatteiden merkityksen lisääntymiseen yhtiökäytännössä. Yleiset periaatteet ovat esimerkiksi korvanneet niin sanottuja lähipiirilainoja koskevan sääntelyn kokonaan.

Uudistuksessa omaksuttu nimellisarvoton pääomajärjestelmä on nykyään kaikille täysin itsestään selvä, ja siihen liittyvä SVOP-rahasto toimii hyvin. Nimellisarvoton pääomajärjestelmä kiinnostaa Euroopassa yleisemminkin, mikä käy ilmi esimerkiksi European Model Company Law -projektin työstä. Suunnattu ilmaisanti ja anti

yhtiölle itselleen ovat ilmeisen oikeita ratkaisuja, mutta näistä jälkimmäisen käyttämistä vaikeuttaa omien osakkeiden antamista koskeva verosääntely.

Tilintarkastajien lausuntojen ja eräiden muiden muodollisuuksien poistaminen on toiminut hyvin. Pääoman menettämiseen liittyvää pakkoselvitystilasääntelyä ei ole jääty kaipaamaan ja lain luottavuutta on saatu parannettua.

Suurimmat ongelmat liittyvät oikeussuojan saamiseen

Vuoden 2006 osakeyhtiölaissa olisi voitu kiinnittää enemmän huomiota muun muassa vahingonkorvausta koskeviin säännöksiin. Myöskään tuomioistuimen menettelyn nopeuttamisessa ei saavutettu tavoiteltua kehitystä. Osakeyhtiölain suurimmat ongelmat liittyvätkin oikeussuojan saamiseen, joskin ongelma on pääosin rakenteellinen.

Mielenkiintoinen kysymys nykyään ja tulevaisuudessa on varojen jakamista koskevan sääntelyn ja insolvenssisääntelyn välinen vuorovaikutus, mikä liittyy myös vuoden 2006 osakeyhtiölain tarpeettoman ylimalkaiseen varojen ja maksukykyä koskevaan sääntelyyn.⁹

Suurin syy vuoden 2006 lain jonkinlaiseen onnistumiseen oli lainsäädäntöprosessin osuminen sellaiseen aikaan, jolloin ei koettu merkittäviä taloudellisia vääriä käytöksiä tai taloudellista las-
kukautta. Tätä myös tavoiteltiin lainsäädäntöhanketta suunniteltaessa. Pyrkimyksenä oli toteuttaa uudistus nopeasti, hyvän sään aikana.

Lakiuudistukset kannattaa tehdä vakaina aikoina

Oikeusministeriössä on vireillä osakeyhtiölain toimivuuden arviointi. Ministeriö on internet-keskustelun perusteella laatinut arviomuiston, johon teemat on ilmeisesti poimittu yksittäisten henkilöiden keskustelupal-

⁹ OYL:n kritiikkiä on käsitelty mm. Airaksinen, Manne: Onnistuiko vuoden 2006 osakeyhtiölakiuudistus? Defensor Legis 4/2013, s. 443-460 (viittauksineen).

talla esittämien näkökantojen perusteella (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 20/2016).

Muistion käsitellyt mahdolliset muutostarpeet on ryhmitelty otsikoihin: kilpailukyvyyn vahvistaminen, digitalisaation hyödyntäminen sekä norminpurkaminen. Yksittäiset ehdotukset koskevat moninaisia yksityiskoh-
tia kauppakameriatioinnin helpottamisesta johdon lojaliteettivelvollisuuden täsmenämiseen. Varsinaisesta kokonaisuudistuksesta ei ole kysymys.

Yhtiöoikeudellinen sääntely on muun lainsäädännön tapaan sidoksissa omaan aikaansa ja niihin taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin, joita ajassa on liikkeellä. Usein kuitenkin yksittäiset tapahtumat, kuten 1930-luvun Kreuger-skandaali Ruotsissa tai Suomen 1990-luvun alun lama, saavat ratkaisevan merkityksen lainvalmisteluprosessissa.

Poikkeustilanteissa lainsäätäjät ei kykene objektiiviseen tilannearvioon ja siksi muutoksista tulee sattumanvaraisia ja usein suorastaan vahingollisia. Sama näkyy finanssikriisin jälkeisessä sääntelytulvassa. Miten tahansa osakeyhtiölakia uudistetaan, uudistaminen on syytä tehdä vakaana taloudellisena aikana.

Vieraat tavoitteet ongelmallisia

Muuttunut mediaympäristö asettaa yhtiöt tilanteeseen, jossa pelkästään lain mukainen toiminta ei ole riittävää vaan toiminnalta vaaditaan myös hie-
man epämääräisesti määrittyvää eettisyyttä. Tämä on pääosin hyvä asia, mutta median ja poliitikkojen asettama paine saattaa johtaa osakeyhtiöoikeuden perustavoitteiden kannalta vieraaseen sääntelyyn.

Merkkejä tästä näkyy corporate governance -suosituksissa ja erityisesti uusimmassa EU-sääntelyssä. Tällaisen perinteisen yhtiöoikeuden ulkopuolelta tulevan sääntelyn ongelmana on sen tulkitsemisen vaikeus ja sääntelyn johdonmukaisuuden menettäminen.

”

PERINTEISEN YHTIÖ-
OIKEUDEN ULKOPUOLELTA
TULEVAN SÄÄNTELYN
ONGELMANA ON
TULKITSEMISEN VAIKEUS.

Kannattaako OYL:ia muuttaa?

Osakeyhtiölakia kannattaa luonnollisesti muuttaa, jos muutoksesta saavutetut hyödyt ylittävät sen aiheuttamat kustannukset. Mikä tahansa muutos tarkoittaa aina varmoja oppimis- ja epävarmuuskustannuksia, mutta muutoksen hyötyjä voi olla vaikea osoittaa.

Muutokset tarkoittavat lähes aina lain systematiikan ja luottavuuden heikkenemistä kuten kävi vuoden osakeyhtiölain 1997 osittaisuudistuksessa. Muutosten kustannuksia – mutta myös hyötyjä – korostaa osakeyhtiölain sanamuotojen hyväksikäyttämisen myös asunto-osakeyhtiölaissa, vakuutusyhtiölaissa, osuuskuntalaissa ja säätiölaissa.

Jos säännöksiä muutetaan, niitä kannattaa muuttaa kunnolla. □

Roschierin Corporate-praktikan esimehenä toimiva **Manne Airaksinen** osallistui päävalmistelijana osakeyhtiölain kokonaisuudistukseen. Aiemmin hän on ollut Oikeusministeriön ja EK:n palveluksessa.

Osakeyhtiöt verotuksen kohteina

Ensimmäinen osakeyhtiölaki näki päivänvalon 1864, mutta ensimmäinen varsinainen tulo- ja omaisuusverolaki saatiin vasta 1920. Verotuksen kannalta merkittävämpänä tapahtumana voi pitää elinkeinotuloverolain säätämistä.

PAULI K. MATTILA

On vaikeata ajatella, että länsimainen talous olisi voinut kehittyä nykyiseksi menestystarinaksi ilman osakeyhtiöihin liittyvää innovaatiota. Ensimmäiset osakeyhtiöt muistuttavat otukset syntyivät 1500-luvulla kaupparenkulun tarpeisiin. Olennaista tässä riskibisneksessä oli, että laivanvarustajan taloudellinen vastuu rajoittui sijoitettuun pääomaan.

Ensimmäinen osakeyhtiölaki jo vuonna 1864

Tämä piirre on edelleen olennainen osa osakeyhtiön luonnetta. Osakeyhtiö sopii mainiosti niin monikansallisiin yritysryppäisiin kuin yksinyrittäjien tarpeisiin. Osakeyhtiö on löytänyt tiensä suomalaisten sydämiin myös tapana omistaa ja hallita asuntoja.

Osakeyhtiö on kiistatta Suomen tärkein yritysmuoto riippumatta tavasta, jolla tämä mitataan. Verottajan rekisterissä oli vuonna 2014 yhteensä 167 000 osakeyhtiötä. Elinkeinoharjoittajia oli 176 000 ja henkilöyhtiöitä 32 000. Liikevaihdolla ja työntekijöiden määrällä mitattuna osakeyhtiöiden painoarvo olisi vielä paljon suurempi.

Suomeen säädettiin ensimmäinen osakeyhtiölaki 1864. Nykyinen syksyllä 2006 voimaantullut osakeyhtiölaki on järjestyksessään neljäs.

Osakeyhtiöiden verotus 1920 verolakien mukaan

Tuloverotus vilahti ensimmäisen kerran Suomen kamaralla yleisenä tulo-suostuntana vuosina 1863–1864. Ensimmäinen varsinainen tulo- ja omaisuusverolaki säädettiin vasta 1920. Tämä laki kumottiin kuitenkin jo

KUVA: MPhotoStock

1924, mutta sisällöltään uusi laki oli lähes sama kuin vuoden 1920 laki. Vuoden 1924 laki säilyi suurin piirtein samana aina vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolakiin asti. Kunnallisverotuksen puolella oli pitkään omat veronormistonsa (KKunVA ja MKunVA).

Osakeyhtiö on aina ollut itsenäinen juridinen oikeushenkilö. Tähän nähden on helppo ymmärtää, että osakeyhtiö on ollut tuloverotuksessa, ja pitkään myös omaisuusverotuksessa, itsenäinen verosubjekti. Vuoden 1924 lain mukaan osakeyhtiöitä verotettiin saman lievästi progressiivisen asteikon mukaan kuin muitakin verovelvollisia.

Jo tällöin kiinnitettiin huomiota siihen, että osakeyhtiössä kertynyt voitto joutui kahdenkertaisen verotuksen kohteeksi, koska omistajille jaettu voitto (osinko) oli myös veronlaista tuloa. Tätä kahdenkertaista verotusta kevennettiin siten, että yhtiön verottavasta tulosta vain puolet jäi verotuksen piiriin.

Huojennus oli kuitenkin enintään 4 % yhtiön omaisuudesta. Osakeyhtiötä koski ns. ketjuverotus, mikä tarkoitti sitä, että toisesta osakeyhtiöstä saatu osinko oli veronalaista tuloa. Mielenkiintoinen piirre ”elinkeinotulojen” verotuksessa oli harkintatakoitus, joka koski osin myös valtionverotusta, mutta laajemmin kunnallisverotusta.

Tulo- ja omaisuusverolaki 1943 merkittävä virstanpylväs

Vuoden 1943 tulo- ja omaisuusverolaki oli merkittävä virstanpylväs matkalla kohti nykyistä osakeyhtiöiden verotusta. Osakeyhtiöiden verotuksessa käytettiin kiinteää verokantaa, joka oli aluksi 20 %. Progressiivisessa tuloverotuksessa maksimiverokanta oli paljon korkeampi eli 58 % (veroluokka I).

Vuodesta 1947 alkaen osakeyhtiöiden verokanta nostettiin 32 %:iin. Korotuksen vaikutusta lievennettiin otamalla käyttöön degressioalue, jolla osa tulosta jätettiin verottamatta. Huojennus koski tuloa, joka oli enin- →

tään 300 000 markkaa. Mielenkiintoinen piirre oli myös se, että teollisuutta harjoittava osakeyhtiö sai täyden tuloverovapauden kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajaksi, ellei yhtiötä oltu perustettu jatkamaan jo aikaisemmin harjoitettua toimintaa.

Yhteisöverokanta oli varsin korkea. Esimerkiksi vuosina 1969–1971 käytettiin 43 %:n verokantaa, minkä lisäksi vielä tuli kunnallisvero. Osakeyhtiön omaisuusveroprosentti oli kiinteä 1 %.

Vuoden 1943 lailla poistettiin osakeyhtiöiden ketjuverotus. Valtionverotus ja kunnallisverotus säilyivät edelleen hallinnollisesti erillään.

Virstanpylväitä vuoden 1943 lain jälkeen

Vuoden 1975 alusta tuli voimaan uusi tulo- ja varallisuusverolaki, joka muun muassa kokosi valtion- ja kunnallisverotusta koskevat säännökset yhteen lakiin. Osakeyhtiöitä verotettiin kuitenkin edelleen erikseen valtion- ja kunnallisverotuksessa ja harkintataksioitus oli yleistä kunnallisverotuksessa.

Vuonna 1989 tehtiin verotukseen ns. kokonaisverouudistus. Uudistuksen seurauksena annettiin myös uusi tulo- ja varallisuusverolaki. Uudistuksen perinnäinen tarkoitus oli laajentaa veropohjaa ja keventää veroprosentteja.

Suomen nykyinen tuloverolaki (TVL) tuli voimaan vuoden 1993 alusta. Tätä lakia ja sen tuomia muutoksia voidaan pitää historiallisen merkittävänä. Suurin muutos koski luonnollisten henkilöiden saamien tulojen jakamista kahteen ryhmään; pääomatuloihin joita aluksi verotettiin kiinteällä verokannalla ja ansiotuloihin, joita on aina verotettu progressiivisesti. Nykyään myös pääomatulot verotetaan lievästi progressiivisesti.

Elinkeinotuloverolain perusrakenteet kestäneet aikaa

Osakeyhtiöiden verotuksen kannalta ehkä edellä mainittuja muutoksia merkittävämpi tapahtuma oli kuitenkin

elinkeinotuloverolain (EVL) säätäminen. Lakia alettiin soveltaa verovuodesta 1969 alkaen. Tämä alunperin kirjanpitolainsäädännön kanssa hyvin yhteen sovitettu laki on edelleen voimassa ja sen perusrakenteet ovat säilyneet yllättävän hyvin voimassa.

Elinkeinotuloverolain jaksotuksen peruste on edelleen meno-tulo -teoria, vaikka kirjanpitolainsäädännössä se on vähin erin siirtynyt taka-alalle. Uusi IFRS-maailma on tuonut ja tuo edelleen uusia haasteita EVL:n tulevaisuudelle.

Myöskään huomiotta ei pidä jättää EVL:n säätämisen yhteydessä vuonna 1969 käyttöönotettua tappiontasuuskakia. Tappioiden verokohtelu synnyttää edelleen tarpeita uudenlaiseen ajatteluun. Yritystoiminnan kansainvälistyminen lisää haasteita uusien mallien hahmottamisessa.

Merkittävä paalu osakeyhtiöverotuksessa oli vuonna 1987 voimaan tullut konserniavustuslaki. Laki paransi merkittävästi yritystoiminnan harjoittamista konsernimuodossa. Viime vuosina on vilauteltu mahdollisuutta korvata tämä laki täydellisemmällä konserniverotusjärjestelmällä.

Onko osakeyhtiöiden verotuksella oikeutusta?

Aikojen saatossa on esitetty kysymys siitä, onko osakeyhtiöiden erilliselle verotamiselle oikeutusta. Osakeyhtiöt eivät syö, eivät juo eivätkä nauti terveydenhuollosta tai sosiaaliturvasta. Kaikesta tästä huolimatta osakeyhtiöitä muodossa tai toisessa kuitenkin yleisesti verotetaan. Perusteeksi verotukselle on esitetty, että vero on korvaus yhteiskunnalle sen tarjoamasta infrastruktuurista ja osaavasta työvoimasta.

Vero on niin ikään nähty korvaukseksi luonnonvarojen käytöstä voiton tavoittelussa. Helpommin avautuva perustelu on esimerkiksi se, että vero tarjoaa oivan keinon verottaa ulkomaisessa omistuksessa olevaa yritystoimintaa. Paras selitys lienee kuitenkin se, että verotus täydentää ja osin korvaa henki-

löverotusta. Yhteisöveron tuotto ei ole mitätön. Vero tuotti 2015 noin 4,4 miljardia euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 15 %.

Yhteisöverokanta laskenut merkittävästi

Osakeyhtiöitä on aina verotettu itseinäisinä verosubjekteina. Alkuvuosien lievästi progressiivisesta verotuksesta on siirrytty puhtaasti yhden kiinteän verokannan järjestelmään. Yhteisöverokanta on ehtinyt nähdä monta erilaista vaihetta. Viime vuosina vallitseva kanta maailmalla on ollut verokilpailusyistä alentuva verokanta. EU-jäsenmaiden keskimääräinen yhteisöverokanta on laskenut vuoden 1995 tasosta 35 % vuoden 2016 tasoon 23 %. Muutos on merkittävä.

Suomessa esimerkiksi vielä vuonna 1989 valtiolle maksettava veroprosentti oli 33, johon tuli lisätä kunnallisvero, jossa oli voimassa harkintaverotuskin. Keskimääräinen kunnallisvero oli tuolloin reilut 16 %. Osakeyhtiöt maksoivat veroa myös seurakunnille. Lisäksi yhtiöillä oli vielä oma prosenttiyksikön suuruinen varallisuusvero.

Verokannan pudotus oli dramaattinen 1993, kun yhteisöverokanta laski 25 %:iin, joka sisälsi myös kuntien ja seurakuntien osuudet. Tämän jälkeen verokantaa nostettiin siten, että se oli

2000-luvun alkuvuosina 29 %. Alentumiskiirteen alettua on päädytty nykyiseen 20 %:n tasoon, joka on kansainvälisesti vertaillen erittäin kilpailukyinen.

Veropohja tiukentunut yhteisöverokannan laskiessa

Ruotsissa ja Tanskassa yhteisöverokanta on 22, mutta Norjassa 25. Norja onkin alentamassa asteittain verokantansa. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että Yhdysvalloissa vuonna 2015 oli yhteisöjen veroprosentti huikkeitä 38,92 % ja Euroopassa 30 %:n rajan ylittivät muun muassa Belgia, Saksa, Ranska ja Italia. Yhteisöverokantojen aritmeettinen keskiarvo EU28-maissa on 22,6 % vuonna 2016.

Yhteisöverokannan laskiessa veropohjaa on tiukennettu. Osakeyhtiöiden varausjärjestelmä on vähin erin ajettu alas. Ainoa merkittävä muutos veropohjassa tapahtui keuhällä 2004, kun käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitto säädettiin verovapaaksi tuloksi. Tämän vastapanoksi luovutustappiot säädettiin vähennyskelvottomiksi ja osakepoistoista luovuttiin kokonaan.

Ikuisuusongelma – kahdenkertainen verotus

Edellä läpikäydystä pikaisesta historiakatsauksesta näkyy, että osakeyh-

tiön ja sen omistajan verotuksen yhteensovittaminen on tuottanut päänvaivaa aikojen alusta lähtien. Suomen omasta lainsäädäntöhistoriasta löytyy useita erilaisia ratkaisuja kahdenkertaisen verotuksen ongelman lieventämiseksi.

Lieventämisen tarve ja taso riippuu paitsi osakeyhtiön oman verotuksen ja osingon verotasoista niin myös siitä, miten kahdenkertainen verotus mielletään. Verotuksen kahdenkertaisuus voidaan nähdä eri tavalla riippuen siitä, tarkkaillaanko listatun tai listaamattoman yhtiön jakaman osingon verotusta. Verotus on helpompi mieltää kahdenkertaiseksi pienessä perheyhtiössä kuin isossa pörssi-yhtiössä. Tämä kah-tiajako näkyy meidänkin osinkovero-järjestelmässämme.

Kahdenkertaista verotusta voidaan torjua keventämättä yhtiön verotusta. Tällainen malli meillä oli voimassa EVL:n alkuaikoina. Jaettu osinko oli osin tai kokonaan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen erä. Kevennys voi tapahtua myös osakkaan verotuksessa. Ennen yhtiöveron hyvitysjärjestelmää osinkotulojen verotusta kevennettiin omaisuustulovähennyksellä, jonka merkitys kyllä oli aika vähäinen.

Vallankumouksellinen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä

Vallankumouksena kahdenkertaisen verotuksen torjunnassa voidaan pitää yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, joka otettiin käyttöön 1990. Järjestelmä johti puhtaaseen yhdenkertaiseen verotukseen, joka tapahtui omistajan parametrien mukaan. Euroopan Unioni ajoi mallin alas 2005.

Tämän jälkeen kahdenkertaista verotusta on kevennety osinkoverotuksen muutoksilla. Trendinä on ollut huojuksen leikkaaminen. Listayhtiön osinko on jo lähes täydessä kahdenkertaisessa verotuksessa, mutta listaamattomissa yhtiöissä siinä on vielä huomattavaa vajetta.

Osakeyhtiöverotuksen yksi kipupiste on taaksepäin tarkastellen ollut ket-

juverotus. Nykymuodossaan tätä ker-taantuvaa verotusta on suhteellisen vähän. Merkittävin ketjuuntuva verotus syntyy, kun listaamaton yhtiö saa osingon listayhtiöstä.

Osakeyhtiöverotuksen tulevaisuuden näkymiä

Mikään ei tällä hetkellä viittaa siihen, että osakeyhtiöt vapautettaisiin verotuksesta. Suomi ei siirry myöskään Viron veromallin mukaiseen yhdenkertaiseen verotukseen. Osinkoverotuksessa vire käy entistä laajempaan veropohjaan. Ketjuverotus säilynee nykyisessä laajuudessaan.

Konserniverotus saattaa lähivuosina syrjäyttää konserniavustusjärjestelmän. Elinkeinotuloverolain ja kirjanpito-normiston alati kasvavat erot lisäävät muutospainetta, jotka on joskus ratkaistava elegantilla tavalla.

Suurimmat muutokset osakeyhtiöiden verotuksessa lähivuosina syntyvät kansainvälisestä kehityksestä. OECD:n ja EU:n hankkeet aggressiivisen verosuunnittelun suitsimiseksi johtavat moniin muutoksiin, joista osa liittyy veropohjaan ja osa tiukentuvaan raportointiin.

Suomen lainsäätaja joutuu tarkasti seuraamaan, mitä vaatimuksia BEPS-hanke ja jälleen esille nostettu CCCTB-projekti asettavat verolainsäädännölle. Osakeyhtiöiden verotuksessa ollaan vanhasa perustilanteessa, jossa jotakin nurkkaa aina nakertavat muutosten tuulet. Mutta tähän on jo totuttu. □

Keskuskauppakamarin entinen varatoimitusjohtaja, OTT **Pauli K. Mattila** on VM:n asettaman Yritys-verotuksen asiantuntijatyöryhmän jäsen. Hän toimii vero-oikeuden dosenttina Helsingin ja Tampereen yliopistoissa sekä Aalto-yliopistossa.

Tilintarkastus

– teoria, käytäntö vai politiikka?

Tilintarkastuksen nykytilanteeseen vaikuttavat monenlaiset tekijät, jotka ovat osin ”kotikutoisia” ja osin maailmalta tulleita.

PONTUS TROBERG

Tässä artikkelissa tarkastellaan teoreettisen taustan, käytännön liike-elämän ja politiikan vaikutuksia tilintarkastukseen Suomessa.

Tilintarkastuksen rooli

Yrityksessä, jossa yrityksen johto ja omistaja on sama henkilö (tai samat henkilöt) eikä muutoin käytetä ulkopuolista rahoitusta, ei välttämättä ole tarvetta käyttää tilintarkastusta. Yrityksen kasvaessa yrityksen johto ja omistajat yleensä erkanevat toisistaan, jolloin tilintarkastuksen tarve korostuu.

Yrityksen johto raportoi omistajille tilinpäätöksen muodossa, ja tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta ja taloudellisesta asemasta. Mahdollisen luottamusväjeen vuoksi tarvitaan tilintarkastusta, eli tilintarkastaja laskentatoimen asiantuntijana tarkastaa tilinpäätöksen ja sen taustat ja antaa tarkastuksensa perusteella lausunnon.

Tilintarkastus lisää tilinpäätöksen uskottavuutta eli sitä, että se antaa oikean ja riittävän kuvan. Tilintarkastajan tehtävä teorian mukaan on antaa lausunto tilinpäätöksestä – ei enempää, eikä vähempää. Huomautus johdon lain tai yhtiöjärjestyksen rikkomisesta tai toimesta, josta voi seurata vahingonkorvausvelvollisuus, eivät yleensä kuulu tilintarkastukseen. Ainoastaan silloin, kun johdon toimet vaikuttavat olennaisesti tilinpäätökseen eli sen antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan, täytyy tilintarkastajan antaa asiasta huomautus. Edellä mainittu huomautusvelvollisuus on suomalainen ja ruotsalainen, ”kotikutoinen” toimintamalli, joka periaatteessa edellyttää jonkinasteista juridista asiantuntemusta tilintarkastajalta.

Riippumattomuus ja rotaatio

Keskeinen kulmakivi tilintarkastuksessa on tilintarkastajan riippumattomuus. Jos ulkoinen taho ei usko tilintarkastajan riippumattomuuteen, on tilintarkastajan lausunto arvoton.

Riippumattomuutta uhkaaviin tekijöihin ovat kuuluneet tilintarkastajan oheistehtävät eli konsultointi ja tuttavallisuus yrityksen johdon kanssa.

Pörssiyrityksille tarjottavia lisätehtäviä on rajoitettu lainsäädännössä. Erityisesti kirjanpito- ja tilinpäätöskonsultointi, kuten myös verokonsultointi, ei yleensä ole sallittua, vaikkakin uudessa tilintarkastuslaissa hydynnettiin EU:n jäsenvaltio-optiota sallimalla tiettyjä vero- ja arvonmäärittämissä palveluita.

On selvää, että tuttavallisuus yrityksen johdon ja tilintarkastajan välillä lisääntyy ajan myötä ja tämä voi vaikuttaa tilintarkastajan objektiivisuuteen. Tästä johtuen moni taho puolsi pakkorotaatiota, joka koskee tilintarkastajan lisäksi koko tilintarkastusyhteisöä.

Pakkorotaation hyödyistä ei empiiristä näyttöä

Tutkimustulokset rotaation suhteen ovat ristiriitaisia. Mahdollisen olennaisen virheen tai vilpin huomaamiseen ja raportoimiseen tarvitaan sekä osaamista että riippumattomuutta. Eniten tilintarkastusvirheitä tapahtuu uudessa toimeksiannossa ensimmäisten vuosien aikana (Geiger & Raghunandan 2002). Tilintarkastaja ei välttämättä vielä tunne asiakasta ja alaa hyvin ja on näin ollen hyvin riippuvainen johdon antamista tiedoista.

Cameran et al:in (2016) tutkimus Italiassa, missä pakkorotaatio on ollut voimassa yli 20 vuotta, osoitti sen, että tilintarkastajan konservatiivisuus li-

sääntyi ja tilintarkastuksen laatu parani juuri ennen tilintarkastusyhteisön rotaation toimeenpanemista. Arel et al tuli samaan tulokseen 2006. Vuosituhannen alun tilinpäätöskandaalit vaikuttivat sekä eurooppalaisiin että amerikkalaisiin viranomaisiin, jotka alustavasti ottivat kannan pakkorotaation puolesta.

Tähän on kuitenkin tullut osittainen käänne. Vuonna 2013 edustajainhuone kielsi tilintarkastajien valvontaelintä PCAOB:ia vaatimasta pakollista rotaatiota Yhdysvalloissa. Niin ikään Competition Commission Isossa-Britanniassa totesi, että pakkorotaatiolle ei ole olemassa tarpeeksi empiiristä tukea. Eräs peruste näille päätöksille oli Kwon et al:in tutkimus (2014, tulokset tiedossa aikaisemmin) Etelä-Koreassa, missä pakkorotaatiota sovellettiin vuosina 2006–2010, jonka jälkeen pakkorotaatio lopetettiin.

Tulokset osoittivat, että tilintarkastuksen laatu ei muuttunut pakkorotaation myötä ja tilintarkastuspalkkio oli huomattavasti korkeampi pakkorotaation aikana verrattuna edeltävään ajanjaksoon. Lisäksi sekä tilintarkastusyhteisöjen että heidän asiakkaidensa kustannukset kohosivat. Kuitenkin vuonna 2013 EU teki päätöksen pakkorotaation puolesta, ja päätös luonnollisesti koski myös Suomea.

Toimintakertomusta koskeva esitys tulkinnanvarainen

Suomessa katsottiin aikaisemmin toimintakertomuksen kuuluvan tilinpäätökseen. Toimintakertomus sisältää paljon hyödyllistä tietoa omistajille, sijoittajille ja muille sidosryhmille. Toimintakertomuksen sisältö määritetään Suomessa kirjanpitolain (1997/1336) muutoksessa 30.12.2015/1620, mutta monessa maassa eri elimet määrittävät tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisällöt.

Yhdysvalloissa Financial Accounting Standards Board määrittää tilinpäätösstandardit ja markkinavalvoja Securities and Exchange Commission muun annettavan informaation, kuten toimintakertomuksen (manage-

ment discussion & analysis). Toimintakertomuksessa esitetään paljon tilinpäätöksen tarkastukseen liittymättöä informaatiota, jonka tarkastamiseen tarvitaan paljon muutakin tietoa ja osaamista laskentatoimen ulkopuolelta.

Tilintarkastajan tulee toimintakertomuksessa tarkastaa vain sellaista tietoa, joka liittyy tilinpäätökseen, ja varmistaa, että se on ristiriidaton tilinpäätöksen kanssa. Muunlaisen tiedon tarkastaminen ei kuulu tilintarkastukseen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että toimintakertomus ei olisi tilintarkastuksen kohteena, mutta tilintarkastajan tulisi lausua siitä, onko toimintakertomus laadittu sovellettavien säännösten mukaisesti. Onko tämä kuitenkin tilintarkastajan tehtävä vai tulos poliittisesta kompromissista?

Ilmoitusvelvollisuus hämärtää tilintarkastajan roolia

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta ilmoittaa rikosepäilystä viranomaiselle ovat ongelmia, jotka politiikka on luonut. Valtio sysää näin viranomaistehtäviä tilintarkastajalle eli yksityisoikeudelliselle toimijalle, mutta ei maksa tästä. Ainoastaan tilintarkastajan ja omistajien (yhtiökokous) välillä on olemassa sopimus, mutta ei tilintarkastajan ja valtion eikä muiden sidosryhmien välillä.

Ilmoitustehtävän tai muun lisätehtävän sysääminen tilintarkastajalle hämärtää tilintarkastajan roolia. Samalla se nakertaa uskottavuutta ja lisäarvoa, jota tilintarkastuksen tulisi tuottaa tilinpäätöksen käyttäjille ja siten pääomamarkkinoille.

Tilintarkastajan vaitiolovelvollisuuden rikkoutumisen seurauksena johto voi olla vähemmän avoin tilintarkastajaa kohtaan antaen valikoidusti taustatietoa tilinpäätöksestä, jolloin tilintarkastajan päätehtävä vaarantuu. Riski väärän lausunnon antamiseksi kasvaa.

Myös tilintarkastuksen kustannukset nousevat ilmoitusvelvollisuuden

myötä. Ensinnäkin sen vuoksi, että tilintarkastajan pitää saada rikoslakiin liittyvää koulutusta ja toiseksi siksi, että hänen tulee suorittaa laajempi tarkastus mahdollista rikollista toimintaa havaitakseen. Nämä kustannukset vyörytetään kaikille yhtiöille, myös täysin rehellisille, mikä heikentää suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Tilinpäätökseen vaikuttavan petoksen havaitseminen kuuluu normaaliin tilintarkastukseen mahdollisuuksien rajoissa.

Monet pienyritykset valitsevat tilintarkastuksen

Suomessa sovelletaan huomattavasti matalampia tilintarkastusvelvollisuuden rajoja kuin EU:n ehdottamat rajat tai Iso-Britanniassa käytännössä sovelletut rajat. Yrityksissä, missä johto ja omistaja on sama taho, on paine rajojen nostamiselle.

Tutkimusten mukaan merkittävä osa pienyrityksiä käyttää tai käyttäisi tilintarkastusta, vaikka tilintarkastuksen rajat eivät tätä edellyttäisikään. Esimerkiksi 63 % pienyrityksistä Isossa-Britanniassa (Collis et al 2004) ja 60 % Suomessa (Niemi et al 2012) käyttäisi tilintarkastusta. Vapaaehtoisen tilintarkastuksen syynä ovat muun muassa käytetyn tilitoimiston valvominen, veroraportoinnin uskottavuuden lisääminen, tavaratoimitusten varmentaminen ja mahdollinen tuleva kasvu (Ojala et al 2016).

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus oli 1980 loppupuolelle saakka sekä meillä että muualla vain lyhyt lausunto. Vuonna 1988 Yhdysvalloissa säädettiin niin sanotut odotuskuilustandardit, joista yksi koski tilintarkastuskertomusta. Tämä tarkoitti sitä, että piti tarkemmin selostaa, mistä johto vastaa ja mistä tilintarkastaja vastaa sekä lyhyesti kuvata tilintarkastusprosessia. Nyt tilintarkastuskertomusta ollaan jälleen laajentamassa vastauksena tilintarkastuksen odotuskuilulle.

Nykykertomusta on kritisoitu siitä, että se ei ole tarpeeksi informatiivinen ja että siinä käytetään kohteesta riippumattomia vakiotekstejä. Uusissa tilintarkastuskertomuksissa tilintarkastajan tulee selostaa korkeamman riskin alueita, merkittävää harkintaa edellyttäviä seikkoja, merkittävien tapahtumien vaikutusta tilintarkastukseen ja miten nämä asiat on otettu huomioon tarkastuksessa.

Lisätieto voi hyvinkin olla hyödyllinen. Uusien kertomusten alkuvaiheessa on kuitenkin olemassa riski, että lukija uskoo tilinpäätöksen olevan virheellinen ja yrityksen riskialtis ennen kuin lisäinformaatioon totutaan. Suurin riski lisäinformaation, kuten myös tämän päivän tilinpäätöksen suhteen, on lukijan hukkuminen informaatiotulvaan. Tämän seurauksena laaja tilintarkastuskertomus voi jäädä lukematta ehkä lopullista lausuntoa lukuun ottamatta.

Sääntöjen säätäminen, olennaisuus

Kun elinkeinoelämän ja pääomamarkkinoiden tarpeet ja nopeat muutokset globaalissa taloudessa otetaan huomioon, on syytä kysyä, onko uusien tilinpäätös- ja tilintarkastussääntöjen säätäminen ”demokraattisesti” ministeriön nimittämän työryhmän (jäseninä omien etujensa valvojia) ja 200:n Arkadianmäellä toimivien ”asiantuntijoiden” avulla tarkoituksenmukaista? Pitäisikö käyttää tosiasiallisesti riippumattomia asiantuntijoita?

Lopuksi voidaan todeta, että sekä laskentatoimen että tilintarkastuksen keskeisestä käsitteestä ”olennaisuudesta” ei tultane koskaan saamaan täsmällistä otetta. Epämääräisyyden hyväksikäyttö käy ilmi seuraavasta sitaatista:

“...some companies misuse the concept of materiality. They intentionally record errors within a defined percentage ceiling. ... When either management or the outside auditors are questioned about these clear violations of GAAP they answer sheepishly... It doesn't

matter. It's immaterial. ... In markets where missing an earnings projection by a penny can result in a loss of millions of dollars in market capitalization, I have a hard time accepting that some of these so-called non-events simply don't matter.” (Arthur Levitt 1998 “Numbers Game”, SEC chairman). □

Hankenin kauppakorkeakoulun professori, KTT **Pontus Troberg** on toiminut mm. FASB:n ja SEC:n edustajana kansainvälisessä tilinpäätösraportoinnin konferenssissa.

KIRJALLISUUTTA

- Arel, B., Bordy, R. & Pany, K. 2006 “Findings of the effects of audit firm rotation on the audit process under varying strengths of Corporate governance”, *Advances in Accounting*, 22 (1-2).
- Cameran, M., Prencipe, A. & Trombetta, M. 2016 “Mandatory Audit Firm Rotation and Audit Quality”, *European Accounting Review*, 25 (1).
- Collis, J., Jarvis, R. & Skerratt, L. 2004 “The demand for the audit in small companies in the UK”, *Accounting and Business Research*, 34 (2).
- Geiger, M.A. & Raghunandan, K. 2002 “Auditor Tenure and Audit Reporting Failures”, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21 (1) March.
- Kwon, S.U., Youngdeok, L. & Simnett, R. 2014 “The Effect of Mandatory Audit Firm Rotation on Audit Quality and Audit Fees: Empirical Evidence from the Korean Audit Market”, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33 (4) November.
- Niemi, L., Kinnunen, J., Ojala, H. & Troberg, P. 2012 “Drivers of voluntary audit in Finland: to be or not to be audited”, *Accounting & Business Research*, 42 (2).
- Ojala, H., Collis, J., Kinnunen, J., Niemi, L. & Troberg, P. 2016 “The Demand for voluntary Audit in Micro-Companies: Evidence from Finland”, *International Journal of Auditing*, 20 (3), November.

Virheiden etsijästä

lisäarvoa tuottavaksi sisäiseksi konsultiksi

Parhaimmillaan sisäinen tarkastaja on johtoryhmän ja hallituksen luotettava kumppani, joka kykenee kriittiseen ja analyyttiseen ajatteluun riskienhallintaprosesseista sekä kontrolli- ja valvontaympäristöstä.

JAAKKO RÖNKKÖ

Sisäiset tarkastajat ovat yhä ammattikuntana vanhan maineensa vankeja. Stereotypia virheitä innokkaasti etsivistä, sosiaalisilta kyvyiltään rajoittuneista ja pitkien käytävien hämärissä perähuoneissa lymyilevistä sisäisistä tilien tarkastajista ei kuitenkaan vastaa lähimainkaan nykypäivän todellisuutta.

Sisäisistä tilien tarkastajista toiminnan kehittäjiksi

Sisäisten tarkastajien historia suomalaisissa yrityksissä juontaa aina 1930-luvulle asti. Ensimmäisinä vuosikymmeninä sisäiset tarkastajat keskittyivät lähinnä tilien tarkastamiseen ja työnkuva muistutti pitkälti tilintarkastajan tehtävää. Vasta 1970-1980-luvuilla tarkastusten kohteeksi alkoi laajamittaisemmin valikoitua myös sisäisiä prosesseja ja operatiivista toimintaa.

1990-luvulta lähtien sisäinen tarkastus on kehittynyt kiihtyvää tahtia kohti nykyistä työnkuvaa, jossa toiminnan kehittämisen ja tulevaisuuden katsoamisella on keskeinen rooli.

IIA:n ammattistandardien ja ammatillisten viitekehysten kehittyminen ovat muokanneet 2000-luvulla amatista arvostetun asiantuntijatehtävän, jossa mm. suurten tietomassojen hallinnalla, systemaattisella toimintaotteella ja kansainvälisen toimintaympäristön hallinnalla on keskeinen rooli.

Ansaittu paikka

Nykyisin sisäinen tarkastaja on parhaimmillaan yhtiön johtoryhmän ja hallituksen luotettava kumppani, joka kykenee kriittiseen ja analytyttiiseen ajatteluun liittyen mm. yhtiön riskienhallintaprosesseihin, kontrolliympäristöön, seurantajärjestelmiin, valvontaympäristöön ja tiedonhallintaan liittyen.

Näin sen toki pitääkin olla, sillä sisäinen tarkastus suomalaisessa toimintaympäristössä on pitkälti vapaaehtoisena – vaikkakin suositeltuna – asiantuntijatoimintona kilpailemassa organisaation sisällä rajallisista resursseista. Kun sisäinen tarkastus kykenee jatkuvaan lisäarvon tuottamiseen yhtiölle ja sen johdolle, on tarkastustoiminto ansainnut paikkansa keskeisenä toimijana johtamis- ja hallintojärjestelmässä hallituksen, toimitusjohtajan ja tilintarkastajan rinnalla.

Oma yhdistys ja standardit ammattikunnan vahvistajina

Kaikille arvostetuille ammattikunnille on yhteistä vahva ammatillinen yhdistys. Suomalaiset sisäiset tarkastajat saivat oman yhdistyksensä kehittämään tarkastajien toimintaa ja jakamaan tietoa vuonna 1956. Yhdistyksen oma tytäryhtiö Oy Inreviso Ab perustettiin vuonna 1984. Nykyisin Sisäiset tarkastajat ry on aktiivinen järjestö, joka edistää alan tunnettua, kehittää tarkastajien osaamista sekä osallistuu alan säädösvalmisteluun ja ajankohtaiseen keskusteluun.

Yhdistystoiminnan vilkastumisen ohella alan kansainvälisten ammattistandardien julkaiseminen vuonna 1978 ja niiden myöhemmät päivitykset 2000-luvulla ovat viitoittaneet ammattikunnan tietä kohti tunnustettua ja arvostettua asiantuntija-ammattia. Myös sisäisten tarkastajien keskeisen arviointikohteen, sisäisen valvonnan, merkityksen kasvamisella on ollut keskeinen rooli sisäisten tarkastajien ammattikunnan kasvussa. Sisäistä valvontaa konkretisoiva COSO-vii-

tekehikko ja sen myöhemmät päivitykset ovat jo vuosikymmeniä toimineet sisäisten tarkastajien keskeisinä arviointityökaluina.

Corporate governance -suositukset tienraivaajina

Sisäinen tarkastus on rakentanut hiljalleen tietään varteenotettavaksi toimijaksi suomalaisten listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmissä. Keskeisessä roolissa tässä kehityksessä ovat olleet suomalaisia listayhtiöitä koskeneet suositukset hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä eli ns. Corporate Governance -suositukset. Keskuskaupakamari ja Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto antoivat Suomen ensimmäisen Corporate Governance -suosituksen vuonna 1997.

Suosituksen tarkoituksena oli selkiyttää hallintokäytäntöjä ja antaa sijoittajille parempaa informaatiota noudatetuista menetelmistä. Edellä mainitut elinkeinoelämän järjestöt ja Helsingin pörssiä operoinut Hex Oyj (nykyinen Nasdaq Helsinki) panivat merkille vuonna 2003 listayhtiöiden ohjaus- ja valvontajärjestelmien kasvaneen roolin sekä kansainvälisen kehityksen ja asettivat työryhmän uudistamaan suosituksia. Suositusta uudistettiin loppuvuonna 2003, ja sen jälkeen vielä 2010 ja 2015. Nykyisin hallinnointikoodia ylläpitää Arvopaperimarkkinayhdistys ry.

Myös maailmalla elettiin 2000-luvun alussa todellista sisäisen tarkastuksen murroskautta, sillä valtavia mittasuhteita saaneet väärinkäytös-

Ammattitutkinnot ja koulutustarjonta

Osaamisen kehittämiseksi maahamme on muotoutunut laaja kirjo eritasoisista koulutusta korkeakouluista aina Sisäiset Tarkastajat ry:n järjestämään koulutukseen. Sisäisen tarkastuksen ja sisäisen valvonnan asiantuntijaksi opetetaan korkeakouluissamme omissa opintojaksoissaan tai tilintarkastusta koskevien opintojaksojen yhteydessä.

Tämä pohjatyö on omiaan herättämään korkeakouluopiskelijoissa orastavaa kiinnostusta ammattiamme kohtaan. Kiinnostuksen kasvu näkyy tulevaisuudessa parhaassa tapauksessa alalle suuntautuvien kasvavina määrinä sekä johtotehtävissä toimivien päättäjien parempana ymmärryksenä ammattikuntamme perimmäisestä tarkoituksesta.

Sisäiset tarkastajat ry:llä on tärkeä rooli jäsentensä ammattitaidon kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Ajankohtaiset teemakoulutukset, seminaarit ja kuu-kausikokoukset ovat tästä työstä oivia esimerkkejä. Alan lippulaivana voidaan pitää maailmanlaajuisesti arvostettuja ammattitutkintoja, joiden järjestämisestä Suomessa vastaa yhdistys.

Uralla etenemistä voi edesauttaa suorittamalla ammattitutkintoja, joista tunnetuimpia lienevät Suomessa CIA (Certified Internal Auditor), CCSA (Certification in Control Self-Assessment) ja CRMA (Certification in Risk Management Assurance). Englanninkielisiä tietokoneavusteisesti suoritettavia ammattitutkintoja on voinut Suomessa suorittaa vuodesta 1991 lähtien, ja auktorisoitujen tarkastajien määrä onkin ollut ilahduttavasti tasaisessa kasvussa. Kasvavalla, kehittyvällä, innostuneella ja eteenpäin pyrkivällä ammattikunnallamme vaikuttaisi olevan edessään kirkas tulevaisuus johtamis- ja hallintojärjestelmän keskeisenä toimijana. □

skandaalit Enron ja WorldCom etunenässä saivat sijoittajat vaatimaan listayhtiöiden sisäisen valvonnan tehostamista. Tässä työssä sisäiset tarkastajat olivat luonnollisesti keskeisessä roolissa.

Sarbanes-Oxley -lain voimaantulon 2002 myötä sisäisen tarkastuksen fokus kääntyi voimakkaasti vaatimustenmukaisuustarkastukseen (compliance) ja talousraportointiprosessin kontrollien tarkastukseen. Tämä kehitys on kuitenkin viime vuosina kääntynyt jälleen kohti johtamis- ja hallintoprosessien sekä riskienhallinnan kehittämistä, jossa pyritään tuottamaan organisaatiolle aitoa ja laaja-alaisempaa lisäarvoa. Tässä työssä strategisesti tärkeät asiat ovat luonnollisesti keskeisessä roolissa.

Hallinnointikoodissa suositus sisäisestä tarkastuksesta

Vuoden 2016 alusta voimaan astuneen suomalaisia listayhtiöitä koskevan Hallinnointikoodin suosituksessa 27 todetaan, että ”yhtiön on määriteltävä, miten sisäisen tarkastuksen tehtävät on yhtiössä järjestetty”. Suosituksen perusteluissa todetaan lisäksi, että ”yhtiön sisäisen tarkastuksen organisointi ja työskentelytavat ovat riippuvaisia muun muassa yhtiön harjoittaman liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, henkilökunnan määrästä ja muista vastaavista tekijöistä”.

Perusteluissa mainitaan vielä erikseen, että ”yhtiön ei aina ole tarkastuksenmukaista järjestää sisäisen tarkastuksen tehtäviä omaksi toiminnokseen organisaatiossaan”. Tähän vaikuttaisi sisäisen tarkastajan näkökulmasta valitettavan moni listayhtiö myös päätyneen, sillä vasta alle puolet Helsingin pörssin listayhtiöistä on päättänyt perustaa erillisen sisäisen tarkastuksen toiminnon. Kehityssuunta on kuitenkin ollut eittämättä suotuisa, sillä sisäisen tarkastuksen rooli vaikuttaisi jatkuvasti vahvistuvan listayhtiöidemme toiminnan kansainvälistyessä ja kasvaessa.

Aidosti keskeinen toimija johtamis- ja hallintojärjestelmässä

Suomalaisten yhtiöiden kansainvälisyydessä ja kasvaessa sisäiset tarkastajat ovat hiljalleen nousemassa keskeisiksi toimijoiksi listayhtiöiden hallinnoinnissa. Perinteisesti johtamis- ja hallintojärjestelmän keskeisiksi toimijoiksi nostetaan yhtiön hallitus, toimitusjohtajan johtama johtoryhmä, omistajien valitsema tilintarkastaja sekä riippumaton sisäisen tarkastuksen yksikkö, joka raportoi johtoryhmälle ja hallitukselle.

Takavuosina tämä ihannetilanteessa neljällä tukevalla jalalla seisova ”pöytä” saattoi horjua vain ensin mainittujen kolmen jalan varassa sisäisen tarkastuksen jäätyä perustamatta rajallisten resurssien ristipaineissa. 2000-luvun laajoissa kansainvälisissä konsernikokonaisuuksissa hallitusten ja tarkastusvaliokuntien jäsenet sekä toimivan johdon päättäjät ovat nähneet sisäisille tarkastajille luontevan roolin riippumattomina asiantuntijoina, jotka haastavat johdon näkemyksiä ja samalla kehittävät organisaation riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa.

Johdon selustan turvaaja

Nykypäivän sisäiset tarkastajat nähdään laaja-alaiseen ajatteluun kykenevinä objektiivisina asiantuntijoina, jotka systemaattisella toimintaotteellaan ja ajanmukaisilla työkaluillaan nostavat johdon pöydälle liiketoiminnan tulokellisuutta uhkaavia merkittävimpiä riskejä. Näin he pyrkivät tuottamaan kiistatonta lisäarvoa organisaatiolle sekä samalla turvaamaan osakeyhtiölain mukaista vastuuta kantavan johdon selustaa.

Sisäisen tarkastuksen yleistyessä maahamme on myös muodostunut vakiintunut tarkastuspalveluiden markkina. Lukuisat pienemmät listayhtiöt, joilla ei ole ollut riittäviä resursseja palkata omia sisäisiä tarkastajia, ovat päättäneet hankkia tarkastuspalvelui-

ta niitä tarjoavilta asiantuntijaorganisaatioilta.

Tämä on tuonut ammattikuntamme asiantuntemuksen yhä laajemman organisaatiojoukon saataville. Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä sisäisiltä tarkastajilta vaaditaan yhä laaja-alaisempaa osaamista, jolloin ostopalvelut ovat osoittautuneet toimivaksi keinoksi täydentää sisäisen tarkastuksen osaamis pohjaa ja työkalupakkia myös niissä yhtiöissä, joissa on oma tarkastusyksikkö.

Järjen ääni, taitava visionääri ja strategiakonsultti samassa paketissa

Toimintaympäristöjen muutosvauhti on suomalaistenkin yhtiöiden kohdalla häkellyttävän kova ja se asettaa yhä korkeampia odotuksia myös sisäisten tarkastajien työlle. Hallitus ja johtoryhmä odottavat saavansa jatkuvaa lisäarvoa sisäisiltä tarkastajilta. Samalla riippumattomien tarkastajien tulisi kyetä objektiiviseen ajatteluun ja pystyä tilanteen tullen nostamaan kipeätkin havaintonsa ”asiakaidensa” pöydälle.

Vaikuttaisikin siltä, että tulevaisuuden sisäisen tarkastajan tulisi olla paitsi sosiaalisilta ja teknisiltä taidoiltaan lahjakas, myös strategiseen ajatteluun kykenevä visionääri, joka rohkeenee tiukan paikan tullen korottaa ääntään johtoryhmän tai hallituksen kokouksessa nostaan pöydälle havaitsemansa keskeiset riskit. Nämä odotukset ovat eittämättä joiltain osin epärealistisia, mutta antavat sisäisille tarkastajille kirkkaan johtotähden, jota kohti voi pyrkiä innokkaasti omaa osaamista kehittäen. □

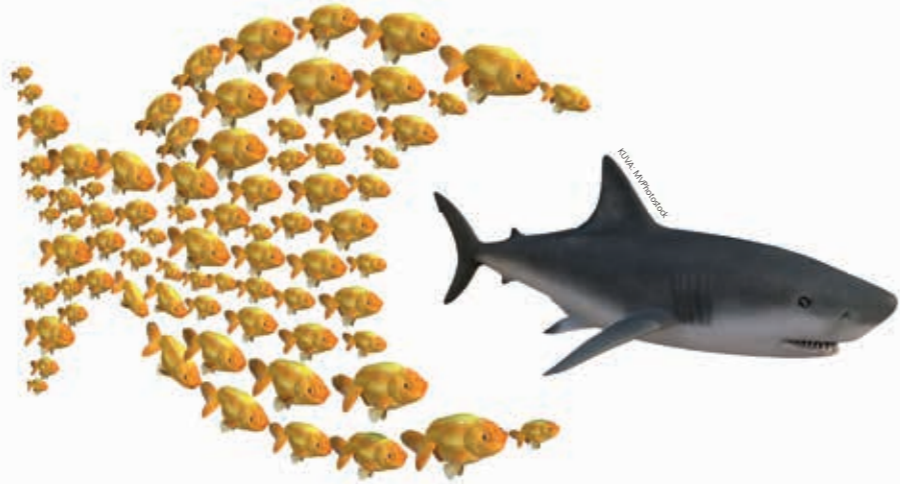

KHT **Jaakko Rönkkö**, JHT, CIA, toimii Revisium Oy:ssä sisäisen tarkastuksen asiantuntijana ja tilintarkastajana. Hän valmistelee väitöskirjaa sisäisestä tarkastuksesta osana johtamis- ja hallintojärjestelmää.

TIIMITYÖSKENTELELLÄ VÄÄRINKÄYTYÖKSIÄ VASTAAN

Tiivis tiimityöskentely on välttämätöntä, jos organisaatiossa halutaan löytää väärinkäytökset hyvissä ajoin.

NIGEL IEYR

Väärinkäytösten ja korruption varhainen havaitseminen ei lankea vain yhden osaston tehtäväksi. Yksittäinen henkilö tai osasto (kuten sisäinen tarkastus) ei myöskään saisi joutua tuntemaan itseään syntipukiksi, jos mediasa syntyy iso kohu.

Taistelussa väärinkäytöksiä ja korruptiota toimimme kaikki YHTENÄ tiiminä, ja yhteistyö väärinkäytöksiä ja korruptiota vastaan on välttämätöntä, jos organisaatiossa halutaan löytää väärinkäytökset hyvissä ajoin... ennen kuin ne käyvät vaarallisiksi.

Balanssi-lehden numerossa 4-5/2016 julkaistussa artikkelissa ehdotimme kollegani Martina Marmain kanssa, että jokaisen organisaation on otettava kiireesti seuraava askel ja havaittava väärinkäytökset ja korruptio mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi väitimme, etteivät perinteiseen hallintojärjestelmään kuuluvat toiminnot, ts. riskienhallinta, tar-

kastus ja compliance-toiminto nykyisellään pysty siihen.

Äskettäin Tukholmassa pidetyssä IIA:n (Institute of Internal Auditors) konferenssissa vain harvat osallistujat tuntuivat olevan eri mieltä tästä. Minuun teki suuren vaikutuksen se, että noin 200 henkilöä halusi osallistua työpajoihin, joiden aiheena oli "Kuinka löydät väärinkäytökset ennen kuin ne löytävät sinut", ja he paneutuivat realistisiin esimerkkitapauksiin antaumuksella.

Samoin kävi tässä kuussa eurooppalaisessa rahoitusalan konferenssissa, jossa 80 henkilöä – joukossa alan eturivin henkilöstöä ja jopa toimitusjohtajia – olivat halukkaita käärimään hihansa ja ratkaisemaan samat realistiset esimerkkitapaukset. He eivät olleet edes tilintarkastajia eivätkä työskennelleet riskienhallinta- tai compliance-toiminnoissa, mutta he näkivät väärinkäytökset yrityksen olemassaolon vaarantavana uhkana ja katsoivat myös omaksi velvollisuudekseen havaita ne hyvissä ajoin.

Väärinkäytösten havaitseminen varhaisessa vaiheessa jo ennen kuin ilmiantajat paljastavat ne ja erityisesti ennen kuin media kehittää niistä skandaalin on hyödyksi kaikille... tietenkin rikollisia lukuun ottamatta! On tärkeää kiinnittää huomiota yksityiskohtiin, seurata rahan liikkeitä, olla ajattelussa edellä väärinkäytösten tekijöitä mutta, ennen kaikkea, tehdä TIIMITYÖTÄ. □

Lue Nigel Ieyrin ja Martina Marmain laajempi artikkeli Balanssi Online-palvelussa <http://www.balanssionline.fi/lue/corporate%20governance/Cgriskoo8>

Qualified chartered accountant ja tietojärjestelmätieteilijä **Nigel Ieyr** on yksi väärinkäytösten ja korruption torjuntaan erikoistuneen Hibis-yhtiön perustajajäsenistä. Hänellä on yli 20 vuoden kokemus näiden alueiden tutkimisesta ja havaitsemisesta.

Lämmin kiitos lukijoille, kirjoittajille ja yhteistyökumppaneille!

Aloittaessani elokuussa 2008 Tilintarkastus-Revision-lehden järjestyksessään 12:nä päätoimittajana en olisi arvannut, millaisella tempolla vuodet kiittävät lehden kehittämisen imussa; lehden ulkoasu-, nimi- ja nettisivu-uudistuksia ja Balanssi Online-verkkopalvelun rakentamista. Kustannusyhtiön omistajarakennekin virtaviivaistui HTML- ja KHT-yhdistysten yhdistyntyä ja yhtiön omistuksen siirryttyä viime keväänä kokonaan Suomen Tilintarkastajat ry:lle.

Parhaiten päätoimittajavuosia kuvanee silti Sisäiset Tarkastajat ry:n slogan "Yhteistyöllä tuloksiin". Vilpittön kiitos ensinnäkin Balanssi-lehden erittäin sitoutuneelle lukijakunnalle.

Olen saanut tehdä lehteä, jota olette pitäneet tärkeänä ammatillisen tiedon lähteenä. Olette olleet korvaamaton apu ajankohtaisten kirjoitusten ja juttuvinkkien tarjoajina. Kustannusyhtiön hallituksissa toimineet omistajayhdistysten edustajat ovat antaneet varauksettoman tukensa pyrkiessäni toteuttamaan omistajiensa näköistä lehteä ja online-palvelua.

Suuri kiitos lehden toimitusneuvoston jäsenille – olette olleet suunnittelutyön selkäranka ajankohtaisia sisältöjä mietittäessä. Ideointisessioiden parhaat palat ovat päättyneet artikkeleina ja haastatteluina lehtiin. Intensiiviset ja vauhdikkaatkin keskustelutne pitivät päätoimittajan puuhakkaana aina tähän lehden viimeiseen numeroon asti!

-palvelukin. Tilintarkastusalan vaikuttajana ja aktiivisena yhteiskunnallisena keskustelijana yhdistyskonserni jatkaa verkkosivuillaan alaan liittyvien ajankohtaissisältöjen julkaisemista uudistetulla konseptilla. Viestintä- ja sisätöppäällikkö **Minttu Sallinen** kertoo suunnitelmista lisää sivulla 73.

Oma työni tilintarkastusalan viestinnän parissa jatkuu nyt yhdistyksen viestintätiimissä. Ollaan siis kuulolla – otamme mielellämme vastaan palautetta, ehdotuksia ja ideoita osoitteessa: viestinta@suomentilintarkastajat.fi

Tarja Sviili
Tilintarkastus/Balanssi-lehden päätoimittaja 2008–2016

Kiitokset myös kaikille muille asiantuntijakirjoittajille, haastateltaville ja yhteistyökumppaneille. Kirjoitus- ja haastattelupyntöihin on lähes poikkeuksetta vastattu myöntävästi, joskus hyvin lyhyelläkin hälytysajalla. Lämmin kiitos tuesta ja kannustuksesta esimiehenäni toimineelle HT **Jukka Silvolle**. Lehden tekemisen lomassa käydyt hyödylliset juttutuokiot avarsivat ymmärrystäni tilintarkastaja-ammattin arjesta ja haasteista erityisesti pienessä tilintarkastusyhteisössä.

Suomen Tilintarkastajat ry:n kustannustoiminnassa käännetään uusi sivu. Balanssi-lehti – jonka juuret ovat 60 vuotta sitten ilmestyneessä HTML-Tiedonantoja – GRM-Notiser-lehdessä – lakkautetaan tämän vuoden loppuun mennessä samoin kuin Balanssi Online

KOPUTA JOKA OVELLE

Sisäinen tarkastus on itse avainasemassa vaikuttamassa oman organisaationsa sidosryhmien käsityksiin ja odotuksiin tarkastustoiminnosta.

PIA LINJA

Sisäinen tarkastus voi omalla toiminnallaan ja aktiivisuudellaan vaikuttaa siihen, millainen sisäisen tarkastuksen toiminto organisaatioon muodostuu ja miten sen ammattitaitoa hyödynnetään.

Mitä hyötyjä sisäinen tarkastus tarjoaa?

Hallituksen näkökulmasta sisäinen tarkastus tuottaa lisäarvoa antamalla objektiivista arviointia ja varmennusta organisaation sisäisen valvonnan kokonaistilasta. Riippumattomana asiantuntijana sisäinen tarkastus pystyy tuottamaan hallitukselle johtamisen ja päätöksenteon tueksi objektiivista näkemystä ja tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeää tietoa.

Sisäisen tarkastuksen tuottama lisäarvo organisaation operatiiviselle johdolle, eli toimitusjohtajalle, johtoryhmälle ja muille vastuuhenkilöille liittyy arviointiin, kehittämiseen sekä

konsultointiin. Parhaimmillaan sisäinen tarkastus on johdon kumppani, joka on proaktiivisesti mukana organisaation merkittävässä hankkeissa sisäisen valvonnan asiantuntijan roolissa. Se, mikä on kussakin yksittäisessä organisaatiossa tehokas ja toimiva neuvonta- ja konsultointitehtävien suhde arviointi- ja varmistustarkastuksiin nähdessä, riippuu organisaation strategiasta, sisäisen valvonnan tasosta, sisäisen tarkastuksen kyvykkyydestä ja yhteistyön toimivuudesta.

Riippumattomille compliance- ja riskienvalvontatoiminnolle sisäinen tarkastus on yhteistyötaho, jonka kanssa voidaan jakaa tietoa organisaation sisäisestä valvonnasta sekä kehittää sitä.

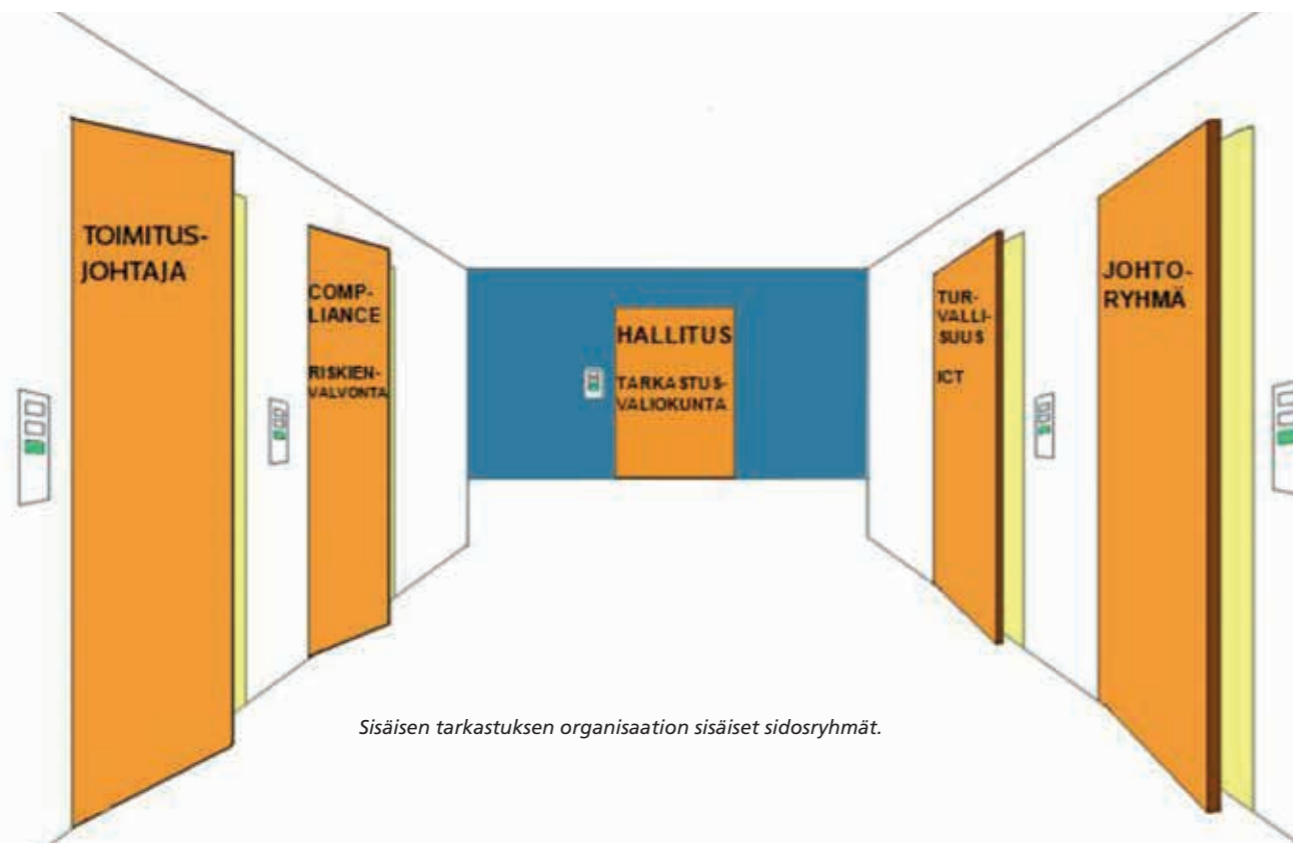
Sisäistä valvontaa toimeenpannaan eri puolilla organisaatiota ihmisten toteuttamissa prosesseissa. Sisäisen valvonnan tehokkuus ja riittävyys käytännössä riippuu paljolti siitä, miten ihmiset ymmärtävät vastuunsa, tehtävänsä ja tavoitteensa sekä toimeenpa-

nevat ja valvovat käytännössä niiden toteutumista. Sisäinen tarkastus voi tuoda organisaation kaikille tasoille hyödynnettäväksi sisäisen valvonnan hyviä toimintatapoja ja näin edesauttaa sisäisen valvonnan kehittymistä.

Näin saat ovet aukenemaan

Sisäisen tarkastuksen on ymmärrettävä organisaationsa missio, strategia ja tavoitteet sekä ennen kaikkea se, mitkä ovat tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeisimmät tekijät ja mitkä asiat voivat häiritä tavoitteiden toimeenpanoa.

Sisäisen tarkastuksen on toimittava avoimesti ja sen on opittava ymmärtämään organisaatiota ja siinä työskenteleviä ihmisiä sekä työskenneltävä avoimesti ja läpinäkyvästi. Sisäisen tarkastuksen on kommunikoitava tarkastuskohteen kanssa avoimesti toimintavastaan ja siitä, miten tarkastusprosessi etenee. Sidosryhmien luottamus pitää ensin voittaa ja sen jälkeen se pitää säilyttää.

Sisäisen tarkastuksen organisaation sisäiset sidosryhmät.

**TALOUSHALLINTO
DIGIAIKAAN!**
 @larsentilitoimisto

P-Analyzer
**Tilinpäätösanalyysi-
ja ennusteohjelmisto.**
 Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

SIDOSRYHMIEN
LUOTTAMUS PITÄÄ
ENSIN VOITTA JA
SEN JÄLKEEN SE PITÄÄ
SÄILYTTÄÄ.

Sisäisen tarkastuksen on osoitettava olevansa aidosti kiinnostunut organisaatiosta sekä omaavansa aidon halun parantaa ja tehostaa organisaation toimintamalleja ja prosesseja yhteistyössä muun organisaation kanssa. Sisäisellä tarkastuksella on oltava myös valmius oppia uutta sekä kehittää jatkuvasti omaa toimintaansa. Aitoudesta, läpinäkyvyydestä, avoimuudesta ja luottamuksellisuudesta muodostuu sisäisen tarkastuksen maine ja arvostus organisaation sisällä.

Sisäisen tarkastuksen on kaiken edellä mainitun lisäksi osoitettava, että sen tavoitteet ovat yhteneväiset organisaation tavoitteiden kanssa. Riippumattoman roolinsa ansiosta sisäisen tarkastuksen on tuotava myös selkeästi esil-

le, että se antaa suosituksia, mutta vastuun päätösten toteuttamisesta ja toteutustavasta kantavat aina organisaation vastuuhenkilöt.

Hyödynnetäänkö sisäistä tarkastusta riittävästi?

Sisäisen tarkastuksen toimintaa ei ole suoraan laissa säädelty, joten se on vapaamuotoisempaa kuin esimerkiksi tilintarkastus. Kuitenkin Finanssivalvonnan sääntelyn alaisissa rahoitus- ja vakuutuslaitoksissa tulee olla sisäisen tarkastuksen toiminto.

Pörssiyrityksiä koskeissa laeissa ei suoraan käsitellä sisäistä tarkastusta tai sen asemaa organisaatiossa, mutta hallinnointikoodin mukaan hyvä hallinnointitapa edellyttää asianmukaista sisäisen valvonnan järjestämistä. Hallinnointikoodin tavoitteena on lisätä avoimuutta, läpinäkyvyyttä, vertailukelpoisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Sisäisen tarkastuksen rooli ja asema erilaisissa organisaatioissa on siis käytännössä suhteellisen vapaa ja siihen, minkälainen sisäisen tarkastuksen toiminto kuhunkin organisaatioon muodostuu, vaikuttaa paljolti kyseisen organisaation johdon asenteet ja näkemykset, organisaation valvontakulttuurin kypsyytaso sekä sisäisen tarkastuksen oma aktiivisuus.

Toimiakseen tehokkaasti on ensiarvoisen tärkeää, että sisäisellä tarkastuksella on organisaatiossa riittävät toi-

mintaedellytykset. Tähän voidaan vaikuttaa siten, että kiinnitetään huomiota sisäisen tarkastuksen toimintaohjeeseen sisältöön, jossa määritellään paitsi sisäisen tarkastuksen tarkoitus, tehtävät ja asema organisaatiossa myös selkeytetään sitä näkökulmaa, joka sisäisellä tarkastuksella on organisaatioon.

Aito kumppanuus

Sisäinen tarkastus voi mielestäni merkittävästi itse vaikuttaa siihen, miten paljon sen ammattitaitoa hyödynnetään organisaatiossa. Organisaation eri sidosryhmille on hyvä kertoa mitä hyötyä juuri heille on sisäisestä tarkastuksesta.

Aidon kumppanuussuhteen muodostaminen vaatii, että sisäistä tarkastusta arvostetaan organisaatiossa lisäarvoa tuottavana toimintona. Tämän saavuttamiseksi sisäisen tarkastuksen on luotava organisaatioon aito keskusteluyhteys, oltava rohkea ja aktiivinen sekä ansaittava organisaation luottamus ja arvostus. □

KTM **Pia Linja** vastaa Yleisradio Oy:n sisäisestä tarkastuksesta.

TASOKKAITA STANDARDIKÄÄNNÖKSIÄ IFRS- RAPORTOIJILLE JO 15 VUOTTA

Tilinpäätösten parissa työskentelevien sanavarantoa on kartutettu viimeisen 15 vuoden kuluessa lukuisilla uudissanoilla, jotka ovat syntyneet tilintarkastajayhdistyksen käännöstyöryhmässä. Standardikäännösten laadukkuuden takaa löytyy laskentatoimen asiantuntemusta ja myös luovuutta.

TEKSTI: TARJA SVIILI

Lokakuussa 2001 pidetyssä tilintarkastajayhdistyksen (tuolloin KHT-yhdistys ry) seminaarissa Hotelli Gran Marinassa Helsingissä julkaistiin ensimmäinen suomenkielinen IAS-standardikäänös. Yli 1 000-sivuisen käännöksen valmistumisesta vastasi yhdistyksen kokoama 20-henkinen asiantuntijatyöryhmä.

Listayhtiöitä laajempi käyttäjäkunta

– Kun IFRS-käännöstyöryhmä vuonna 2000 aloitti työnsä, ei vielä tiedetty, että standardeista tulee myöhemmin listayhtiöitä velvoittavaa EU-lainsäädäntöä IAS-asetuksen myötä, kertoo käännösprojektien koordinoinnista alusta alkaen vastannut kääntäjä **Hanna Tähtivaara**.

Standardikäännöksiä oli julkaistu jo muutamana vuonna, kun suomalaiset listayhtiöt vuonna 2005 ottivat konsernitilinpäätöksissä käyttöön standardit ja niistä tuli EU-lainsäädäntöä. Suomen Tilintarkastajat ry:n käännösryhmässä pitkään vaikuttanut KHT **Tomi Seppälä** toteaa, että käännösten käyttäjäkunta Suomessa on kuitenkin pörsseyhtiöitä laveampi.

– Monet ulkomaiset tytäryhtiöt noudattavat IFRS-normistoa. Niiden raportointi tapahtuu konserniohjeituksen mukaisesti, mutta siitä huolimatta tukea standardien käytännön soveltamisessa tarvitaan emoyhtiön raportoinnin ymmärtämiseksi ja sen varmistamiseksi, ettei eroja syntyisi kirjanpitolain mukaisesti laaditun tilinpäätöksen ja emoyhtiöraportoinnin välille. Standardikäännökset hyödyt-

tävät päivittäisten rutiinien hallintaa auttaen minimoimaan nämä erot, uskoo Seppälä.

Vapaaehtoisia IFRS-raportoijia ovat hänen mukaansa myös kansainvälisesti toimivat yhtiöt.

Käännökset tuiki tarpeellisia pienille ja keskisuurille yhtiöille

Seppälä korostaa, että erityisen tarpeellisenä standardikäännöstä pidetään IFRS-velvollisuuden piiriin kuuluvissa pienissä ja keskisuurissa suomalais-yhtiöissä.

– Näissä yhtiöissä tilinpäätökset eivät syntyisi ilman käännöksiä, koska alkuperäisen englanninkielisen standardikirjan anglosaksiset, yleiskielelle vieraat termit eivät aukea suomalaisille laskenta-ammattilaisille.

Suomalaiset IFRS-raportoijat etuoikeutettuja

Käännöshankkeessa yli 15 vuotta mukana ollut Tähtivaara pitää suomalaisia IFRS-raportoijia etuoikeutettuina, koska ne voivat tilinpäätöksissä tukeutua asiantuntijatyön tuloksena syntyneisiin käännöksiin.

– Jos tilintarkastajayhdistys Suomessa ei kääntäisi standardeja, olisi meilläkin Ruotsin tapaan käytössä EU:n tekemät käännökset. Ruotsissa standardikäännösten laatu on monin paikoin koettu heikoksi. Uskon, että meillä laatuongelmilta on säästyttävä, koska käännöksissä näkyy laskentatoimen ja tilintarkastuksen monipuolinen substanssiosaaminen, hän toteaa. Harvassa EU-maassa toimii vastaavanlainen käännösryhmä kuin Suomessa.

Saksassa EU:n standardikäännöksen rinnalla käytetään yksityisen toimijan julkaisemaa asiantuntijakäännöstä.

Käännösten korkea laatu noteerattu kansainvälisesti

Aihepiirin tuntemus on hyvän käännöstyön kulmakivi. Kansainvälistäkin tunnustusta saaneiden suomalaisten käännösten tasalaatuisuuden takaa löytyy iso joukko IFRS-käännösryhmässä pro bono -periaatteella työskenteleviä tilintarkastuksen, tilinpäätösraportoinnin, tilinpäätösvalvonnan ja yliopistosektorin asiantuntijoita.

Aihepiirin asiantuntemusta löytyy myös Tähtivaaralta, joka vastaa käännösluonnosten valmistelusta työryhmälle. Käännöstieteen ylemmän kor-

keakoulututkinnon vuonna 2008 suorittaneen koordinaattorin ammatillinen tausta on antanut valmiudet luotettavaa vaativia käännöshankkeita yhdessä IFRS-työryhmän kanssa. Tähtivaara toimi aiemmin mm. KHT-tilintarkastajana ja CIA-tutkinnon suorittaneena sisäisenä tarkastajana laskentatoimen asiantuntijatehtävissä.

Erityisesti IFRS-standardeihin erikoistunut Tomi Seppälä liittyi käännösryhmän jäseneksi jo ryhmän perustamisvaiheessa vuonna 2000. Hän on työskennellyt tilintarkastuksen parissa jo lähes 30 vuotta kahden Big4-yhtiön palveluksessa. Kirjanpitolautakunnan IFRS-jaostoon vuosina 2005–2006 kuulunut Seppälä on päässyt seuraamaan myös valvojan roolissa suomalais-

TERMIKÄÄNNÖKSIÄ MATKAN VARRELTA

Kääntäjä Hanna Tähtivaara valottaa joidenkin Suomen Tilintarkastajat ry:n IFRS-käännösryhmässä syntyneiden termikäännösten taustoja.

Kompakteja ilmaisuja

Ensilaatija – Englanninkielinen ilmaus first-time adopter viittaa yritykseen, joka laatii ensimmäisen IFRS-tilinpäätöksensä ja on siis IFRS:n käyttöönottaja. Vaihtoehtoina pohdittiin pidempiäkin ilmauksia, mutta kielen sääntöjä hiukan laueasti tulkiten päädyimme lyhyeen ja napakkaan ensilaatijaan, joka toistuu erityisesti siirtymästandardissa IFRS 1 useita kertoja. Analogioita haettiin mm. sanoista ensisynnyttäjä ja ensirakastaja.

Suoritevelvoite – Englanninkielinen ilmaus performance obligation on uusi käsite myös englanninkielisenä. Se on luotu uutta tuloutusstandardia IFRS 15 varten ja viittaa asiakassopimukseen perustuvaan velvoitteeseen, joka on täytettävä ennen kuin myyntituotto voidaan kirjata. Suorite-sana on tuttu kirjanpitoa: tuotto kirjataan, kun suorite luovutetaan. Sen yhdistämistä velvoite-sanaan pohdittiin kuitenkin jonkin aikaa, sillä sana ei välttämättä ole täsmälleen yhdyssanan muodostamisääntöjen mukainen. Usein toistuvan termin on kuitenkin parasta olla mahdollisimman lyhyt, ja suoritevelvoite on vakiintunut asiantuntijoiden käyttöön nopeasti.

Käyttöoikeusomaisuuserä – Tämä on uuden vuokrasopimusstandardin IFRS 16 mukanaan tuoma ilmaus, englanniksi right-of-use asset. Kun lähes kaikki vuokrasopimukset tulevat taseeseen, debet-puolelle tulee tämä käyttöoikeutta kuvastava erä ja kredit-puolelle vuokramaksuvelvollisuutta koskeva velka (vuokrasopimusvelka). Suora käännös toimi tällä kertaa hyvin.

Nämä käännökset menivät vaihtoon

Muu vuokrasopimus => operatiivinen vuokrasopimus Vuokrasopimuksia käsittelevässä IAS 17 -standardissa sopimukset jaettiin kahteen ryhmään, joiden kirjanpitokäsittely poikkeaa toisistaan. Englanninkieliset termit finance lease ja operating lease kääntyivät suomeksi hieman keinotekoisien ratkaisun mukaan rahoitusleasingsopimus ja muu vuokrasopimus. Jälkimmäinen koettiin usein ongelmalliseksi erityisesti yksin esiintyessään ("Muu kuin mikä?"). Uutta vuokrasopimusstandardia IFRS 16 käännettäessä käännösryhmä oli kuullut kenttää ja saaneet lisää rohkeutta alkuperältään muiden kuin suomenkielisten sanojen käyttämiseen, ja niin operating lease kääntyi operatiiviseksi vuokrasopimukseksi.

Vapaakirjautuminen => oikeuden syntyminen – Esimerkiksi työsuhdeoptioihin liittyy yleensä vaatimus vähimmäisajasta, joka työntekijän pitää vähintään työkennellä, jotta optiot ovat käytävissä. Englanninkielinen ilmaus on vest, ja ensiksi puhuttiin vapaa-kiirjautumisesta. Myöhemmin siirryttiin puhumaan oikeuden syntymisestä, ja tämän pohjalta muodostuivat myös termit oikeuden syntymisehto (vesting condition) ja oikeuden syntymisajanjakso (vesting period).

Kuva: Aki Raask

Hankalat tapaukset

Plusoptio – Osakeperusteisia maksuja koskevassa IFRS 2 -standardissa oli jo aiemmin esiintynyt ilmaus in-the-money viittaamassa optioon, joka on edullinen ja kannattaa toteuttaa. Se käännettiin alalla valitsevan käytännön mukaisesti plusoptioksi. Myöhemmin sama ilmaus putkahti esiin aivan toisenlaisessa yhteydessä, jossa ei ollut lainkaan kyse optio-nimisestä instrumentista vaan muusta valinnaisesta mahdollisuudesta. Myös tässä päädyttiin pitkien pohdintojen ja selvitysten jälkeen käyttämään samaa plusoptio-ilmausta.

Parhaiten tuottava käyttö – Käyvän arvon määrittämistä koskeva IFRS 13 sisältää paljon uusia abstrakteja käsitteitä. Yksi eniten päänvaivaa aiheuttaneista oli ilmaus highest and best use, jolla tarkoitetaan omaisuusarvon maksimoivaa käyttötarkoitusta. Suomenkielinen termi, johon ryhmässä päädyttiin pitkien keskustelujen ja jopa äänestyksen jälkeen, rakennettiin tällä kertaa lähinnä määritelmän pohjalta.

yhtiöiden IFRS-raportointikäytäntöjen kehittymistä toimiessaan IFRS-tilinpäätösvalvonnan toimistopäällikkönä Finanssivalvonnassa reilun vuoden ajan.

– Suomen Tilintarkastajat ry on profiloitunut IASB:ssa ja EU:ssa luotettavana laadukkaiden käännösten tuottajana. Yhdistyksessä on haluttu panostaa siihen, että jäsenillä ja IFRS-raportoijilla kuin myös muilla sidosryhmillä on käytettävissä tasokkaat ja johdonmukaiset suomenkieliset tekstit, Hanna Tähtivaara sanoo.

Vaikutusta hyvään kirjanpitoon

Tomi Seppälän mukaan käännökset palvelevat koko suomalaista yhteiskuntaa, koska standardien vaikutus säteilee myös pörssiyrityksiä laajemmalle.

– IFRS-normistosta löytyy paljon apua kirjanpitolakimme tulkintaan, vaikka standardit toimivat asia ennen muotoa -periaatteella ja kansallinen säännöstömme on muotoon sidottu. Osa standardeista vaikuttaa suoraan hyvää kirjanpitoa ohjaavaan kirjanpitolakiin KILA:n tulkintojen ja yleisohjeiden kautta.

Anglosaksisen kielialueen erityispiirteet

Kulttuuristen seikkojen huomioon ottaminen on tärkeä osa käännösprosessia. Standardikäänneksiin kulttuurisen ulottuvuuden ja oman "twistinsä" on tuonut anglosaksinen kielialue kansallisine erityispiirteineen.

– Standardikehittäjät Iso-Britanniasa, USA:ssa, Kanadassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa käyttävät usein samoista asioista erilaisia termejä, ja termien merkityserojen tunnistaminen on mahdotonta anglosaksisen alueen ulkopuolisille tilinpäätöksen laatijoille ja kääntäjille. Joskus IFRS-standardissa on pyritty ottamaan huomioon usean eri "englannin" termejä, mikä tuo käännöstyöhön ylimääräisiä haasteita. Täs-

Tomi Seppälä: Uudissanat kestäneet hyvin aikaa

"Rahavirtaa tuottava yksikkö", "kerrytettävissä oleva rahamäärä" ja "osakeperusteinen maksu" ovat edelleen käytössä olevia taloushallinnon uudissanonoja, joita IFRS-käännöshankkeessa on syntynyt 15 vuoden kuluessa. Kääntäjä Hanna Tähtivaara laskeskelee, että tilinpäätösten ja IFRS-kysymysten parissa työskentelevien ammattisanasto on laajentunut lähes 2 035 termillä, joista osa on kokonaan uusia.

Tomi Seppälä sanoo, että useimmat uudissanat ovat kestäneet hyvin aikaa. Ja se on ollut tavoitekin.

– Edelleen käytössä olevista termeistä mainittakoon esimerkiksi "osakeperusteisesti maksettava liiketoimi, ja "omana pääomana maksettava osakeperusteinen liiketoimi", hän listaa.

Tähtivaara ja Seppälä korostavat, että käännöstyössä ei haeta pelkästään yksittäisiä suomenkielisiä vastineita englanninkielisille sanoille. Uuden ilmaisun tai termin luominen edellyttää alkuperäistekstiin kirjatun asian merkityksen ymmärtämistä laajasti ja tämän merkityksen siirtämistä suomenkielille. □

tä IASB on saanut jonkin verran palautetta, kertoo Tähtivaara.

Käännökset EU-lainsäädännön pohjana

IFRS-standardit hyväksytään EU-lainsäädäntöön yksitellen. Kaikki voimassa olevat standardit on käännetty tai vähintään tarkastettu Suomen Tilintarkastajat ry:ssä ja yhdistyksen käännökset on yleensä hyväksytty EU:ssa sovellettaviksi lähes sellaisenaan.

– Työmme haasteellisuutta IFRS-käännöstyöryhmässä on luonnollisesti lisännyt se, että standardeista on tullut EU:n IAS-asetuksen kautta voimassa olevaa lainsäädäntöä, Hanna Tähtivaara toteaa.

Käännös- ja julkaisulisenssin yhdistykselle alun perin myöntäneen IFRS Foundation'in käännösprosessia koskevat vaatimukset itsessään ovat tarikat ja yksityiskohtaiset. Päätökset terminologiasta ja käännösluonnosten hyväksynnästä kuuluvat asiantuntijatyöryhmälle. Sujuvalle suomenkielisellemme ilmaisulle rajoitteita asettaa se, että kääntämisessä on noudatettava ehdotonta johdonmukaisuutta ja virkerajoja ei saa rikkoa. .

– Meille on annettu IASB:sta ja komissiosta tunnustusta siitä, että käännöshankkeet on hoidettu hyvin. Työryhmän toiminta on alusta lähtien ollut tarkasti ja systemaattisesti organisoitua ja kiitos siitä kuuluu työryhmän

Sinikantinen viimeisin kooste
voimassa olevista IFRS-standardeista
sisältää yli 2 000 sivua.

entisille ja nykyisille jäsenille sekä erityisesti Hannalle, sanoo Tomi Seppälä.

Yli 800 sanaa kattava työlista pohjana käännökselle

Kun ensimmäistä IAS-standardikäännöstä ryhdyttiin valmistelemaan vuonna 2000, jaettiin iso 20 hengen käännösryhmä 3-4 hengen pienryhmiin käännösluonnosten tarkempaa läpikäyntiä varten.

– Ensimmäiseksi teimme KPMG:n **Ari Ahdin**, PwC:n **Hannele Selesvuon** ja edesmenneen EK:n edustajan **Päivi Rädyn** kanssa alustavan käännösluonnoksen ja sen pohjalta noin 850 sanaa käsittävän työlistan kaikkien kommentoitavaksi. Kommentteista laadittiin yhteenvedo, johon ensimmäisessä standardikäännöksessä käytettävät termit pohjautuivat, Hanna Tähtivaara kertoo.

Valtaosalle alkuperäissanoista löytyi suhteellisen helposti käännös. Mutta oli myös hankalampaa terminologiaa, johon suomenkielestä ei löytynyt helposti vastinetta.

– Suurinta luovuutta tarvittiin tässä vaiheessa ja vaikeimmista sanoista käytiin työryhmässä jatkokeskusteluja. Ja kun joidenkin sanojen kohdalla yhteisymmärrystä ei löydetty, jouduttiin jopa äänestämään ja tekemään enemmistö päätös, muistelee Tähtivaara.

Seppälän mukaan pulmallisiin termeihin on usein haettu ja saatu apua eri toimialoilta käännösryhmän jäsenten omien kontaktien kautta.

– Päädyimme esimerkiksi ottamaan viralliseksi käännökseksi finanssisektorilla yleisesti käytetyt termit ”plus- ja miinusoptiot”, kun emme työryhmässä päässeet yhteisymmärrykseen suomenkielisestä ilmaisusta.

Käännöksiä myös yksittäisistä uusista standardeista

Viimeisin julkaistu suomenkielinen kooste voimassaolevista IFRS-standardeista on yli 2 000 sivun pituinen teosjärkälle. Seppälä ja Tähtivaara muistuttavat, että suomeksi julkaistaan myös tuoreeltaan käännöksiä yksittäisistä IASB:n julkistamista standardeista, joita EU ei vielä ole hyväksynyt.

– On hyvä, että saatavana on yksittäisiäkin käännöksiä, joita voi käyttää englanninkielisen standardiversion rinnalla, kun yhtiöissä valmistaudutaan esimerkiksi vuosina 2018 ja 2019 voimaan tulevien leasing-, tuloutus- ja rahoitusinstrumenttistandardien käyttöönottoon, sanoo Seppälä. □

Lisätietoja ST-Akatemia Oy:n IFRS-julkaisuista

<http://www.suomentilintarkastajat.fi/julkaisut/ifrs>

Verosuunnittelun tyyli- tai -taikurit vai -taikurit?

Isossa kirjassa todetaan ”antakaa keisarille, mikä keisarille kuuluu” (Matt 22:15-22). Jo eläköitynyt kollega jatkoi ”mutta vain se mikä hänelle kuuluu, ei enempää.” Kaisa Raatikaisen nimiin on jäänyt lausahdus ”rakastakaa verojanne”. Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen vaatii verojen maksua. Onko verokonsultin työ moraalitonta?

Törmäsin verotuksen moraalista miettiessäni Aila Virtasen jo vuonna 2002 julkaistuun väitöskirjaan ”Laskentatoimi ja moraalit: Laskenta-ammattilaisten käsityksiä hyvästä kirjantallinnasta, hyväksyttävästä verosuunnittelusta ja hyvästä tilintarkastuksesta”. Virtanen pohti väitöksessään mm. verotuksen oikeudenmukaisuutta ja tyypitti erilaisia verosuunnittelun tyyliä.

Virtanen määrittelee verovarmistajat, verotaiturit, verovälittelijät, veroseikkailijat ja veronkiertäjät näiden tyyppiryhmien tavoitteiden ja keinojen lähtökohdista. Verovarmistajat ja -taikurit suunnittelevat veroja pyrkien lain kirjaimen ja hengen mukaisiin ratkaisuihin. Välittelijälle verosäästöt ovat tärkeämpiä kuin järjestelyjen kustannukset. Seikkailija harjoittaa veronkiertoa, mutta vain pienimuotoisesti, koska pelkää kiinni jäämistä.

Veronkiertäjät Virtanen jakaa vielä langenneisiin, rikollisiin ja herrasmiesveronkiertäjiin. Langenneet voivat olla entisiä seikkailijoita, jotka ovat jääneet kiinni tai suistuneet muista syistä rehellisen yritystoiminnan ulkopuolelle. Veronkiertäjärikolliset harjoittavat esimerkiksi rahanpesua veronkierron ohella. Herrasmiesveronkiertäjät rakentelevat suunnitelmallisia ja monimutkaisia järjestelyjä bulvaaneja ja ulkomaisia operaatioita käyttäen.

Väitöskirjassa haastatellut laskenta-ammattilaiset pitivät hyväksyttävän verosuunnittelun tavoitteina veroseuraamusten ennakoinnista ja verojen määrän minimoimisesta. Keinot rajoittuvat lain sallimiin keinoihin. Hyväksyttävässä verosuunnittelussa noudatetaan lainsäädäntöä, ajetaan yrityksen tai toimeksiantajan etua ja tehdään työ ammattitaitoisesti, virheettömästi ja moitteettomasti.

Sittemmin BEPS juurrutti poliittiseen keskusteluun ja median kielenkäyttöön termin aggressiivinen verosuunnittelu.

Puhujasta riippuen se voi olla toimintaa, jossa kansallisten verolakien ja kansainvälisen verojärjestelmien aukkoja käytetään hyväksi niin, että verotuksen lopputulos ei vastaa lain henkeä eikä tarkoitusta, vaikka se ei ehkä rikokaan sen kirjainta. Virtasen luokittelussa tämä aggressiivinen verosuunnittelu kohdentunee herrasmiesveronkiertäjiin (aukot ovat porsaanreikiä) tai verotaitureihin (eri verojärjestelmien yhteensovittaminen tuottaa etuja) vähän katsantokannasta riippuen.

Aggressiivinen verosuunnittelu voi joillekin olla verovarmistelijoiden tai verotaitureiden työtä, koska tavoitteena on minimoida verojen määrää. Joillekin verosuunnittelu on hyväksyttävää, jos omat verot alenevat, mutta tuomitavaa, jos yritykset tai varakkaat yksityishenkilöt pystyvät vaikuttamaan verojensa määrään.

Verotuksella tasataan tuloja ja saatuja verovaroja käytetään veronsaajien menoihin. Aina kohteet eivät tunnu itselle läheiselle, jolloin keskusteluun nousee myös pakollisen tulonsiirron oikeudenmukaisuus. Yleistä veronmaksu-omenteisyyttä voidaan kehittää kertomalla avoimesti, mihin veroilla kerätyt varat ohjataan.

Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunta rakennutti havainnollisen veropuun, joka kuvaa tulon lähteet ja kohteet. Tämän palvelun (valtionbudjetti.fi) ylläpitäminen on sittemmin siirtynyt yksityiselle toimijalle. Samoin yksityisesti ylläpidetty Verokuitti-palvelu puolestaan laskee ilmoittamiesi tulosten perusteella, minne veronmaksusi kohdentuu – tuloksesta iloisia veronmaksajia tai verenpaineen nousua.

Muuttuuko työn sisältö tai moraalisuus, jos meitä kutsutaan verokonsultiksi vai onko hyväksyttävämpää olla asiantuntija? Verotaituri on minusta myönteinen titteli, verotaituri veisi mielikuvan vääraan suuntaan. Ammattimme kehittyy ajassa. Niin tai näin, me verotuksen ammattilaiset pidämme osaltamme huolta siitä, että verosuunnittelun periaatteet ovat terveet ja neuvontamme kestää päivänvalon ja kriittisen tarkastelun. □

OUTI UKKOLA

Kokemuksia uuden säätiölain lähipiirisääntelystä

Lähipiiritapahtumia koskevat laajat raportointivelvoitteet toimintakertomuksessa ovat osoittautuneet käytännössä erittäin haasteellisiksi. Tilintarkastajille on jäänyt paljon valistusvastuuta ja roolia lähipiirikysymyksissä ja -käytäntöjen kehittämisessä.

JOHANNA FAGERVIK

Uusi säätiölaki on ollut voimassa noin vuoden verran ja lain tuomat muutokset ovat herättäneet paljon keskustelua. Erityistä huomiota ja keskustelua on herättänyt säätiölain säännökset toimintakertomuksessa raportoitavista lähipiiritapahtumista.

Lähipiirin määritelmä ennennäkemättömän laaja

Vaikka uusi säätiölaki tuli voimaan vasta 1.12.2015, koska se kuitenkin jo vuodelta 2015 tehtäviä tilinpäätöksiä. Säätiölaissa on oma ennennäkemättömän laaja säätiöiden lähipiirin määritelmä. Lähipiirin kanssa tehdyt taloudelliset toimet, ns. lähipiiritapahtumat, tulee uuden lain mukaan raportoida säätiön toimintakertomuksessa.

Säätiön lähipiiri määritellään säätiölain 1 luvun 8 §:ssä. Pykälän mukaan lähipiiriin kuuluvat:

- 1) säätiön perustaja ja säätiössä määräysvaltaa käyttävä ihminen, yhteisö ja säätiö sekä näiden tai säätiön tytäryhteisö ja -säätiö;
- 2) säätiön ja 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja tämän sijainen, vastuunalainen yhtiömies ja tilintarkastaja;
- 3) säätiön asiamies ja muu henkilö, joka osallistuu säätiön johtamiseen;
- 4) 1–3 kohdassa tarkoitetun ihmisen perheenjäsen;
- 5) 1–3 kohdassa tarkoitetun ihmisen muu lähisukulainen; sekä
- 6) 1–5 kohdassa tarkoitetun ihmisen tai yhdessä toimivien ihmisten määrä-

ysvallassa oleva yhteisö ja säätiö.

Kohdissa 1–4 ja 6 mainitut tahot muodostavat niin sanotun suppean lähipiirin, ja ainoastaan sen kanssa tehdyistä taloudellisista toimista on raportoitava toimintakertomuksessa.

Lähipiirikielto

Uuden lain mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen lähipiiriin kuuluvalla. Lähipiirisääntelyn tarkoitus on rajoittaa mahdollisuuksia toimiin, jotka poikkeavat säätiön tarkoituksesta ja sen edistämiseksi säännöissä määrättyistä toimintamuodoista.

Taloudellisen edun antamisen kieltö koskee siten vain sellaisia kokonaan tai osittain vastikkeettomia taloudellisia etuja, jotka eivät ole muiden sää-

tiön toimintamuotojen kohteena olevien saatavana samoilla ehdoilla. Esimerkiksi apurahan myöntäminen lähipiiriin kuuluvalla säätiön tarkoituksen ja käytäntöjen mukaisesti tai markkinaehtoisien toimen toteuttaminen lähipiiriin kuuluvan kanssa eivät ole kiellettyjä toimia, eikä niihin tarvitse suhtautua negatiivisesti.

Lähipiiristä raportoidaan toimintakertomuksessa

Säätiölain yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut lisätä avoimuutta. Lähipiiritomien avoimuutta ja seuranta on lisätty mm. toimintakertomuksessa edellytettävällä lähipiiritomien raportoinnilla. Uuden säätiölain mukaisesti toimintakertomuksessa tulee esittää tiedot säätiön lähipiirille annetuista avustuksista ja muista osittain tai kokonaan vastikkeettomista taloudellisista eduista sekä muista säätiön ja säätiön lähipiiriläisen välisistä taloudellisista toimista.

Laissa ei ole määritelty olennaisuusrajaa raportoitaville tapahtumille vaan kaikki tapahtumat, joissa säätiön ja sen lähipiiriläisen välillä on liikkunut rahaa tai on annettu rahanarvoista etuutta, tulee raportoida. Raportointivelvoitteeseen ei myöskään vaikuta se, onko lähipiiritapahtumat toteutettu markkinaehtoisesti vai onko lähipiiriläinen saanut taloudellista tai muuta etua siitä, että kuuluu säätiön lähipiiriin. Pienetkin kirjanpitovelvolliset säätiöt eivät vapaudu säätiölain mukaisten lähipiiritietojen esittämisestä kirjanpitoasetuksen perusteella.

Kirjanpitolausunkunta on antanut omaehtoisen lausunnon lähipiiritomien esittämisestä säätiön toimintakertomuksessa sekä tytäryrityksen tilinpäätöksen yhdistelemättä jättämisestä (KILA 1945/2015). Lausunnossa on ohjeistusta mm. tilanteista, jolloin euromääräinen lähipiiritomia koskeva tieto voidaan antaa yhdisteltynä suurempina kokonaisuuksina ja toisaalta missä tilanteissa lähipiiritapahtumasta tulisi antaa yksilöidympää tietoa. Myös Säätiöiden ja rahastojen neuvottelu-

kunnan laatima Säätiön hyvä hallinto -opas sisältää ohjeistusta lähipiiritapahtumien raportoinnista toimintakertomuksessa.

Lähipiirirekisteri

Säätiölaki ei edellytä lähipiirirekisterin ylläpitoa. Käytännössä kuitenkin

säätiön toiminnan ja lähipiirin laajuus sekä lähipiiritapahtumien valvonta ja raportointi saattavat edellyttää lähipiirirekisterin käyttöönottoa. Lähipiirirekisteriä laativan säätiön on hyvä muistaa, että kun lähipiiriin kuuluvista henkilöistä muodostetaan henkilötietolain mukainen henkilörekiste-

ri, koskee säätiötä rekisterinpitäjänä siten kaikki henkilötietolaissa määriteltyt velvollisuudet ja vastuut, ml. velvollisuus laatia rekisteriseloste.

Rekisteriselosteen sisältövaatimukset on määritelty laissa, ja sen lisäksi tietosuojavaltuutettu on antanut asiasta ohjausta. Rekisteriä laadittaessa säätiön on myös hyvä pohtia, mitä tietoja se kerää lähipiiriin kuuluvista. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan turhia tai tarpeettomia tietoja ei saa kerätä. Lisäksi henkilötunnuksen käsittelyä koskee nimenomainen henkilötietolain erityissäännös, jossa on määritelty sallitut käyttötilanteet.

On myös hyvä huomata, että tietosuojasääntely on muutostilassa. Euroopan unionin yleistä tietosuojasetusta aletaan soveltaa Suomessa 25.5.2018, ja tämä asetus sisältää myös uusia rekisterinpitäjää koskevia velvollisuuksia.

Lähipiiriohje

Jokaisen säätiön olisi hyvä pohtia, miten oikeat tiedot raportoitavista toimista kerätään mahdollisimman tehokkaasti ja miten varmistutaan siitä, ettei lähipiiriä suosita lainvastaisesti. Tässä työssä hyvin laadittu lähipiiriohje on keskeinen työkalu. Lähipiiriohjeessa olisi hyvä määritellä mm.

1. lähipiiriin kuuluvat;
2. millaisia säätiön tavanomaiset lähipiiritoimet ovat;
3. apurahojen myöntämisen prosessi esteellisyysääntöineen;
4. miten lähipiiritoimet selvitetään;
5. miten varmistutaan lähipiiritoimien markkinaehtoisuudesta;
6. miten lähipiiritoimia valvotaan; ja
7. miten lähipiiriohje saatetaan kaikkien sellaisten tahojen tietoon, joiden on sitouduttava ohjetta noudattamaan.

Valistusvastuuta jäänyt tilintarkastajille

Uusi säätiölaki aiheutti muutoksia myös tilintarkastuskertomuksessa lausuttaviin asioihin. Lain mukaan tilin-

tarkastajan tulee tilintarkastuslaissa säädetyn lisäksi lausua siitä, onko säätiön tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa annettu säätiön toiminnasta tilikaudella tiedot, jotka ovat olennaisia säätiön tarkoitusta ja toimintamuotoja koskevien sääntömääräysten noudattamisen arvioimiseksi, ja onko palkkioita ja korvauksia, jotka säätiö ja sen tytäryhteisö ja -säätiö ovat suorittaneet säätiön toimielinten jäsenille, pidettävä tavanomaisina.

Koska uuden lain vaatimukset lähipiiritapahtumien selostamisesta toimintakertomuksessa koskivat jo vuodelta 2015 laadittuja toimintakertomuksia, tulivat uudet toimintakertomusvaatimukset tilintarkastuksen kohteeksi hyvin nopealla aikataululla ennen kuin paljoakaan käytäntöä tai ymmärrystä lainsäätäjän tahdosta lähipiiriasioiden esittämisessä ehti syntyä, ja monelta osin myös ennen kuin säätiöt ehtivät laatia itselleen lähipiiriohjetta.

Toimintakertomuksessa esille tuotujen lähipiiritapahtumien täydellisyyden tarkastaminen on erityisen haastavaa, jos säätiö ei ole itse selkeästi määritellyt lähipiiriään ja tapaa, jolla säätiö seuraa lähipiiritapahtumia. Tästä syystä tilintarkastaja on siten monesti saanut suurtakin valistusvastuuta lähipiirikysymyksissä ja roolia käytäntöjen kehittämisessä.

Lähipiiritapahtumien tarkastus ja uusi tilintarkastuslaki

Uudistunut tilintarkastuslaki on tullut voimaan 19.8.2016. Säätiöissä tilintarkastuksen kohteena on uudistuneen lain mukaan säätiön tilikauden kirjanpito, tilinpäätös sekä hallinto. Toimintakertomus on poistettu tilintarkastuksen kohteesta, mutta siitä tulee kuitenkin lausua tilintarkastuskertomuksessa direktiivien edellyttämällä tavalla.

Tulkinta siitä, miten em. tilintarkastuslain muutos vaikuttaa säätiön lähipiiritapahtumien tarkastukseen, on

vielä epäselvä. Nähtäväksi jää, miten käytäntö muovautuu.

Raportointivelvoite tuo läpinäkyvyyttä transaktioihin

Lähipiirisääntelyn ja raportointivelvollisuuksien vuoksi säätiöissä joudutaan nyt entistä tarkemmin pohtimaan, mikä on säätiön lähipiiri ja minkälaisia transaktioita lähipiiriläisten kanssa tehdään. Lähipiiriasioiden kiinnitetään näin ollen aiempaa enemmän huomiota ja asiat ovat saaneet enemmän avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, mikä oli uuden lain tavoitteenakin.

Uuden lain myötä on odotettavissa, että perusteettomia tai ehkä hieman kyseenalaisia lähipiiritietoja jätetään toteuttamatta. Toisaalta, hallintonsa hyvin hoitavilla säätiöillä on mahdollisuus tuoda nämä asiat nyt selkeästi esiin toimintakertomuksissaan.

Käytännön soveltamishaasteita

Lähipiiritapahtumien raportointi on osoittautunut käytännössä melko haastavaksi ja osin myös tulkinnallisia yksityiskohtia sisältäväksi tehtäväksi säätiöissä. Moni säätiö onkin käyttänyt hyvin paljon aikaa kerätessään lähipiiritietoja ja seuloessaan lähipiiritapahtumia.

Useissa säätiöissä onkin havaittu, että lain tarkoittama lähipiiri muodostuu erittäin laajaksi ja vaikeasti kartoitettavaksi. Lain tarkoittamien lähipiiritöimien aukoton kerääminen ja raportointi on osoittautunut varsin haastavaksi.

Joissakin tapauksissa uuden lain raportointivaatimuksia on ollut käytännössä mahdotonta täyttää aukottomasti ja säätiöt ovatkin joutuneet toteamaan asian avoimesti toimintakertomuksissaan. Se, ettei lain säännöksiä ole käytännössä mahdollista noudattaa aukottomasti yrityksistä huolimatta, aiheuttaa ihmetystä ja saattaa pahimmassa tapauksessa jopa heikentää lähipiirisääntelyn mielekkyyden arviointia.

”

NÄHTÄVÄKSI JÄÄ, MITEN
TILINTARKASTUSLAIN
MUUTOS VAIKUTTAA
LÄHIPIIRITAPAHTUMIEN
TARKASTUKSEEN.

Hallituksen esityksessä uudeksi säätiölaiksi on esitetty, että säätiön perustaja ja säätiössä määräysvallan käyttäjänä oleva oikeushenkilö kuuluisi säätiön lähipiiriin vain, jos sen omistajilla tai jäsenillä on oikeus oikeushenkilön varojen jaossa. Esityksen mukaan lähipiiriin kuuluvana ei siten olisi pidetty yhteisöä, jonka jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varoihin kuten esimerkiksi valtio, kunta ja muut julkisoikeudelliset yhteisöt sekä yleensä myös rekisteröity yhdistys ja säätiö. Esityksen mukaisen poikkeuksen ottaminen (vahvistettuun) lakiin tai ainakin tällaisten tahojen kanssa tehtyjen toimien rajaamisen raportoitavien lähipiiritapahtumien ulkopuolelle olisi voinut olla perusteltua. □

OTM, KTK **Johanna Fagervik** toimii lakimiehenä KPMG Oy Ab:ssa liikejuridiikan, yhteisö-, säätiö- ja sopimusoikeudellisten toimeksiantojen parissa.

Tilintarkastuksella on merkitys

Tilintarkastaja keventää yritysten hallinnollista taakkaa antamalla niille varmuutta voimassa olevien säädösten ja määräysten noudattamisesta ja toiminnan asianmukaisuudesta. Tilintarkastuksen kehittämistä on syytä keskustella, jotta se täyttäisi sille määrätyn tehtävän yhä paremmin.

KARI LYDMAN

Tilintarkastuksessa tulee ottaa lakisääteisesti huomioon myös yleinen etu. Suomen tilintarkastuskäytännössä ja -valvonnassa on edelleen vallassa terve käsitys, jonka mukaan tilintarkastaja on ensisijaisesti valitsijansa, kuten yhtiökokouksen, osakkeenomistajan, yhdistyksen tai jäsenistön, asialla. Säätiöissä tilintarkastaja palvelee säätiölakia ja säätiön sääntöjä tai säätiön tahtoa. Tilintarkastaja varmentaa asiakkaansa antaman informaation.

Yleisen edun huomioon ottaminen

Tilintarkastaja ei hyväksy lakien rikkomista missään muodossa – tässä toteutuu selkeimmin yleisen edun huomioon ottaminen tilintarkastuksessa. Tilintarkastaja pyrkii toiminnassaan oikeudenmukaisuuteen, mutta joutuu käytännössä rajoittamaan arviointinsa lainmukaisuuden toteutumiseen.

EU-asetuksen kautta tilintarkastuslakiin on tullut tarkennuksia ja täyden-

nyksiä, jotka koskevat vain PIE-yhteisöjä (Public Interest Entities) eli yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä. PIE-yhteisöt edustavat pientä mutta tärkeää joukkoa Suomen yrityksistä. Yleistä hyvää tilintarkastustapaa ei voi kuitenkaan suoraan perustaa siihen, miten PIE-yhteisöjä tulee tilintarkastaa.

Kenenkään etua ei palvele tilintarkastusrajojen nostaminen sellaisiksi, että suuri osa yrityksistä jäisi rajojen ulkopuolelle. Kaikkein vähiten tämä palvelisi Suomen yleistä etua. Yritykset eivät voi itse varmentaa omia teke misiään, vaikka taustalla vaikuttaisi- kin hyvä tilitoimisto. Suomen yrityksistä 99,8 % on alle 250 henkilön yrityksiä eli pieniä.

Tilintarkastuslain perusteluissa todetaan, että tilintarkastus palvelee yhteisön ja omistajien intressien lisäksi myös yhteiskunnallisia yleisen edun näkökohtia. Lain esitöiden mukaan tilintarkastuksella on rooli mm. harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan näkökulmasta. Myös laajan lakisääteisen tilintarkastusvelvollisuu-

den taustalla Suomessa on tilintarkastuksen yhteiskunnallinen merkitys. Perusteita tilintarkastusvelvollisuuden lieventämiseksi on vaikea ymmärtää.

Tilintarkastaja keventää yritysten hallinnollista taakkaa antamalla omalta osaltaan varmuutta siihen, että voimassa olevia säädöksiä ja määräyksiä noudatetaan ja että yritys toimii oikein. Tämä on paitsi yleisen edun, myös yrityksen itsensä kannalta tavoiteltavaa. Esimerkiksi veroilmoitukset ja rahoitajasuhteet perustuvat oikein tehtyyn tilinpäätökseen, ja tätä kautta tilintarkastus keventää kaikkien osapuolten huolta ja kustannuksia. Tilintarkastuksen hintalappu tilinpäätösinformaation oikeellisuuden varmentamiselle ei ole pienellekään yritykselle kohtuuton.

Unohutuuko asiakas lakimuutoksissa?

Tilintarkastusasiakas haluaa toimintakertomuksensa ja hallintonsa tulevan jatkossakin tarkastetuiksi. Sanallinen informaatio antaa lisäymmärrystä taloudesta. Päätäjätahot asiakkaan puo-

→

lelta haluavat myös, että tilintarkastaja kertoo kantansa voitonjakoon ja vastuuvapauteen. Tilintarkastajan kanta näistä jää pimentoon, jos kyseisistä seikoista ei mainita tilintarkastuskertomuksessa.

Toimintakertomuksen tarkastaminen – lukeminen ja ymmärtäminen – ei ole uuden lain myötä sen vaikeampaa kuin aiemminkaan. Sanat antavat lihan lukujen ympärille. Tilintarkastaja kiinnittää erityistapauksissa kuten asunto-osakeyhtiöiden tärkeissä vastikejälkilaskelmissa, enemmän huomiota toimintakertomuksessa esitettyjen lukujen olennaiseen oikeellisuuteen.

Lain mukaan tilintarkastuskertomuksessa tulee lausua monesta toimintakertomukseen liittyvästä seikasta ja monelta kantilta: onko toimintakerto-

mus laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti, ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia ja onko tilintarkastaja tilintarkastuksen yhteydessä saamiensa tietojen perusteella havainnut olennaisia virheellisyksiä toimintakertomuksessa? Jos virheellisyksiä on havaittavissa, tilintarkastajan on ilmoitettava näiden luonteesta. Toimintakertomus on tärkeä osa tilinpäätösinformaation kokonaisuutta ja ilman muuta tarkastuksen kohde.

ISA-standardeissa hallinnon tarkastusta koskeva velvoite

Myös hallintoa tulee tarkastaa siinä määrin, että tilintarkastaja osaa antaa tarpeen mukaan lain edellyttämän

huomautuksen tilintarkastuskertomuksessa tai tilintarkastuspöytäkirjassa. Jos tilintarkastaja on sitä mieltä, että huomautuksiin ei ole aihetta, myös tämän tulisi käydä ilmi tilintarkastuskertomuksessa.

Kansainvälisten ISA-tilintarkastusstandardien¹ mukaan tilintarkastuksen tarkoituksena on edistää tai parantaa käyttäjien luottamusta tilinpäätökseen (enhance the degree of confidence). Tilintarkastajat ovatkin tässä mielessä yritysten tuottamia lukuja kohtaan tunnetun luottamuksen varmentajia tarkastaessaan tilinpäätöksen lainmukaisuutta.

Hallinnon tarkastus tulee pysymään osana tarkastustoimenpiteitä, koska kyseiset velvoitteet sisältyvät jo kansainvälisiin standardeihin. Tämä ja toimintakertomusinformaation asianmukaisuuden pohdinta varmentavat omalta osaltaan luottamusta yritykseen kokonaisuutena.

Laki ja kansainväliset tilintarkastusstandardit

Hyvän tilintarkastustavan perustana toimivat lait, säädökset ja asetukset, kansainväliset tilintarkastusalan standardit, ammattieettiset periaatteet sekä tuomioistuinten ratkaisut ja viranomaisten päätökset. Standardeilla tarkoitetaan tässä ammattieettisiä periaatteista puhuttaessa Kansainvälisen Tilintarkastajaliitto IFAC:n² eettisiä ohjeita (Code of Ethics). Tilintarkastuksen suorittamista koskevilla kansainvälisillä standardeilla tarkoitetaan IFAC:n alaisen IAASB-komitean laatimia standardeja (ISA-standardeit).

¹ IAASB on "The International Auditing and Assurance Standards Board", joka julkaisee ISA-standardeja. ISA on "International Standard on Auditing". IESBA on "The International Ethics Standards Board for Accountants", joka julkaisee tilintarkastusalan kansainväliset eettiset ohjeet, the "Code of Ethics for Professional Accountants". Sekä IAASB että IESBA kuuluvat IFAC-kattojärjestöön.

² IFAC on "The International Federation of Accountants", jonka alaisia standardien asettajia mm. IAASB ja IESBA ovat.

Eettiset ohjeet ovat mielestäni josain määrin jopa ISA-tilintarkastusstandardeja tärkeämpiä. Eettisten ohjeiden tarkoitus on turvata luottamus tilintarkastajiin, joiden tarkoitus on varmentaa luottamusta asiakkaisiinsa.

Tilintarkastuslain mukaan ammattieettiset periaatteet ovat ammattitaito, rehellisyys, objektiivisuus ja ammatillinen kriittisyys sekä huolellisuus. Näistä tilintarkastaja ei voi tinkiä, koska luottamus tilintarkastajaan ja hänen työhönsä perustuu ammattieettisten periaatteiden kunnioittamiseen.

Säädösten ja määräysten noudattaminen

Tilintarkastajan vastuu säädösten ja määräysten noudattamisesta on todettu Suomen laissa:

"Tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, jos yhteisön tai säätiön yhtiömies, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsen, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhteisöä tai säätiötä kohtaan. Huomautus tulee antaa myös, jos he ovat rikkooneet yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia taikka yhteisön tai säätiön yhtiöjärjestystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä."

Käytännössä huomautus annetaan vain ilmeisistä ja olennaisista asioista.

Kirjanpidon valvonta- ja kontrollijärjestelmien puutteellisuus voinee johtaa huomautuksen antamiseen tilintarkastuskertomuksessa ainakin silloin, kun tilinpäätös ei anna oikeaa ja riittävää kuvaa näiden puutteellisuuksien vuoksi. Kirjanpidon tilintarkastuksessa voinee siis olla myös hallinnon tarkastuksen elementtejä³.

³ Lainvoimaiseksi jäänyt hovioikeuden tuomio (Turun hovioikeus 25.2.2015, tuomio nro 173, dnro S 14/411) on huolestuttava tilintarkastajan oikeusturvan kannalta. Tuomion perusteissa tilintarkastajan kannalta raskauttavaksi katsottiin huolimaton riskianalyysi. Kansainväliset tilintarkastusstandardit edellyttävät tilintarkastajalta vain sellaisten riskien

Tilintarkastajien raportointivelvoitteita ei tulisi lisätä

Lisäksi tilintarkastajalla on suoraan viranomaiselle tapahtuva velvoite raportoida rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisyyn liittyen. Tilintarkastajalle on myös annettu erityinen suora raportointimahdollisuus säätiölaissa – mahdollisuus mutta ei velvoitetta. Mielestäni tilintarkastajan ja asiakkaan välisen luottamuksen säilymisen kannalta olisi tärkeää, etteivät tällaiset raportointivelvollisuudet tai -mahdollisuudet lisääntyisi. Tarve tällaiselle on myös käytännössä vähäinen, koska tilintarkastaja ei voi hyväksyä lain vastaista toimintaa.

Kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaan tilintarkastaja tarkkailee säädösten ja määräysten noudattamista siitä näkökulmasta, voiko niiden noudattamatta jättäminen vaikuttaa olennaisesti tilinpäätökseen. Hallinnon tarkastusta sivuvia elementtejä on löydettävissä useista standardeista.

Käytännössä tilintarkastaja myös keskustelee hallituksen kanssa ennen johtopäätöksiään ja mahdollista raportointiaan tilintarkastuspöytäkirjassa tai tilintarkastuskertomuksessa.

Hyvän tilintarkastustavan käsitettä kirkastettava

Tilintarkastaja on velvollinen hankkimaan kohtuullisen varmuuden siitä, ettei tilinpäätös kokonaisuutena tarkasteltuna ole olennaisesti virheellinen tahallisen (väärinkäy-

analysointia, jotka voisivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisuuteen. Näyttää siltä, että tuomiossa riskianalyysille on annettu kansainvälisestäkin tilintarkastuskäytännöstä poikkeava ja vieras merkitys. Toisaalta on selvää, että välitön ja ensisijainen vastuu vaarallisen työyhdistelmän muodostumisesta ja valvonnasta on hallituksella ja toimitusjohtajalla, tilintarkastajan vastuu on enintään toisijaista eikä ainakaan välitöntä. Tuomion perusteissa puhutaan myös tilintarkastajan tuottamuksesta, vahingon aiheuttamisesta. Tilintarkastajat, jotka ovat harvoin oikeusoppineita, ovat syystä ymmällään.

ASIAKAS HALUAA TOIMINTAKERTOMUKSENSA JA HALLINTONSA TULEVAN TARKASTETUKSI JATKOSSAKIN.

töksestä johtuvan) tai tahattoman virheen vuoksi. Tilintarkastaja pääsee tähän kohtuullisen varmuuden hankkimisen tavoitteeseen noudattamalla hyvää tilintarkastustapaa.

Suomessa laki määrää tilintarkastuksesta. Prejudikaattitaisoista tilintarkastuslain tulkintaa voinee antaa tuomioistuinalaitos päätöksenteossaan. Tilintarkastuslaki velvoittaa noudattamaan hyvää tilintarkastustapaa. Kansainvälisillä tilintarkastusalan standardeilla ei ole lain luonnetta – ne ovat kuitenkin yksi lähde tulkittaessa hyvän tilintarkastustavan sisältöä.

Olisi toivottavaa, että tilintarkastuslautakunnan ja -valvonnan resurssit riittäisivät hyvän tilintarkastustavan kirkastamiseen jo ennen valvonta- ja seuraamustehtäviensä täyttämistä. Tämä olisi kaikkien sidosryhmien edun mukaista. Tässä tehtävässä voivat olla avuksi myös tilintarkastajien ammattijärjestöt. □

KHT **Kari Lydman** on toiminut pitkään tilintarkastajan ammatissa ja hän on pysyvästi asiantuntijana Tilintarkastuslautakunnassa.

MAR-sääntely pyrkii parantamaan sijoittajansuojaa

Markkinoiden väärinkäytösasetus ja -direktiivi pyrkivät turvaamaan rahoitusmarkkinoiden luotettavuuden ja parantamaan sijoittajansuojaa EU:ssa. Sääntely koskee sisäpiirikauppoja, sisäpiiritiedon laitonta ilmaisemista, markkinoiden manipulointia ja sisäpiiritiedon julkistamista.

ARI ENGBLOM

Markkinoiden väärinkäyttöasetus (Market Abuse Regulation – MAR) ja direktiivi markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellista seuraamuksista (Market Abuse Directive – MAD II) ovat tulleet sovellettaviksi 3.7.2016 alkaen. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) voi antaa MAR-sääntelyn toimeenpanoon liittyviä tulkintoja ja

käytännön soveltamisohjeita. Suomessa Finanssivalvonta laatii MAR:n soveltamiseen ja menettelytapoihin liittyviä ohjeita ja tiedotteita.

Muutoksia tiedon julkistamiseen

Liikkeeseenlaskijan on julkistettava mahdollisimman pian sisäpiiritieto, joka koskee suoraan kyseistä liikkeeseenlaskijaa. Ainakin periaatteessa tieto on julkistettava heti, kun sen →

katsotaan olevan omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön arvopaperin arvoon.

Tiedon julkistamista voidaan kuitenkin liikkeeseenlaskijan vastuulla lykätä, jos välitön julkistaminen todennäköisesti vaarantaisi liikkeeseenlaskijan oikeudet edut, julkistamisen lykkääminen ei todennäköisesti johtaisi yleisöä harhaan ja liikkeeseenlaskija pystyy takaamaan kyseisen tiedon säilymisen luottamuksellisena. Yhtiön on dokumentoitava lykkäämisen perusteet ja varauduttava tietovuotoihin.

Johtohenkilöt ja heidän lähipiirinsä osakekaupat

Julkinen sisäpiirirekisteri on poistunut. Ei-julkinen yrityskohtainen luet-

telo jakautuu pysyvään ja hanke- tai tapahtumakohtaiseen luetteloon. Johtohenkilöt ja heidän lähipiirinsä ovat velvollisia ilmoittamaan liikkeeseenlaskijalle ja Finanssivalvonnalle liikkeeseenlaskijan rahoitusvälineisiin liittyvät liiketoimet. Johtohenkilöillä on velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti lähipiirilleen ilmoitusvelvollisuudesta ja säilytettävä tämä ilmoitus.

Johtohenkilöitä ovat ne hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenet tai ylemmän tason johtajat, joilla on säännöllinen pääsy liikkeeseenlaskijaa suoraan tai välillisesti koskevaan sisäpiiritietoon ja joilla on valtuudet tehdä sellaisia johdolle kuuluvia päätöksiä, jotka vaikuttavat liikkeeseenlaskijan tulevaan kehitykseen ja liiketoimintanäkymiin.

Johtohenkilön lähipiiriin kuuluvan henkilön määrittelyä ja siten ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat myös määräysvalta-/vaikutusvaltaiset, joiden johtotehtäviä hoitaa joko johtohenkilö tai muu tämän lähipiiriin kuuluva henkilö. Määrittelyä tulkinta on laaja ja käytännössä haastava noudattaa.

Liikkeeseenlaskijalle ja finanssivalvonnalle tehdään ilmoitus kaupoista ja muista liiketoimista viipymättä ja viimeistään kolme työpäivää oikeustoimen jälkeen, missä ajassa myös liikkeeseenlaskijan tulee julkistaa tieto. Liiketoimien osalta suljettu ikkuna on 30 kalenteripäivää ennen liikkeeseenlaskijan osavuosikatsauksen tai tilinpäätöksen julkaisemista. On erityistapauksia, jolloin liikkeeseenlaskija voi tapauskohtaisesti sallia oikeustoimet suljetun ikkunan aikana.

Yhtiöllä on oltava sisäinen whistleblowing -menettely, jossa voidaan ilmoittaa epäillyt säännösten rikkomukset.

Asetuksen piiriin kuuluvat yhtiöt

Markkinoiden väärinkäytösasetus koskee esimerkiksi pörssilistan yhtiöitä, First North -yhtiöitä sekä 31.1.2018 alkaen organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä (OTF) kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä.

Asetus asettaa velvoitteita myös markkinoiden ylläpitäjille ja sijoituspalveluyrityksille. Se sääntelee myös markkinoiden tunnustelua, sijoitus-suosituksia sekä sellaisia julkisten laitosten levittämiä tilastoja tai ennusteita, joilla voi olla huomattava vaikutus rahoitusmarkkinoihin.

MAR-asetus koskee joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijoita, jos lainat on kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä. Tällaista liikkeeseenlaskijaa koskevat vaatimukset sisäpiiritiedon julkistamisesta ja julkistamisen lykkäämisestä, sisäpiiriluetteloiden ylläpitämisestä, joh-

don ja heidän lähipiirinsä liiketoimien ilmoittamisesta ja julkistamisesta sekä heitä koskevista kaupankäynnin rajoituksista.

MAR:n piiriin kuuluvat rahoitusvälineet

Markkinoiden väärinkäytösasetuksen rahoitusvälineen määrittelyä perustuu MiFID II -direktiiviin. Se koskee seuraavia rahoitusvälineitä:

- säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevia rahoitusvälineitä
- monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä (MTF) olevia rahoitusvälineitä
- organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä (OTF) olevia rahoitusvälineitä (3.1.2018 alkaen), joiden hinta tai arvo määräytyy säännellyllä markkinalla, monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä tai organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena olevan rahoitusvälineen perusteella
- päästöoikeuksien tai muiden niihin perustuvien huutokauppatuotteiden huutokauppa huutokauppa-paikassa, jolle on annettu säännellyn markkinan toimilupa (3.1.2018 alkaen)
- OTC-kaupankäyntiä.

Markkinoiden manipulaatio ja siihen liittyvä kielto laajenee koskemaan myös hyödykkeitä koskevia spot-sopimuksia tietyin edellytyksin sekä viitearvoihin liittyvää toimintaa. □

Partner **Ari Engblom** toimii KPMG Oy Ab:n lakipalvelut -yksikön johtajana.

JOULUETU alkuvuoden koulutuksista

Tarjoamme seuraavat alkuvuoden koulutukset etuhintaan 4.1.2017 saakka.

Tutustu koulutuksiin www.stakatemia.fi ja varaa paikkasi pian!

Siirtohinnoittelun dokumentointi - konkretiaa BEPS-vaatimukseen 26.1.2017

Helsinki 650,00 € (norm. 690,00 €)

Etäkoulutus 485,00 € (norm. 525,00 €)

Kansainvälisen tavarakaupan arvonlisävero- ja tulli-asiat 14.2.2017

Helsinki 550,00 € (norm. 590,00 €)

Etäkoulutus 410,00 € (norm. 450,00 €)

Tilinpäätöksen ja tunnuslukujen ymmärtäminen ja tulkinta 15.2.2017

Helsinki 550,00 € (norm. 590,00 €)

IFRS-standardien perusteet - kertaava 15.-16.3.2017

Helsinki 1 100,00 € (norm. 1 290,00 €)

IFRS-standardien perusteet - johdanto ja kertaava | Paketti (3 pv) 9.3. ja 15.-16.3.2017

Helsinki 1 580,00 € (norm. 1 680,00 €)

Rakentamisen talouspäivä - rakentamisilmoitukset, verotus ja kirjanpito 22.3.2017

Helsinki 550,00 € (norm. 590,00 €)

Etäkoulutus 410,00 € (norm. 450,00 €)

Konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä (2. uud. painos)

→ Vuonna 2012 ilmestynyt kirja on päivitetty vastaamaan tämän vuoden alussa voimaan tullutta uutta kirjanpitolakia sekä EU:ssa vuoden 2014 alussa voimaan tulleita IFRS-standardien konsernitilinpäätöstä koske-

via uusia ohjeita. Myös muut muuttuneet säädökset, mm. uusi säätöilaki konserniraportointia koskevine vaatimuksineen on otettu huomioon. Erityistä huomiota kiinnitetään kotimaisen lainsäädännön ja kansainvälisen IFRS:n välisten erojen tarkasteluun.

Kirja alkaa konsernin ja määräysvallan määrittelyistä. Se on olennainen kysymys, sillä määräysvallan perusteella määritetty konserniin kuuluvien erillisten yhtiöiden välinen hierarkia. Siihen liittyy myös uusia vaatimuksia. Konsernirakenteessa tapahtuvat muutokset kuitenkin luovat laskennalle monia hankalia kysymyksiä.

Yritystoiminnan laajenemiseen kansainvälisten yrityskauppojen avulla vaatii

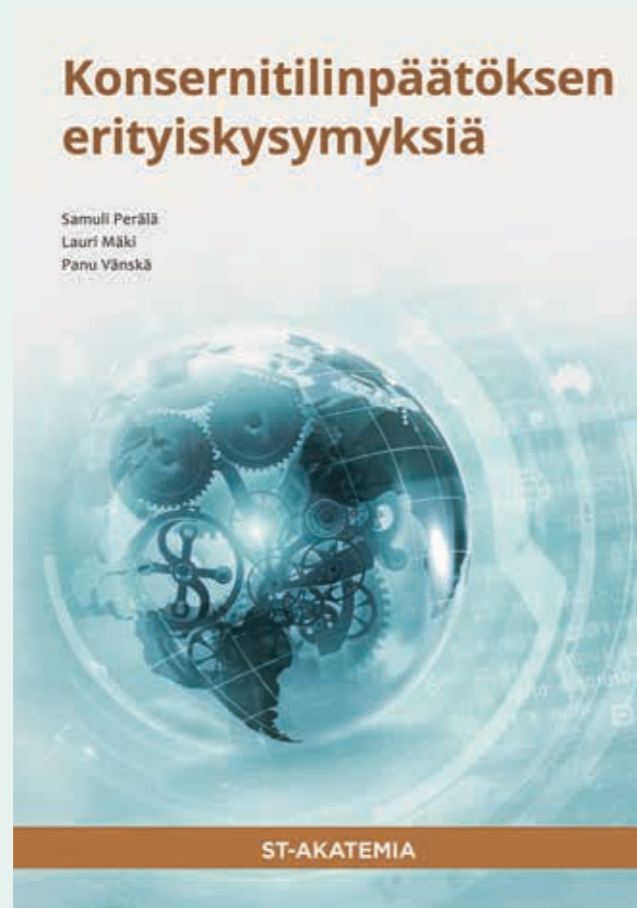
ratkaisua mm. hankintahinnan ja ajoituskysymysten osalta. Esimerkiksi hankintahinnan määrittelyssä on vaihtoehtoja, kun kauppahinta suoritetaan eri valuutoissa, muulla hyödykkeellä kuin rahalla, useassa erässä tai jos kauppahinta ei riskienhallinnan näkökulmasta tehdyn kauppasopimuksen pohjalta ole kauppahetkellä tiedossa.

Nimenomaan riskienhallinta yritys-kauppatilanteissa näyttäisi monimutkaisen sopimuskäytäntöä ja sen myötä luovan uusia haasteita päätöksenteon kannalta oikean ja riittävän information raportoimiseksi sijoittajille. Esimerkiksi vaihteittaiset kaupat ja monimutkaiset kauppahinnan määrittämismekanismit luovat uusia kysymyksiä konsernin taloudellisen tehokkuuden raportointiin.

Hankala asia on myös yrityskaupan tuloksena usein syntyvistä synergioista ja erilaisista hyötyodotuksista muodostuvan liikearvon käsittely. Eroja käsittelyvaatimuksissa on kotimaisen kirjanpidon ja IFRS-vaatimusten välillä. Edellinen mahdollistaa hankintamenon jaksotuksen enimmillään kymmenelle vuodelle ja jälkimmäinen edellyttää vuosittaista arvonalentumisen testausta.

Nimensä mukaisesti kirjan aiheet keskittyvät konsernitilinpäätöksen vaikeisiin, selvennystä kaipaaviin kysymyksiin. Aiheet ovat kirjoittajien asiakaskunnan haasteellisiksi kokemia ja siten käytännöstä kumpuavia. Tällaiselle kirjalle on selvä tarve, koska normien antamat ohjeistukset ovat yleisellä tasolla eikä vastaavaa erityiskysymyksiin keskittyvää kirjallisuutta juuri ole ollut tarjolla.

Kirjoittaja Lauri Mäki, Samuli Perälä, Panu Vänskä
Sarja ST-Akatemia
Kustantaja ST-Akatemia Oy, 2016

Toimintolaskelma (5.uud.painos)

→ Toimintolaskennan ensimmäimmäiset ajatukset esitettiin 1980-luvun loppupuolella. 1990-luvulla johdon laskentatoimen tutkimusta leimasi lisääntyvä kiinnostus toimintolaskennan lisäksi moniin muihin kustannusjohtamisen ja strategisen johdon laskentatoimen innovaatioihin. Usein näitä ideoita esiteltiin toimintolaskennan yhteydessä, minkä seurauksena toimintolaskennasta muodostui jonkinlainen 'sateenvarjokäsite' mitä erilaisimmille talousjohtamisen opeille.

Tähän kirjaan esitetyt ajatukset ovat kovin tuttuja alkaen perusteluista paremman kustannusinformaation eli toimintolaskennan tarpeelle. Ns. 'perinteistä' kustannuspaikkalaskentaa verrataan tässä tarinassa toimintolaskentaan ja kerrotaan, missä kohtaa ensimmäinen ajattelutapa voi johtaa harhaan. Jos liikkeenjohdolle muodostuu tämän seurauksena väärä käsitys tuotteiden kustannuksista, voi tämä koitua yrityksen kohtaloksi.

Kustannuslaskennan pitäminen ajan-tasalla on siis liikkeenjohdollisesti mitä relevantein kysymys, ennen, nyt ja tulevaisuudessa.

Toimintolaskennan idean esittely toteutetaan tässä uskollisena Cooperin ja Kaplanin alkuperäisteksteille ja niiden perusteella muodostetuille suomenkosisille. Tässä esitellään paljon toimintolaskennalle erityisiä käsitteitä. Napakat määritellyt valaisevine esimerkkeineen esitetään toimintoille, resurssi- ja toimintokohdistimille kuin myös kustannusaltaille. Kustannuksia ei tässä 'jaeta' tai 'jyvitetä' vaan – 'kohdistetaan' huolella toimintojen kulutuksen mallinnukseen perustuvaa aiheutumista noudattaen.

Toimintolaskennan lisäksi esitys jatkuu toimintojohtamisella. Siis idealla siitä, että kustannukset eivät laskemalla vähene vaan kustannuksiin vaikuttamisen täytyy integroitua tiiviisti osaksi yrityksen johtamiskäytäntöjä. Laskemisella on yhteys strategiaan kahdella tapaa.

Toisaalta toimintaa on pyrittävä suuntaamaan kilpailuasemaa paremmaksi vastaen. Ja tässä toimintolaskenta voi auttaa tunnistamalla resurssien tuhlausta ja mahdollisuuksia voimavarojen käytön uudelleensuuntaukseen. Toisaalta toimintolaskenta strategiaan perustuvine tuloksellisuusindikaattoreineen voi auttaa strategian toimeenpanon valvonnassa. Tätä teemaa käsitellään usein tuon toisen strategisen johdon laskentatoimen keskeisen innovaation, Balanced Scorecardin, yhteydessä.

Kirjan muita sisältöjä ovat toimintolaskennan käyttöönotto, resurssijattelu, laatujohtaminen, aikaperusteinen johtaminen, benchmarking ja toiminnan jatkuva parantaminen. Kaikkien näiden yhteys kannattavuuden parantamiseen selviää. Kaiken kaikkiaan kirja seuraa hyvin toimintolaskennan evoluutiota.

Viides uudistettu painos on hioutunut esitys aiheesta. Virheet, joita etenkin laskuesimerkkeihin usein tuppaa ensipainoksissa jäämään, lienee aikaa siten korjattu. Sisällöt ja esimerkit ovat

varmasti lukuisien koulutuspäivien mitaan ottaneet nykyisen muotonsa. Kirja on helposti luettava esitys aiheesta. Hyvää ovat havainnollistavat, tiiviit numeroesimerkit.

Kirjoittaja Kari Alhola
Sarja Talentum Pro
Kustantaja Alma Talent, 2016

Professori, KTT
Jukka Pellinen
Jyväskylän yliopiston kauppa-
korkeakoulusta esittelee
ajankohtaisia
laskentatoimen ja
taloushallinnon
kirjauutuuksia.

Paikallisuus ja digikanavat fokuksena Suomen Tilintarkastajien jäsenpalveluissa

Koulutus- ja jäsenpalvelupäällikkö Carita Mäkisellä on takanaan erittäin vilkas syksy. Tilintarkastajayhdistyksen alueellisessa toiminnassa on saatu iso vaihde päälle ja jäsenpalvelujen kehittämistä on jatkettu määrätietoisesti digihengessä.

TEKSTI / TARJA SVIILI KUVA / AKI RASK

Jäsenet pääsevät nyt entistä paremmin päivittämään tietojaan ja verkostoitumaan paikallisesti. Samanaikaisesti jäsenille tärkeää ajankohtaista ammatillista tietoa on aiempaa paremmin saatavilla ajasta ja paikasta riippumattomasti yhdistyksen digitaalisissa kanavissa, **Carita Mäkinen** kertoo.

Alueellinen toiminta innostaa

Mäkinen on erityisen iloinen siitä, että alueellinen toiminta on saatu käyntiin toden teolla. Tämän syksyn aikana jäsenet ovat päässeet mm. keskustelemaan asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastuksesta viidellä eri paikkakunnalla sekä uudesta tilintarkastuskertomuksesta, hallinnon tarkastuksesta ja kokorajoista keskustelutilaisuuksissa mm. Helsingissä, Tampereella ja Turussa.

Hänen mukaansa korkea osallistumisaste tilaisuuksissa kertoo, että paikallistoiminnalle on ollut selkeä tilaus ja jäsenpalautteen pohjalta rakennettu alueellisen toiminnan konsepti on koettu toimivaksi.

– Uusien yhteyshenkilöiden ansios- ta esimerkiksi Turussa ja Helsingissä on aktivoitunut entisestään. Tilaisuuksia

toivotaan myös useammin, esimerkiksi Tampereella jäsenemme toivovat, että yhteisiä tilaisuuksia pidettäisiin kerran kuukaudessa.

Alueelliset koulutus- ja keskustelutilaisuudet ovat jäsenille pääosin maksuttomia. Toiminnan maantieteellistä kattavuutta vahvistetaan edelleen.

– Vaasassa ja Jyväskylässä pyrimme järjestämään vuosittain 1–2 tilaisuutta. Ja Ouluun etsimme parhaillaan yhteyshenkilöä paikallistoimintaa vetämään. Toivonkin vinkkejä kandidaateista Pohjois-Suomen alueelta, sanoo Mäkinen.

Tammikuussa pyörähtää käyntiin Ajankohtaista laaduntarkastuksista -kiertue. Tilaisuus pidetään kahdeksalla eri paikkakunnalla.

Verkostoitumista sidosryhmien kanssa

Suomen Tilintarkastajat ry:n koulutus- ja jäsenpalvelupäällikkö korostaa, että alueellinen toiminta mahdollistaa myös aktiivisen vuoropuhelun tilintarkastajien ja heidän paikallisten sidosryhmien välillä.

– Kannustamme alueelliseen toimintaan osallistuvia jäseniä hyödyntämään tilaisuuksia myös verkostoitu-

miseen paikallisten kauppakamarien, yliopistojen, korkeakoulujen, pankkien ja yrittäjäjärjestöjen kanssa unohtamatta tietenkään oman alueen kansanedustajia.

Mäkinen toivoo, että sidosryhmät löytäisivät alueelliset tilaisuudet, koska ne ovat hyvä foorumi pysyä ajan tasalla tilintarkastusalaan ja taloudelliseen raportointiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Tilattava digitalenne saanut hyvän vastaanoton

Yhdistyksen jäsenkoulutuksessa on tänä syksynä kokeiltu pilottiluonteisesti erikseen tilattavaa digitalennetta, johon taltioitiin joulukuussa pidetty Ajankohtaista alalla – valmistaudu tilinpäätöksen tarkastukseen -koulutus.

– Tallenne sisältää jokaisesta esityksestä oman osionsa ja sitä voi katsoa haluamassaan järjestyksessä juuri silloin, kun itselle parhaiten sopii, kertoo Mäkinen.

Uusi maksullinen jäsenkoulutus- tuote on saanut myönteisen vastaanoton etenkin maakunnissa. Mäkinen toivoo jäseniltä edelleen palautetta talenteesta, koska tavoitteena on tarjota

Alueelliset yhteyshenkilöt

Helsinki: Helena Sinisalo, Ilkka OT Tähtinen
Tampere: Teemu Suoniemi, Heidi Pirttijoki
Turku: Osmo Soinio, Juha Heikkola
Pori: Kaarina Pyydönniemi, Esa Paananen
Kouvola: Leena Anttila, Jarmo Kuntonen
Kuopio / Joensuu: Arja Ylönen, Kaisa Lappalainen
Jyväskylä: Teemu Laitinen, Sami Kiviluoma

Vaasaan ja Ouluun etsitään parhaillaan alueellisen toiminnan yhteyshenkilöitä. Ilmoittaudu tai vinkkaa sopivasta henkilöstä!

ensi vuonna tallenteita vähintään kahdesta tilaisuudesta.

– Tarkoitus on myös, että julkaisimme jatkossa digitalenteita keskustelutilaisuuksista jäsensivuilla.

Koulutusportaali hyötykäyttöön

Carita Mäkinen kiittää jäseniä aktiivisesta palautteesta loppusyksystä tehtyyn jäsenkyselyyn, jossa kerättiin käyttäjäkokemuksia jäsenille tarkoitusta koulutusportaalista. Henkilökohtaisilla käyttäjätunnuksilla toimivassa palvelussa pääsee ilmoittautumaan ST-Akatemia Oy:n koulutuksiin sekä alueellisen toiminnan tilaisuuksiin. Lisäksi valvojan vuosi-ilmoitusta varten tarvittavan koulutusraportin saa tulostettua portaalista.

– Portaalilla aktiivisesti käyttävät ko- kevat sen pääosin toimivaksi ja helpokäyttöiseksi. Joidenkin kohdalla portaalin käyttö on jäänyt vähäiseksi kirjautumisongelmien takia. Tehostunut tiedottaminen portaalista on kuitenkin tepsinyt ja se näkyy portaalin lisääntyneenä käyttönä, iloitsee Mäkinen.

Aktiivista tiedotusta ja opastusta jatketaan, jotta mahdollisimman moni jäsen hyödyntäisi portaalilla. Myös kyselyssä saatuja hyviä ehdotuksia ja ideoita tullaan hyödyntämään portaalin jatkokehittämisessä. □

Carita Mäkinen rohkaisee mukaan alueelliseen toimintaan. – Tilaisuudet tarjoavat oivallisen foorumin verkostoitua paikallisten kauppakamarien, yliopistojen, korkeakoulujen, pankkien yrittäjäjärjestöjen kanssa.

Pykäläpilotti

Pykäläpilotti-palstan ovat koonneet **Jenni Parviainen** (Senior Associate) ja **Anne Vanhala** (Senior Associate) Castrén & Snellman Oy:stä.

Muun kuin taloudellisen tiedon raportointia koskeva hallituksen esitys (HE 208/2016 vp) annettu eduskunnalle

Kirjanpitolakiin on ehdotettu muutosta, jolla kansallisesti implementoidaan direktiivi 2014/95/EU tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamisesta.

Muu kuin taloudellisten tietojen raportointi on jatkossa pakollista suurille yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille, joiden henkilömäärä ylittää tilikauden aikana keskimäärin 500 henkilöä. Annettavan selvityksen tulee sisältää tietoja ympäristöasioista, sosiaalisista ja työntekijöihin liittyvistä seikoista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korrupti-

on ja lahjonnan torjunnasta. Hallituksen esityksen mukaan selvitys voidaan antaa osana toimintakertomusta tai erillisenä yritysraporttina. Tilintarkastajan tulee todentaa selvityksen olemassaolo, mutta sisällön varmentaminen ei ole lain mukaan pakollista.

Lisäksi suurien listayhtiöiden tulee julkistaa monimuotoisuuspolitiikkansa, josta valtiovarainministeriö tulee antamaan tarkemmat säännökset asetuksella. Hallituksen esityksen mukaiset selvitykset julkistetaan ensimmäisen keran tilikaudelta, joka alkaa 1. tammikuuta 2017 tai välittömästi sen jälkeen. □

Esitys uudeksi laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (HE 228/2016 vp) eduskunnan käsiteltävänä

Pääosa rahanpesulain muutoksista koskevat lain mukaisia ilmoitusvelvollisia, mutta lakiehdotukseen sisältyy kaikkia oikeushenkilöitä koskeva velvollisuus ilmoittaa tosiasialliset edunsaajansa rekisteriin. Tiedot tosiasiallisista edunsaajista on toimitettava rekisteriin 30.6.2019 mennessä.

Ilmoitusvelvollisten osalta lakiehdotus edellyttää kirjallisen riskiarvion laatimista. Arviossa sen tulee huomioida riskitekijät, jotka liittyvät sen asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin, palveluihin, liiketoimiin tai jakelukanaviin.

Lakiehdotus edellyttää, että ilmoitusvelvollisella on käytössään toimintaperiaatteet, valvontatoimenpiteet, joilla vähennetään tai hallitaan tehokkaasti toiminnassa tunnistettuja riskejä. Ilmoitusvelvollisilla on velvollisuus seurata ja kehittää toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa. Yhtenä osana valvontaa lakiehdotus edellyttää ilmoitusvelvollisilta jatkossa riippumattomaa ja nimetöntä ilmiantokanavaa (whistleblow) lain sääntelemistä asioista.

Uusien säännösten täytäntöönpanon tehostamiseksi lakiehdotuksessa on asetettu aiempaa ankarammat sanktiot ilmoitusvelvollisille, jos nämä rikkovat rahanpesulaissa asetettuja velvollisuuksiaan. Lain odotetaan tulevan voimaan alkuvuodesta 2017. □

Esitys perintö- ja lahjaverolain sukupolvenvaihdoshuojenuksen soveltamisesta alaikäiseen perinnönsaajaan (HE 245/2016 vp) vedetään pois

Perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:ssä säädetään maatalojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdoshuojenuksesta. Huojennuksen saaminen edellyttää, että verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saadulla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista taikka muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä.

Säännöksissä ei erityisesti ole otettu huomioon tilannetta, jossa saajana on alaikäinen. Sukupolvenvaihdoshuojenuksen voidaan myöntää myös alaikäiselle, joka itse jatkaa elinkeinon tai maatalouden harjoittajan toimintaa. Osakeyhtiöiden kohdalla huojennussäännöksissä tarkoitettuna jatkamisena on perinteisesti pidetty sitä, että saaja osallistuu yhtiön toimintaan hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana tai muissa yhtiönjohtotehtävissä. Osakeyhtiölain mukaan vajaan tai ei kuitenkaan voi toimia osakeyhtiön hallituksen jäsenenä eikä toimitusjohtajana. Osakeyhtiön osakkeita perintönä saavalle, joka ei ikänsä vuoksi voi osallistua yhtiön toimintaan, ei käytännössä voida myöntää veronhuojennusta edes siinä tapauksessa, että hänen edunvalvojansa osallistuu toimintaan huojennusedellytykset muutoin täyttävällä tavalla.

Hallitus antoi kesällä esityksen laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta (HE 175/2016 vp),

jossa ehdotettiin useita muutoksia perintö- ja lahjaverolakiin. Yksi ehdotetuista muutoksista koski juuri alaikäisen perinnönsaajan asemaa. Perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään ehdotettiin lisättäväksi uusi 9 momentti, jonka mukaan kun alaikäisen perillisen perintöosaan kuuluu huojennuksen edellytykseksi säädetty osa osakeyhtiön omistamiseen oikeuttavista osakkeista, voitaisiin yritystoiminnan jatkamisen arvioimisessa perillisen jatkamisena pitää myös edunvalvojan toimintaa osakeyhtiössä.

Marraskuun lopussa hallitus antoi kuitenkin uuden esityksen 245/2016 vp, jolla perintö- ja lahjaverolain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyvä 55 §:n 9 momentti poistetaan lakiehdotuksesta. Hallituksen perustelujen mukaan muutoksella estetään sen vaarantuminen, että esityksen 175/2016 vp mukaiset lakiehdotukset saadaan voimaansaattettua valtion talousarvioesitykseen liittyvänä lakina vuoden 2017 alusta. □

VEROHALLINNON UUSIA LAUSUNTOJA JA KANNANOTTOJA

Yhteisöjen verotus

- Ammatillisten perhekotien verotus (24.11.2016).

Yksityshenkilöiden verotus

- Johdannaisten verotus (23.11.2016)
- Elcoteq SE:n osakkeiden sekä debenttuuri- ja hybridilainojen arvonmenetys tuloverolain mukaisessa verotuksessa (23.11.2016)
- Kuolinpesien luovutusvoitot ja -tappiot verotuksessa (16.11.2016)
- Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj:n osakkeiden arvonmenetys (11.11.2016)
- Elinkeinoyhtymän osakkaan matkakulut (10.11.2016)
- Digia Oyj:n osittaisjakautumisessa syntyneen Qt Group Oyj:n ja Digia Oyj:n osakkeiden hankintamenon määrittäminen verotuksessa (26.10.2016)
- Peitelty osinko (17.10.2016)
- TEL-lisäeläkejärjestelmään perustuvan edun lakkaamisesta saadun korvauksen verotus (13.10.2016)
- RekryKoulutus tuloverotuksessa ja ennakkoperinnässä (13.10.2016)
- Toiselta virastolta tai laitokselta saadut työmatkakustannusten korvaukset (29.9.2016)
- Puolisovähennys ja henkivakuutuskorvaus (23.9.2016).

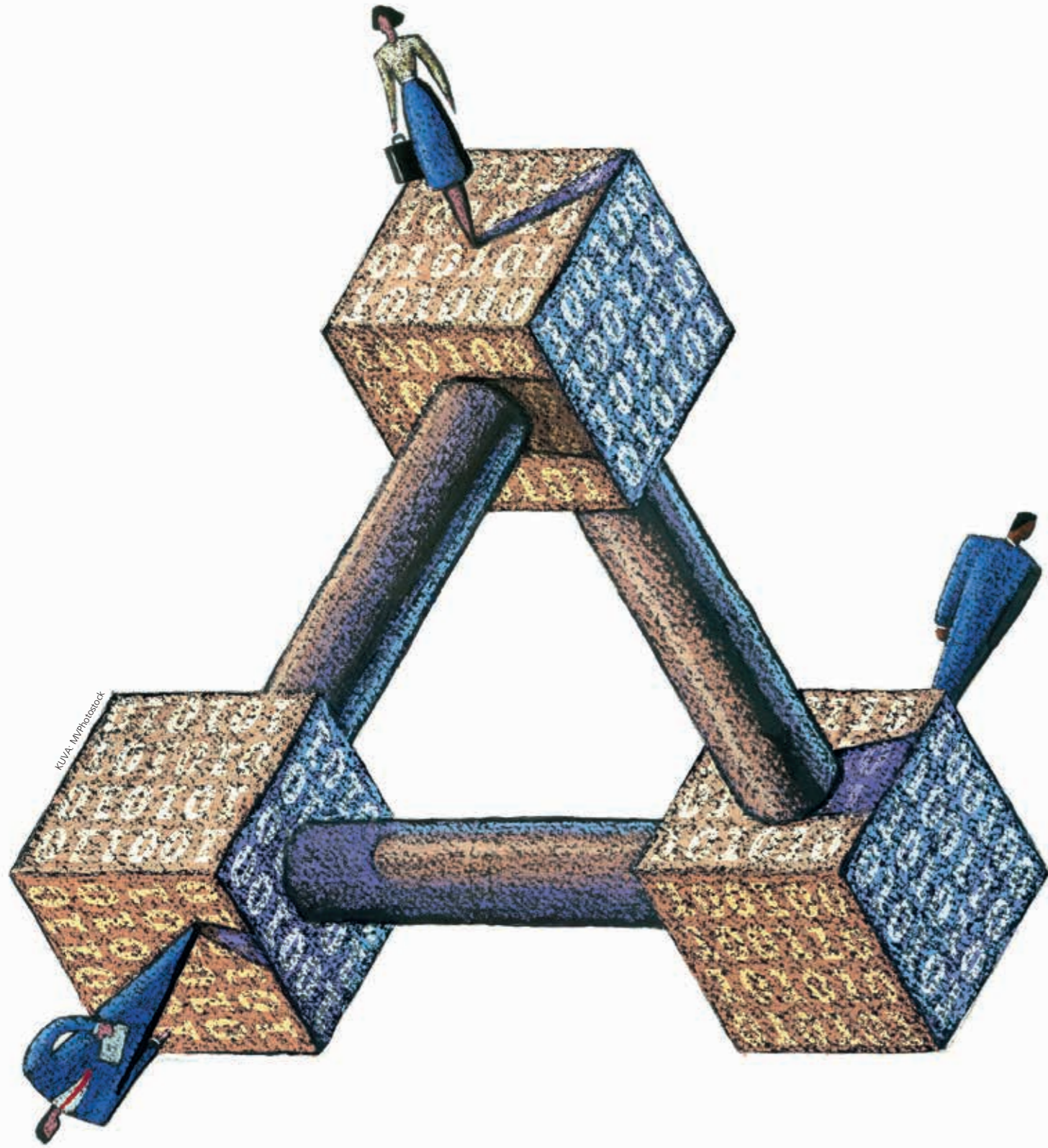
Verotusmenettely

- Verohallinnon ohje ns. DAC2-direktiivin voimaanpanolain sekä verotusmenettelylain 17 b ja c §:n soveltamiseksi (1.11.2016)
- Rakentamattomien rakennuspaikkojen ilmoittaminen (25.10.2016)
- Tuloverotuksen julkiset tiedot verovuosi 2015 (24.10.2016)
- Rikosoikeudenkäynnissä sovellettava itsekriminointisuoja ja sen vaikutus verotusmenettelyssä (30.9.2016).

Verohallinnon päätöksiä

- Verohallinnon päätös luonnollisille henkilöille ennakonkannossa maksuunpantavan ennakoveron laskentaperusteista vuonna 2017 (24.11.2016)
- Kuntien ja seurakuntien tuloveroprosentit vuonna 2017 (24.11.2016)
- Verohallinnon päätös henkilökohtaisen pidätysprosentin laskentaperusteista eläkettä ja eläkkeensaajan palkkatuloa varten vuodelle 2017 (24.11.2016)
- Verohallinnon päätös henkilökohtaisen pidätysprosentin laskentaperusteista palkkatuloa varten vuodelle 2017 (24.11.2016)
- Verohallinnon päätös korkotulon lähdeverosta annetussa laissa tarkoitettua koronmaksajan yleisestä tiedonantovelvollisuudesta (24.11.2016)
- Verohallinnon päätös yhteisön tilikauden ennakon alarajasta ja kantoeristä (17.11.2016)
- Verohallinnon päätös matkakuluvähennyksen määrästä vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa (16.11.2016)
- Verohallinnon päätös yhteisöjen ja yhteisetuoksien verotuksen päättymisajankohdasta (10.11.2016)
- Verohallinnon päätös pellon keskimääräisestä vuotuisesta tuotosta ja salaojituslisästä (26.10.2016)
- Verohallinnon päätös metsän keskimääräisestä vuotuisesta tuotosta (26.10.2016)
- Verohallinnon päätös muiden verovelvollisten kuin yhteisöjen ja yhteisetuoksien verovuoden 2015 verotuksen päättymisestä (6.10.2016)
- Verohallinnon päätös yleisestä tiedonantovelvollisuudesta annetun päätöksen muuttamisesta (27.9.2016)
- Verohallinnon päätös ennakonpidätysvelvollisuudesta vapauttamisesta annetun päätöksen muuttamisesta (27.9.2016).

Veroasiantuntijoiden MUUTTUVA ROOLI tilintarkastusyhteisöissä

Ensimmäiset kokopäiväiset veroasiantuntijat aloittivat työnsä suurissa tilintarkastusyhteisöissä vasta 1980-luvulla. Avustavasta asiantuntijasta on kehittynyt kansainvälisen yritys- ja henkilöverotuksen osaaja, jolta asiakkaat hakevat apua jatkossa erityisesti compliance-kysymysten hallintaan.

TIMO TORKKEL

Tilintarkastusyhteisöissä on paljon veroasiantuntijoita. Ensimmäiset kokopäiväiset veroasiantuntijat aloittivat 1980-luvulla, ala on kasvanut voimakkaasti ja kasvaa jatkossakin. Suurimmissa tilintarkastusyhteisöissä on jo nyt suuruusluokkaa 150 päätoimista veroasiantuntijaa per yhteisö ja muut lakiasiantuntijat ovat vielä tämän päälle.

Vero-osastoja perustettiin 1980-luvulla

Veroasiantuntijoiden työt liittyivät aluksi tilintarkastuksessa avustami-

seen, sitten tuli ensisijaisesti tilintarkastusasiakkaiden ja myöhemmin myös muiden asiakkaiden konsultointi ja kansainvälisyys huipentuen vuoden 2008 finanssikriisiin. Tämän jälkeen alkoivat veroriidat, nyt esille ovat nousseet BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) ja EU:n vastaavat hankkeet. Kaiken tämän jälkeen konsultointi on jäänyt vähemmälle ja sen sijaan compliance -tyyppinen työ on kasvanut ja kasvaa jatkossa.

Suurimpien tilintarkastusyhteisöjen vero-osastot aloittivat omina osastoina 1980-luvulla. Esimerkiksi Widenin verojaosto aloitti toimintansa eril-

lisenä jaostona 1.5.1986. Jaostoon kuului kaksi veroasiantuntijaa. Näistä KHT **Bengt Nyholm** oli tullut yhtiön palvelukseen 1.8.1982 ja KTM **Vesa Kumpulainen** oli tullut yhtiön palvelukseen 1.3.1986. KHT Bengt Nyholm toimi silloisen verojaoston vetäjänä.

Alkujaan vero-osastojen tehtävinä oli antaa verotukseen liittyvää palvelua yhtiöiden asiakkaille ja tilintarkastajille. Palvelut käsittivät muun ohessa seuraavia: EVL, TVL, ennakkoperintälaki, liikevaihtoverolaki, leimaverolaki, lahja- ja perintöverolaki, kansainvälinen verotus, verosuunnittelu, tilinpäätösten tarkastus verotuksen osalta, avusta-

→

”

JATKOSSA SIIRTOHINNOITTELUN PAINOPISTE MUUTTUNEE VERORIIDOISTA SIIRTOHINTOJEN ENNAKOLLISEEN VARMISTAMISEEN.

minen veroilmoitusten teossa, verotuspäätösten läpikäynti, avustaminen vastineiden ja valitusten laadinnassa, yrityskauppoihin liittyvät vero-ongelmat, verotusta koskeva tiedottaminen ja sisäinen koulutus sekä veroasioita käsittelevän kirjaston ylläpito.

Veropalveluiden laajempi kehitys oli 1980-luvulla vielä maltillista. Monesti vuoden työpiikki saattoi ajoitua alkuvuoteen – olivathan useimmat merkittävät verotukseen vaikuttavat ratkaisut voimakkaan kirjanpitosidonnaista.

Palvelut kehittyivät vauhdilla 1990-luvulla

Tilintarkastusyhteisöjen veropalveluiden kehitys vauhdittui 1990-luvulla, erityisesti 1990-luvun taloudellisen taantumän taituttua sen jälkimmäisellä puoliskolla.

Veroasiantuntijoiden työnkuva muuttui ja monipuolistui. Ensimmäiset muualla kuin pääkaupunkiseudulla olevat asiantuntijat aloittivat laajemmin 1990-luvulla Tampereella, Turussa ja Oulussa.

Aikaisempi alkuvuoden työpiikki madaltui, kun Suomen veropolitiikassa siirryttiin aikaisempaa alempiin yhteisöverokantoihin ja laajempaan veropohjaan. Liikevaihtoverotuksesta siirryttiin EU-jäsenyyden

myötä arvonlisäverotukseen ja muutoin yritysverotus alkoi saada EU-oikeudellisia vaikutteita muun ohessa yritysjärjestelydirektiivin, emo-tytäryhtiödirektiivin ja hiljalleen lisääntyneen EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön myötä.

Kasvavaa kysyntää kansainvälisille yritysveropalveluille 2000-luvulla

Vuosituhanen vaihtuessa, erityisesti IT-yritysten ja muidenkin yritysten voimakkaan kasvun ja kansainvälistymisen myötä, yritysverotuksen erityisosa-alue, kansainvälisen yritysverotuksen palvelut kansainvälisine yritysjärjestelyineen nousivat merkittäviksi. Samoin siirtohinnoittelun ensimmäiset laajat toimeksiannot konkreetisoituivat.

Veroasiantuntijoiden työnkuva koki melkoisia muutoksia internet-kuplan puhjettua ja Enron-skandaalin seurauksena. Internet-kuplan puhkeamisen jälkeen työnkuva muuttui luovutusvoittojen verovapauden suunnittelusta tappioiden vähennyskelpoisuuden suunnitteluun. Enron-skandaalin myötä erityisesti mahdollisuudet tarjota palveluita Yhdysvalloissa listatuille tilintarkastusasiakkaille supistuivat.

Erikseen on nostettava esille tilintarkastusyhteisöjen palvelutarjoaman muutos veropalveluista myös lakipalveluihin. Lakipalvelut alkoivat vuosituhanen vaihteen jälkeen. Lakipalvelut sopivat hyvin osaksi veropalvelutarjoamaa. Esimerkkinä mainittakoon, että tilintarkastusyhteisöt suunnittelevat paljon vero-oikeudellisissa toimeksiannoissa yritysrakenteiden rakenneuutoksia, joissa yritysrakenteiden yhtiöoikeudellinen käytännön toteutus voi tuoda mukanaan asiakkaille huomattavia synergiahyötyjä.

Verotuksen osa-alueet ja painopisteet monipuolistuneet
Aloittaessani 1.4.1997 KPMG:n palveluksessa aloittelevana nuorena ve-

roasiantuntijana KPMG:n veropalveluissa oli noin 20 asiantuntijaa. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa veroasiantuntijoiden lukumäärä oli jo yli 30 henkilöä. Vuonna 2007 asetettiin pidemmän aikavälin tavoitteeksi 100 asiantuntijan tiimi. Kovan työn jälkeen merkkipaalu saavutettiin vuonna 2008. Tilikauden 30.9.2008 päätteeksi meitä oli 103 asiantuntijaa.

Verotuksen osa-alueet ja painopisteet ovat monipuolistuneet, ja niin ovat tilintarkastusyhteisöjen palvelutkin. Nyttemmin yritysverotus voidaan jakaa kotimaiseen ja kansainväliseen yritysverotukseen. Välillinen verotus on tietoteknistynyt, jolloin perinteisen asiantuntijatyön ohella erilaiset data-analyytit ovat tulleet osaksi asiantuntijoiden arkea.

Välillinen verotus kattaa paitsi arvonlisäverotuksen, mutta myös esimerkiksi vakuutusmaksuverotuksen, valmisteverotuksen ja tulliverotuksen. Näiden lisäksi kansainväliseen henkilöverotukseen, sosiaaliturvaan ja liikkuvuuteen samoin kuin yritysjärjestelyihin, siirtohinnoitteluun ja lakisääteisten velvoitteiden hoitamiseen liittyvät palvelut ovat nousseet merkittäviksi.

Lakipalvelut täydentäneet palvelutarjontaa

Veropalveluiden rinnalle vahvaksi palvelualueeksi on muodostunut lakipalvelut. Lakipalveluissa painopisteitä ovat muun ohessa yritysjärjestelyt ja -kaupat, sopimusoikeus, työoikeus, riidanratkaisu ja lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen.

Tilintarkastusyhteisöt palvelevat suomalaisia pörssinoteerattuja ja muita suuria yrityksiä, samoin kuin ulkomaisten yritysten suomalaisia tytäryhtiöitä ja sivuliikkeitä. Tämän lisäksi useat tilintarkastusyhteisöt ovat pitäneet keskiössä palveluhalua ja -kykyä niin pääkaupunkiseudulla kuin muilla maantieteellisillä alueilla toimivassa pk-yrityskentässä.

Työsarkaa siirtohinnoittelusta ja EU-vero-oikeudesta

Keskustelin hiljan Vaasan yliopiston vero-oikeuden professori **Juha Lindgrenin** kanssa verotuksen ilmiöistä. Totesimme, että 2000-luvun alun internet-kuplan aikana ajankohtainen teema oli kansainvälistyminen. Tämän jälkeen keskeiseksi teemaksi muodostui internet-kuplan aikana maksettujen, jälkepäin arvioiden ylisuurten hintojen, tappioiden realisoinnit, jotka sittemmin lainsäätäjät lainmuutoksilla lopetti.

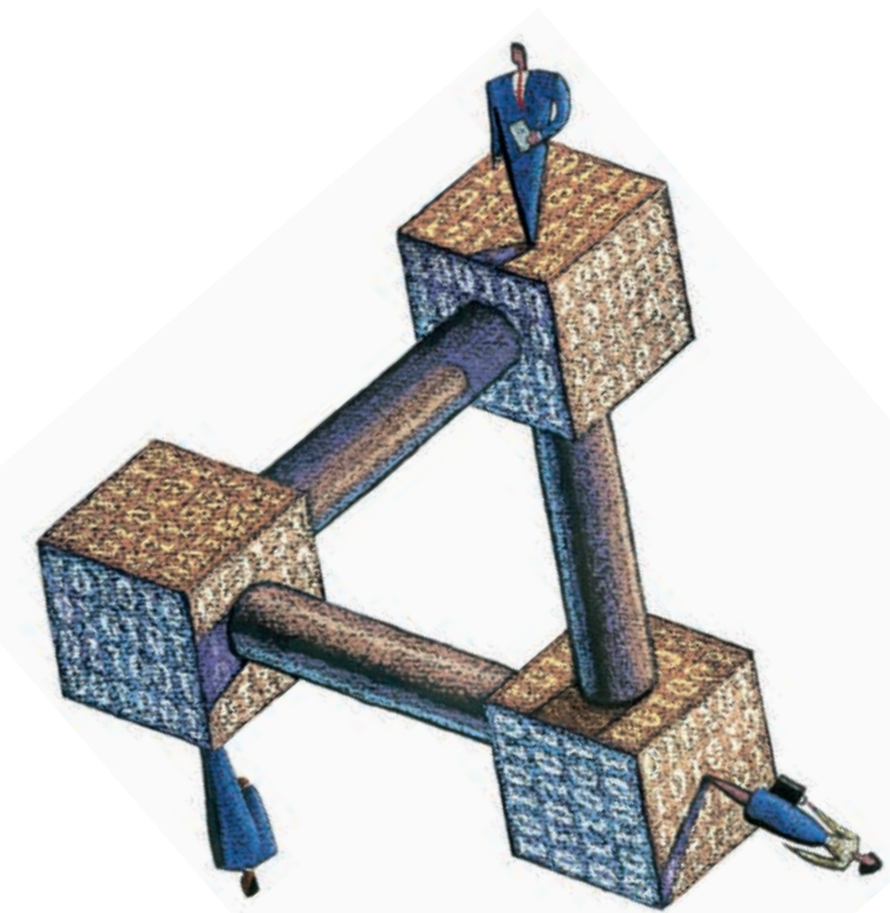
Tätä seurasi finanssikriisiä edeltänyt yritys- ja kiinteistökauppojen buumi. Finanssikriisin jälkeen esille on noussut uusia teemoja – muun ohessa EU-vero-oikeus, siirtohinnoittelu sekä uusimpina OECD:n BEPS-hanke, EU:n vastaavat hankkeet ja maailmanlaajuisten raportointivelvoitteiden ulkoistukset.

Uusimmista teemoista EU-vero-oikeus on näkynyt ennen kaikkea kansainvälisten portfoliosijoitusosinkojen lähdeverotuksessa. Tämä teema varmasti vielä kehittyy, mutta todennäköisesti tasaantuvalla vauhdilla. Jatkossa jää nähtäväksi, minkälaisia vaikutuksia EU:n yhtenäisen yritysveropohjan hanke tuo tullessaan.

Siirtohinnoittelu on ollut usean viime vuoden ajan iso asia, ja niin se tulee olemaan vielä vuosia, joskin painopiste tulee muuttumaan veroriidoista siirtohintojen ennakkolliseen varmistamiseen. Tulossa ovat vasta OECD:n BEPS-hanke ja EU:n väärinkäytösdirektiivi. Maailmanlaajuisten raportointivelvoitteiden ulkoistamiset ovat nousussa. Näiden parissa riittää varmasti uutta työsarkaa myös tilintarkastusyhteisöjen asiantuntijoille lähivuosina.

Sääntely-ympäristön muutokset pitävät toimialan dynaamisena

Tilintarkastusyhteisöjen asiantuntijoiden työhön vaikuttaa kansainvälinen sääntely-ympäristö. 2000-luvun merkittävä muutos oli Enron-skandaalin jälkeen seurannut Yhdysvalto-

jen SOX-sääntely ja tätä seuranneet rajoitteet palvelulla Yhdysvalloissa listattuja tilintarkastusasiakkaita.

Yliä suurempi muutos on parhailaan vireillä – EU:n Audit Reform, joka tulee voimaan vuoden 2017 alusta. Tilintarkastusyhteisöjen asiakasyritysten liiketoiminta muuttuu ja niin muuttuu myös sääntely-ympäristö. Nämä muutokset pitävät toimialan dynaamisena.

Tilintarkastusyhteisöjen asiantuntijat ovat kirjoittaneet monia väitöskirjoja ja muita ammatillisia kirjoja, samoin kuin lukemattomia kotimaisia ja ulkomaisia ammatillisia ja tieteellisiä artikkeleita kuin myös kirjoittaneet lausuntoja lakimuutoshankkeista ja käyneet esittämässä kantojaan Eduskunnassa. Luennointi on tilintarkastusyhteisöjen asiantuntijoille arkea. Tämä työ jatkuu.

Vaikka suurimpien tilintarkastusyhteisöjen vero-osastot aloittivat omi-

na osastoina vasta 1980-luvulla, tämä ei tarkoita, etteikö tilintarkastusyhteisöillä olisi ollut niiden historian alusta lähtien vahvaa vero-osaamista. **K. A. Widenius, Edvin Sederholm ja Juho Someri** perustivat 12.9.1926 nimetään kantavan tilintarkastustoimiston, joka merkittiin kaupparekisteriin kuukautta myöhemmin. Toimiston perustajista K. A. Widenius oli Suomen ensimmäisen, vuoden 1921 tulo- ja omaisuusverolain selostajia tiiviillä teoksellaan ”Verotuskysymyksiä” vuodelta 1921. □

Timo Torkkel, KTT,
Senior Tax Partner
vastaa KPMG Oy Ab:n
veropalveluista.

Pelissäännöt selviksi

– asianajajan kokemuksia veroprosessista

Tuomioistuinratkaisujen seurauksena prosessisäännökset ovat muuttumassa yhä keskeisempään rooliin myös veroasioiden käsittelyssä. Olennainen osa veroprosessioikeutta ovat prosessiväitteet, joita tuomioistuin arvioi ennen aineellisia asiakysymyksiä.

EINARI KARHU

Ennen kuin urheilujoukkueet ryhtyvät mittelemaan paremmuudesta, on osapuolten kesken sovittava pelialueen rajoista, pelivälineistä, pelin kestosta ja pelin säännöistä. Vasta tämän jälkeen joukkueet selvittävät, kumpi suoriutuu paremmin itse pelistä näiden asetettujen reunaehtojen puitteissa. Mikäli asetettuja sääntöjä ei noudateta, ei näin tehtyä maaliakaan tule hyväksyä, vaikka joukkue olisi siinä muuten onnistunut.

Vero-oikeuden hallintoprosessi

Vastaavalla tavalla prosessisäännökset ja prosessinedellytykset muodosta-

vat vero-oikeudessa hallintoprosessin, muutoksenhaun ja lainkäytön reuna- viivat. Näitä tulee noudattaa, kun verosäännöksen aineellista sisältöä ryhdytään tulkitsemaan.

Veroasioissa lainkäytön sääntökirjan muodostavat erityisesti laki verotusmenettelystä sekä hallintolainkäyttölaki, joiden muodostaman pelikentän sisällä varsinaista aineellista verokysymystä arvioidaan. Muutoksenhaun ja veroprosessin pelisääntöjen on oltava kaikille osapuolille selviä jo ennen kuin itse aineellisoikeudellista kysymystä ryhdytään arvioimaan.

Tässä artikkelissa arvioidaan veroprosessin keskeisiä prosessuaalisia edellytyksiä ja periaatteita. Huomio keskittyy hallintoprosessiin erityises-

ti hallintotuomioistuimissa, mutta samoja periaatteita voidaan kuitenkin monilta osin noudattaa myös hallintomenettelyssä esimerkiksi verotuksen oikaisulautakunnassa tehtäviin päätöksiin.

Hallintoprosessin ehdottomat edellytykset

Hallintoprosessin menettelylliset periaatteet on säädelty hallintolaissa ja hallintolainkäyttölaissa. Vaikka hallintoprosessia koskeva sääntely on suhteellisen pääpiirteistä ja joustavaa, se määrittää reunaehdot, joita veroprosessissa tulee seurata.

Osa prosessuaalisista reunaehdoista on tuomioistuinta ohjaavia ns. prosessinedellytyksiä, joita ilman edelly-

KUVA: M/PHOTOSTOCK

tyksiä aineellisten kysymysten arvioimiselle ei ole. Valitus tai siinä esitetty vaatimus jätetään kokonaan tutkimatta, jos tutkimiselle ei ole prosessuaalisia edellytyksiä tai tutkimiselle on muu este. Jos kyse on prosessinedellytyksestä, jota ei voida korjata, ei aineellista kysymystä voida tutkia hallintoprosessissa lainkaan.

Käytännössä hallintoprosessin ehdottomina prosessinedellytyksinä voidaan tunnistaa ainakin tuomioistuimen toimivalta ja päätöksentekijän esteellisyys, hallintopäätöksen valituskelpoisuus ja valittajan valitusoikeus sekä valitusajan noudattaminen.

Tuomioistuimen toimivalta ja päätöksentekijän esteellisyys

Hallintotuomioistuinta koskevat vaatimukset edellyttävät tuomioistuimen toimivaltaisuutta, päätösvaltaista kokoonpanoa ja päätöksentekijöiden esteettömyyttä. Veroasioissa nämä eivät käytännössä useinkaan aiheuta ongelmia, sillä näissä edellytyksissä olevat puutteet ovat yleensä korjattavissa viran puolesta.

Toisin sanoen, vaikka valitus olisi jätetty väärään tuomioistuimeen, ei se valitusta kaada, kunhan asia on siirretty oikeaan tuomioistuimeen ennen päätöksen tekemistä. Mikäli esimer-

kiksi valituksen määräaika umpeutuu sen vuoksi, että valitus on jätetty väärään oikeuspaikkaan, on asia arvioitava määräaika koskevien edellytysten osalta erikseen.

Sen sijaan esteellisyyttä koskevia prosessiväitteitä esiintyy säännöllisesti myös veroasioissa. Esteellisyys-säännösten tarkoituksena on turvata se, ettei asian ratkaisija ole asianosaisiin tai itse asiaan sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa vaarantuisi.

Ratkaisussa KHO:2016:71 korkein hallinto-oikeus joutui arvioimaan verovelvollisen tekemää esteellisyysväi-

→

tettä, mutta katsoi, ettei samankaltaisessa asiassa annettu asiantuntijalautsunto antanut aihetta olettaa, että lausunnon antaneella henkilöllä olisi ollut ennakoasenne käsiteltävään asiaan nähden. Valituksen taustalla ollut verotuksen oikaisulautakunnan päätöstä ei siten rasittanut päätöksentekijän esteellisyys.

Hallintopäätöksen valituskelpoisuus ja valittajan valitusoikeus

Ehdottomana prosessinedellytyksenä valitusasteessa edellytetään, että käsiteltävä hallintopäätös on valituskelpoinen ja että valituksen tekijällä on valitusoikeus asiassa.

Vaikka veroasioissa hallintopäätösten valituskelpoisuus on pääsääntö, päätöksen valituskelvottomuus voi tulla vastaan esimerkiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevan asian tai joidenkin hakemusasioiden yhteydessä. Keskeytysasiassa annettuun ratkaisuun ei nimittäin saa hakea muutosta. Sen sijaan mikään ei estä hakijaa tekemästä uutta hakemusta samassa asiassa.

Myös valittajan valitusoikeus tulee hallintotuomioistuimen arvioitavaksi viran puolesta. Verolainsäädäntö perustuu periaatteelle, jossa päätöksestä saa valittaa vain se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Toisin sanoen esimerkiksi naapurin puolesta tai vahingoksi ei valitusta voi tehdä edes silloin, kun asia koetaan periaatteellisesti merkitykselliseksi.

Käytännössä hallintopäätöksen valituskelpoisuutta tai valittajan valitusoikeutta koskevat kysymykset harvoin etenevät tai nousevat esiin enää tuomioistuintasolla varsinkaan veroasioissa.

Valitusajan noudattaminen

Yleisimmin hallintolainkäytön ehdotomat prosessinedellytykset tulevat käsiteltäväksi, jos on epäily siitä, onko verotuspäätös oikaistu tai onko valitus jätetty valitusinstanssiin määräajan kuluessa, valitus jätetään tutkimatta. Määräajan jälkeen saapuneita valituksia tai tehtyjä päätöksiä ei siten

voida käsitellä vaan ne tulee hylätä aineellista kysymystä tutkimatta.

Määräajan merkitystä ehdottomana prosessinedellytyksenä veroasioissa korostaa tuore korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO:2016:158, jonka perusteella veronsaajien oikeudenvalvontayksikön tekemä vaatimus katsottiin saapuneen myöhässä, kun veronsaajien oikeudenvalvontayksiköllä ei ollut luotettavaa näyttöä sen toimittamisesta määräajassa. Siten, koska muuta ei ollut näytetty, korkein hallinto-oikeus lausui, että vasta valituksen määräajan jälkeen kirjattu valitus katsottiin myöhässä saapuneeksi eikä valitusta tullut käsitellä.

Asiassa Verohallinto oli toimittanut A Oy:n verotuksen verovuodelta 2008. Veronsaajien oikeudenvalvontayksikö teki verovelvollisen verotuksesta oikaisuvaatimuksen, joka oli päivätty ja leimattu saapuneeksi Verohallintoon 30.12.2010 eli laissa säädettyssä määräajassa. Vireille tulo oli kuitenkin kirjattu Verohallinnon tietojärjestelmään vasta 5.1.2011. Verovelvollisen asiamiehen tiedustellessa Verohallinnolta tammikuun alussa, onko oikaisuvaatimusta jätetty, asiamies oli saanut vastaukseksi, ettei vaatimusta ollut tuohon mennessä kirjattu Verohallinnon järjestelmään.

KHO:n päätöksessä korostui valitusajan noudattamisen luonne ehdottomana prosessinedellytyksenä, mutta myös kysymys näyttötaakan jakautumisesta.

Perusteluissaan KHO totesi, että asiassa oli jäänyt epäselväksi, oliko oikaisuvaatimus annettu Verohallinnolle määräajassa. Näin ollen asiakirjan katsottiin saapuneen myöhässä.

Menettelyvirheiden vaikutus määräaikaan

Oma mielenkiintoinen kysymyksensä on se, miten hallintopäätökselle tai valitukselle asetettuun määräaikaan vaikuttaa se, jos sinänsä määräajassa tehtyä päätöstä rasittaa menettelyvirhe, esimerkiksi kuulemisen laiminlyönti.

”

HALLINTOPÄÄTÖKSEN
TAI VALITUKSEN
MENESTYMISEN
PERUSTAKSI EI RIITÄ
PELKKÄ VÄITE TAI
NÄKEMYS TAPAHTUMAN-
KULUSTA VAAN SIIHEN
VETOAVAN ON
MYÖS PYSTYTTÄVÄ
OSOITTAMAAN SE
TOTEEN.

On perusteltua väittää, että viranomaisen tekemä päätös on määräajassa tehty vain, jos päätös on tehty hallintolain vaatimuksia noudattaen.

Viranomaisen ei siten voisi määräajan lähestyessä tehdä päätöstä verovelvollista kuulematta ja suorittaa kuulemista vasta valitukselle tai hallintopäätökselle asetetun ehdottoman määräajan jälkeen. Tätä tukee myös hallintolain 50 §:n asiavirheen korjaamista koskeva sääntely, jonka mukaan menettelyvirheen rasittama päätös tulee poistaa kokonaan ennen uuden, muodollisesti moitteettoman päätöksen tekemistä.

Kuuleminen ehdoton päätöksenteon edellytys

Ehdottomien prosessin edellytysten lisäksi veroprosessiin liittyy myös useita muita ajankohtaisia menettelykysymyksiä, joihin tosin liittyy tuomioistuimen harkintavaltaa.

Esimerkiksi asianosaisen kuuleminen sisältyy hyvän hallinnon periaatteisiin ja asianosaista kuulematta ei hallintopäätöstä tai valitusta voida tehdä kuin poikkeustapauksissa. Veroasian saa ratkaista asianosaista kuulematta vain poikkeuksellisesti eli käytännössä jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana, taikka jos kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Vaikka kuulemista ei muodollisesti luokiteltaisi ehdottomaksi prosessinedellytykseksi, voidaan se luokitella ehdottomaksi päätöksenteon edellytykseksi kun käsitellään asiaa, jolla voi olla verovelvolliselle negatiivisia seuraamuksia.

Näyttötaakka entistä tärkeämmässä roolissa

Myös näyttötaakkaa koskevat prosessikysymykset ovat yhä keskeisemmässä roolissa, kun hallintopäätöstä tehdään tai valitusta käsitellään. Vaikka veroasioissa ei VML 26 §:n yleisiä periaatteita lukuun ottamatta olekaan muodollisia näyttötaakkaa koskevia säännöksiä, vaan sekä verovelvollisen että veronsaajien on osallistuttava asian selvittelyyn ja ensisijainen vastuu on sillä, jolla on paremmat edellytykset esittää näyttöä, on näyttötaakka ja näyttökynnystä koskeva arviointi keskeisessä asemassa silloin, kun punnitaan verovalituksen edellytyksiä.

Korkein hallinto-oikeus antoi 7.9.2016 kaksi ratkaisua näytön arvioinnista ja näyttökynnysten ylittymisestä Verohallinnon tekemien verotuspäätösten osalta. Korkein hallinto-oikeus lausui päätöksissään, ettei verovelvolliselle voida asettaa näyttötaakkaa siitä, ettei hän ollut saanut peitellyksi osingoksi katsottuja varoja haltuunsa, eli velvollisuutta osoittaa, ettei jotain verovelvollisuuden synnyttävää tapahtumaa ole tapahtunut.

Kun sen seikan osoittaminen, että jotain ei ole tapahtunut, on käytännössä usein mahdotonta, KHO katsoi, että VML 26 §:n 1 momentin edel-

lyttämän tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi Verohallinnon olisi tullut osoittaa tai ainakin saattaa todennäköiseksi, että kysymyksessä olleet varat olivat tosiasiallisesti päätyneet verovelvollisen haltuun. Kun näin ei ollut tehty, verotuksen oikaisuille verovelvollisen vahingoksi ei ollut ollut riittäviä perusteita.

KHO:n ratkaisuista voidaan johtopäätöksenä vetää se, että molempien osallistuttua asian riittävään selvittämiseen näyttövelvollisuus on ensisijaisesti sillä osapuolella, kumpi halua vedota poikkeavaan olosuhteeseen. Toisin sanoen hallintopäätöksen tai valituksen menestymisen perustaksi ei riitä pelkkä väite tai näkemys tapahtumankulusta vaan siihen vetoavan on myös pystyttävä osoittamaan se toteen.

Prosessiväitteet olennainen osa veroprosessioikeutta

Vaikka hallintolainkäyttö on joustavaa, liittyy siihen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi epätoivottavaa tulkinnanvaraisuutta ja sen ennustettavuus on yleiseen oikeudenkäyntiprosessiin verrattuna heikko. Viime aikojen tuomioistuinratkaisut kuitenkin osoittavat, että prosessisäännökset ovat muuttumassa yhä keskeisempään rooliin myös veroasioiden käsittelyssä.

Siten prosessiväitteet eivät ole vain kiusantekoa tai verovelvollisen viimeinen oljenkorsi vaan olennainen osa veroprosessioikeutta, joita myös tuomioistuin arvioi ennen aineellisen asiakysymyksen arviointia. □

Specialist Partner **Einari Karhu** toimii asianajajana Asianajotoimisto Borenius Oy:n veropraktiikassa ja avustaa yrityksiä mm. veroriidoissa.

LÄMMINTÄ JOULUA JA VIREÄÄ UUTTA VUOTTA!

Toivotamme Balanssi-lehden ja Balanssi Online -palvelun lukijoille sekä yhteistyökumppaneillemme hyvää joulua. Kaupallisen julkaisutoimintamme nyt loppuessa kiitämme kaikkia lehden matkassa mukana olleita kuluneista vuosista ja vuosikymmenistä.

Tervetuloa ensi vuonna uusien ajankohtaisten sisältöjen pariin osoitteeseen www.suomentilintarkastajat.fi

Kustannus Oy Tase-Balans ja Suomen Tilintarkastajat ry

KUVA: MVPhotoStock

ST-AKATEMIA HAKEE UUTTA KURSSIA VIESTINTÄ- JA JULKAISUTOIMINTAAN

– Tilintarkastajayhdistyksen viestinnässä on tänä syksynä menty rohkeasti kehityksen mukana. Pyrimme toimintaamme jatkuvasti kehittämällä vastaamaan haasteisiin, joita luku- ja mediankäyttötottumusten muutokset tuovat tullessaan niin viestintään kuin kustannustoimintaankin, kertoo Minttu Sallinen.

Suomen Tilintarkastajat ry -konsernin viestinnässä ja osin myös julkaisutoiminnassa on syksyn aikana haettu uutta kurssia. Yhdistys on siirtynyt some-aikaan, uutiskirjeitä lähtee säännöllisesti ja verkkosivuja kehitetään parhaillaan. Balanssi-lehden ja Balanssi Online -palvelun lakkauttamisen myötä ajankohtaisia sisältöjä keskitetään jatkossa yhä enemmän Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuille.

Uusi online-verkkokauppa ja päivitetty tilinpäätösmallit Viestintä- ja sisältöpäällikkö **Minttu Sallisella** on tiiminsä kanssa ollut monta rautaa tulella.

– Syksyllä avattiin uudistunut, entistä helpokäyttöisempi ST-Akatemia Online -verkkokauppa. Kustannustoiminnan kivijalka eli tilinpäätösmallit uudistuvat täysin vuodenvaihteen tienoilla, kun sisältöihin tulevat vuoden 2016 alusta voimaan tulleen kirjanpitolain tuomat muutokset. Mm. uusi mikroyritysluokka tuo malleihin paljon muutoksia.

Sallinen antaa tunnustusta tilinpäätösmalli-työryhmälle, jonka jäsenet

oman työnsä ohella hoitavat vaativaa ja työlästä päivitusrakkaa tiukassa aikataulussa.

Julkaisutoiminta Balanssissa loppuu – sisällöntuotantoa kehitetään

Laskenta-alan arvostetun ammattilehden, Balanssin, julkaisutoiminta lakkaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Loppu on kuitenkin uusi alku sisältökonseptin uudistamistyölle.

– Lehden ja online -palvelun lakkautuksen myötä yksi aikakausi loppuu. Ajankohtaisten sisältöjen tuotanto kuitenkin jatkuu yhdistyksen verkkosivuilla hieman toisenlaisella konseptilla. Lakkautuksen taustalla vaikuttavat tekniset ratkaisut ja se, että tuotantoprosessin selkeyttämiseksi sisältöjä keskitetään jatkossa yksinomaan Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuille, Sallinen kertoo.

Hän pitää nyt lakkautettavaa Balanssi Online -alustaratkaisua teknisesti hyvänä, ja sen tarjoamia hyödyn-tämismahdollisuuksia viestinnässä ja sisällöntuotannossa pohditaan lähemmin ensi vuoden aikana.

– Myös konsernin uutiskirjekäytäntöjä hiotaan entisestään, jotta niin jä-

– *Tilintarkastukseen liittyvien ajankohtaisten sisältöjen tuotanto jatkuu tilintarkastajayhdistyksen kotisivuilla hieman toisenlaisella konseptilla, kertoo Minttu Sallinen.*

senet kuin sidosryhmätkin löytävät uutiskirjeiden linkkien avulla entistä nopeammin ja vaivattomammin ajankohtaiset sisällöt. Kirjeitä luetaan innokkaasti, ne ovat selvästi löytäneet lukijakuntansa. Hieman jälkijunassa, mutta sitäkin innokkaampina, olemme siirtyneet myös Twitteriin ja LinkedIniin. Kävijämäärien valossa tilintarkastus-alaa ja yhdistyskonsernia seurataan aktiivisesti jo molemmissa palveluissa. □

Asiantuntijajulkaisuja
JOULUETUHINTAAN!

TARJOAMME ALLA OLEVISTA KIRJOISTA 30 %:N ALENNUKSEN.
SAAT HINTAEDUN VERKKOKAUPASTA KAMPANJAKOODILLA **JOULU16**.
TARJOUSTA EI VOI YHDISTÄÄ MUIHIN ETUIHIN.

Tarjous
voimassa
4.1.2017 saakka
- toimi pian!

Varojen jakaminen ja verotus osakeyhtiössä

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Yrityksen maksukyky - arviointi ja ennakointi

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Yritystoiminnan uudelleenjärjestely

Nyt 49,70 € + alv.
(norm. 71 € + alv.)

Käytännön sukupolvenvaihdos

Nyt 49,70 € + alv.
(norm. 71 € + alv.)

Säätiön toiminta ja talous - säätiölaki käytännössä

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Kiinteistöjen arvonlisäverotus

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Kansainvälisen kaupan arvonlisäverotus

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Käytännön arvonlisäverotus

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Yritysvastuu - raportointi ja laskentaperiaatteet

Nyt 49,00 € + alv.
(norm. 70 € + alv.)

Kohti integroitua raportointia

Nyt 41,30 € + alv.
(norm. 59 € + alv.)

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY LUOPUU BALANSSI-LEHDESTÄ JA BALANSSI ONLINE -PALVELUSTA

Balanssi-lehti ja Balanssi Online -palvelu lakkautetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Tilintarkastusta ja taloudellista raportointia koskevia ajankohtaissisältöjä julkaistaan jatkossa yhdistyksen kotisivuilla.

Media-alan kohdistuva murros on vaikuttanut voimakkaasti myös Kustannus Oy Tase-Balansiin. Edellytykset jatkaa nykymuotoista laskentatoimeen ja taloushallintoon liittyvää aikakauslehtimäistä julkaisutuotantoa ovat heikentyneet olennaisesti resurssien osoittaututtua riittämättömiksi reaaliaikaisen Balanssi Online -palvelun kehittämiseksi kaupallisena tuotteena.

Suomen Tilintarkastajat ry:n omistaman Kustannus Oy Tase-Balansin julkaisema Balanssi – Raportointi & Hyvä hallinto -lehti ja maksullinen Balanssi Online -palvelu lakkautetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Lehden viimeinen numero ilmestyy 16.12. ja samassa yhteydessä tehdään viimeiset sisältöpäivitykset Balanssi Online -palveluun.

Toiminnanjohtaja **Sanna Alakareen** mukaan ajankohtais-tiedon julkaiseminen keskitetään yhdistyksen verkkosivuille, www.suomentilintarkastajat.fi.

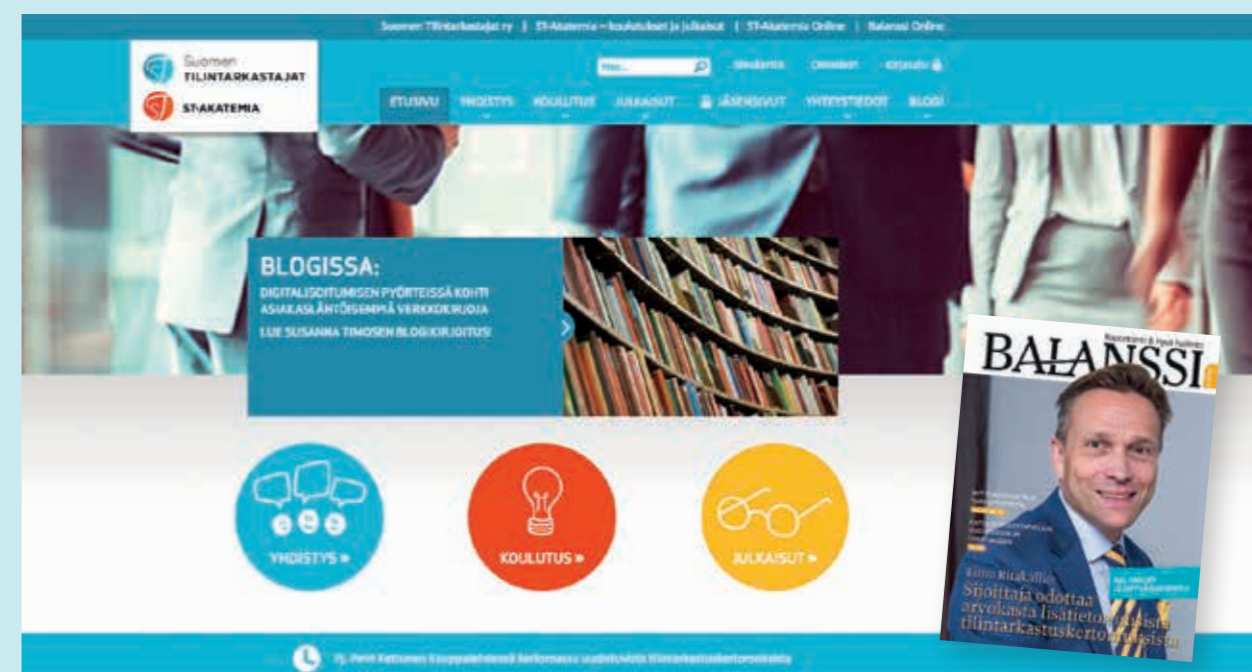
– Yhdistyksen verkkosivuja kehitetään edelleen, jotta tietosisällöt olisivat jatkossa entistäkin selkeämmin ja vaivattomammin sidosryhmien, asiakkaiden ja alasta kiinnostuneiden saatavilla. Pyrimme panostamaan entistä enemmän uutiskirjekäytänteisiimme varmistaaksemme, että ajankohtainen informaatio olisi mahdollisimman helposti ja reaaliaikaisesti jäsentemme ja sidosryhmiemme käytössä, Sanna Alakare kertoo.

Lisätietoja

Viestintä- ja sisältöpäällikkö Minttu Sallinen
minttu.sallinen@suomentilintarkastajat.fi

puh. 09 7552 2014

www.suomentilintarkastajat.fi

Luotettavaa kumppanuutta

Taloushallinnon palvelut ja kokonaisratkaisut

Palkanlaskenta- ja HR-palvelut

Asiantuntijapalvelut kansainvälisille tytäryhtiöille Suomessa

Controller- ja konsultointipalvelut

Automatisoidut prosessit, sähköiset työkalut ja arkistot,
jotka tehostavat ja helpottavat myös tilintarkastajien arkea